

T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SURİYELİ GÖÇÜ VE SOSYAL UYUMA İLİŞKİN YEREL
TOPLUMUN GÖRÜŞLERİ: ALTINDAĞ ÖRNEĞİ**

HAZIRLAYAN
ESRA BAYKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. FATMA IŞIL BULUT

ANKARA - 2020

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 09/07/2020

Öğrencinin Adı, Soyadı: Esra BAYKAN

Öğrencinin Numarası: 21810117

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Programı: Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. Fatma Işıl BULUT

Tez Başlığı: Suriyeli Göçü Ve Sosyal Uyuma İlişkin Yerel Toplumun Görüşleri: Altındağ
Örneği

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 105 sayfalık kısmına ilişkin, 09/07/2020 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 17'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 09/07/2020

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Prof. Dr. Fatma Işıl Bulut

Yerinden edilen tüm insanlara...

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde ve araştırma süresince, her daim yanımda olup; değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, yoğun çalışma temposundan bana zaman ayırıp sabırla ve büyük bir ilgiyle bana yol gösteren, bu çalışmanın her aşamasında katkı veren, gelecekteki mesleki hayatımda da bana verdiği değerli bilgilerden faydalanacağımı düşündüğüm, kendime örnek aldığım, tez danışman hocam olmasından gurur duyduğum ve birlikte çalışma fırsatı bulduğum için şanslı hissettiğim, kıymetli hocam Prof. Dr. Fatma Işıl BULUT’a teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum.

Tez jürim olarak yer alan ve araştırmama değerli katkılar sunan Prof. Dr. Münire Arzu İçağasıoğlu ÇOBAN ’a ve Doç. Dr. Gonca POLAT’a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu süreçte benden desteğini ve fikirlerini esirgemeyen, araştırma sırasında farklı pencerelerden bakmamı sağlayarak ufkumu genişleten, tezimle yakından ilgilenen ve bu tezin başarıyla sonuçlanmasında yoğun çabası olan Doç. Dr. Seda Attepe ÖZDEN’e sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Tezin yazım aşamasında her türlü desteğiyle yanımda olduğunu hissettiğim, dert ortağım, neşesiyle enerji bulduğum, tezimin istatistik çalışmalarında yoğun iş temposuna rağmen nezaketini esirgemedi yardımcı olan çok değerli meslektaşım SHU Rümeyza GÜZEL’e minnet borçluyum.

Meslek yaşamımda benim için önemli bir yere sahip olan, TÜRK KIZILAY ailesine, Sabırla tezimi dinleyen ve yardımlarını esirgemeyen değerli çalışma arkadaşlarım Selma MADEN, Ali ALSHEİKH ve Fatma DOĞAN’a teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazma sürecimde kendileri de benzer yoğunluk içinde olmalarına rağmen bıkmadan usanmadan sevgiyle desteğini esirgemeyen ve beni motive eden değerli arkadaşlarım, Elif Naz TUNCEL, Tuğba YILMAZ, Sümeyye GÜMÜŞ, Betül DURAN, Fendiye KARAMAN, ve Deniz GÖKSU’ya en içten samimiyetimle teşekkürlerimi sunarım.

Bu günlere gelmem konusunda önemli bir yere sahip olan, tüm eğitim hayatımda olduğu gibi, tez çalışmam boyunca da manevi desteğini benden esirgemeyen, bugünlere gelmemi sağlayan, fedakarlığı ve sevgisiyle yanımda olan değerli annem Songül

BAYKAN’a, en büyük gücüm canım babam Murat BAYKAN’a, bu stresli dönemde motivasyon kaynağım olan; kardeşleri olmaktan her zaman gurur duyduğum Büşra BAYKAN, Rahime BAYKAN, Beyza BAYKAN’a ve bu araştırma boyunca beni destekleyen kıymetli eniştem Mert MERCAN’a minnet duygularımı sunmayı bir borç bilirim.

“Ben Annem ve Babamdan Mezun Oldum”

Araştırmamın başından sonuna kadar, bana zaman ayırarak yaşamlarına dâhil ettikleri, güvenle paylaştıkları için, fikir ve bilgi alışverişi olarak katkı sağlayan tüm katılımcılara ne kadar teşekkür etsem azdır.

Hâlâ ışıkları ile yolumu aydınlatmaya yeten, kıymetli yönlendirmeleri ile göç alanında çalışmamı sağlayan, akademik alanda büyük saygınlık kazanmış olan rahmetli hocalarım Ural NADİR ve Ertan KAHRAMANOĞLU’na bu akademik çalışmamı ithaf etmek isterim. Kendilerine lâayık bir öğrenci olmak kaygısıyla yazdığım tezimin tüm ilgililere faydalı olmasını temenni ederim.

İyi ki varsınız...

ÖZET

Esra BAYKAN, Suriyeli Göçü ve Sosyal Uyuma İlişkin Yerel Toplumun Görüşleri: Altındağ Örneği, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı, 2020.

Dünya’da ve özellikle Türkiye’de son yarım yüzyılda, göç olgusu en önemli konulardan biri haline gelmiştir. Göç olgusu, toplum yaşamının her dönemini etkilemiş ve bugün de etkisini hissettirmeye devam etmektedir. Türkiye, yıllardır büyük bir mülteci ve sığınmacı kitlesini bünyesinde barındırırken, 2011 yılında uygulanan açık kapı politikası ile başlayan Suriyeli göç hareketi ile birlikte, dünyadaki en fazla sığınmacı barındıran; ülke konumuna gelmiştir. Yaşanan bu göç hareketi sonucunda, Suriyeli sığınmacılar ülke geneline dağılmış, yerel toplum ile birlikte yaşama aşamasına geçmiştir. Bunun sonucu, sosyal sorunların artmasına ve göç hareketinin ulusal bir problem olarak karşımıza çıkmasına neden olmuştur.

“Suriyeli Göçü ve Sosyal Uyuma İlişkin Yerel Toplumun Görüşleri: Altındağ Örneği” adlı çalışmada; kuramsal ve kavramsal anlamda göç, mültecilik ve sığınmacı kavramları, Türkiye’ye Suriye göçü ve sosyal uyum konuları incelenmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’ye yaşanan Suriyeli göç hareketi sonucunda ortaya çıkan sosyal uyum sorununu yerel toplum üyelerinin görüşleri ile ortaya çıkarmak ve bu sorunların çözümünde çalışan kuruluşlara kaynak olmasını sağlamaktır. Bu bağlamda; sosyal uyum konuları ışığında yerel toplum üyeleri ve Suriyeli sığınmacılar arasında bağlantı kurulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma, nicel araştırma yöntemi kullanılarak; Ankara ilinde yapılan uygulamalı bir alan araştırmasıdır. Alan araştırması Ocak 2020 – Mayıs 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada 182 kişilik bir örneklem grubuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; Altındağ bölgesi Önder mahallesinde yaşayan yerel toplum üyelerinin, Suriyeli sığınmacılar ile birlikte yaşamaktan hoşnutsuzluk hissettiği, katılımcıların yarısından fazlasının Suriyelilerin iş olanaklarını ellerinden aldığını, devletin imkânlarının kendileri yerine Suriyelilere verildiğini ve Suriyelilerin ülkelerine dönmelerini istedikleri görüşünde oldukları sonucu saptanmıştır. Yaşanmış olan bu göç sürecinde toplumsal yapının boyutuna baktığımızda, Suriyelilere karşı negatif bakış

açısının varlığını koruduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın sonuçları beraber yorumlandığında, tek taraflı bir uyum çabası yerine, uygulanan her politika sosyal uyuma katkıda bulunmalı ve doğru bir uyum stratejisi geliştirilmelidir. Bu noktada hakların evrenselliği ve toplum temelli yaklaşım dikkate alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Türkiye'ye göç, Suriyeli göçü, uyum, sosyal hizmet

ABSTRACT

Esra BAYKAN, Public Opinion on Syrian Immigration and Social Cohesion: A Case Study of Altındağ, Başkent University, Institute of Social Sciences, Department of Social Services, Master's Degree in Social Services, 2020.

In the last half century, the phenomenon of immigration has been widely recognized as one of the most significant issues in the world and especially in Turkey. This phenomenon has affected every period of social life and it continues to make its impact felt today. Though Turkey has been hosting a large refugee mass for years, with the Syrian immigration movement that started with the Open Door-Policy implemented in 2011, it has become the largest refugee-hosting country worldwide. As a consequence of this movement, Syrian asylum seekers were spread over the country and the the refugees and local residents began cohabitating. This has led to an increase in social problems and, therefore, the situation has evolved into a national problem.

The present study examines the concepts such as immigration, refugee and asylum seeker, Syrian immigration to Turkey and social cohesion in terms of their theoretical and conceptual meanings. The main objective of this study is to reveal the opinions of people living with Syrian refugees intensively in Altindag region concerning the social cohesion; and to provide source material for organizations that promote solutions to these problems. In this context, this study is an attempt to establish a connection between the Syrian refugees and the local people in the light of concepts of social cohesion.

This study is an applied field research conducted in the province of Ankara by using quantitative research method. Field research was conducted between January 2020 and May 2020. For the survey of this study, a sample group of 182 respondents was reached.

According to the data gathered, Turks living in Önder District of Altindag Area expressed discontent with Syrian refugees by claiming that refugees have replaced residents in terms of employment and they have benefited from the state budget for citizen service, in consequence, they demand Syrians' repatriation. Regarding the aspect of the social structure in this immigration period, it is apparent that the negative stance against the Syrian refugees remains. In the final analysis, instead of a unilateral adaptation process, every policy applied should contribute to social incorporation and develop a right strategy

for social cohesion. At this point, the universality of rights and society-based approach should be taken into account.

Keywords: Immigration, immigration to Turkey, Syrian immigration, social cohesion, social work

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TABLolar LİSTESİ	x
ÇİZELGE LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
GİRİŞ.....	1
1. KURAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. Göç Kavramı	3
1.2. Mülteci ve Sığınmacı Kavramı	4
1.3. Türkiye’ye Suriye Göçü	5
1.4. Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Sosyo-Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri	7
1.4.1. Demografik veriler	7
1.4.2. Yaşam koşulları	9
1.4.3. İstihdam.....	12
1.4.4. Sağlık hizmetleri	13
1.4.5. Sosyal yardımlar	15
1.4.6. Eğitim hizmetleri	16
1.5. Türkiye’de Yerel Toplum Üyeleri ile Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Uyum Süreci.....	18
1.5.1. Entegrasyon.....	22
1.5.2. Asimilasyon	23
1.5.3. Adaptasyon.....	23
1.6. Yerel Toplum Üyelerinin Sosyal Uyum Sürecini Etkileyen Faktörler	25

1.6.1.	Sosyal mesafe ve sosyal ilişkiler.....	26
1.6.2.	Dil Bariyeri.....	26
1.6.3.	Ekonomi ve İstihdam	27
1.6.4.	Eğitim hizmetleri	27
1.6.5.	Barınma hizmetleri.....	29
1.6.6.	Sağlık hizmetleri	30
1.7.	Sosyal Hizmet, Mülteci ve Sosyal Uyum	30
1.8.	Araştırmanın Problemi	34
1.9.	Araştırmanın Amacı	35
1.10.	Araştırmanın Önemi	35
1.11.	Araştırmanın Sayıltısı	36
1.12.	Sınırlılıklar.....	36
1.13.	Tanımlar.....	36
2.	GEREÇ VE YÖNTEM	37
2.1.	Araştırmanın Modeli	37
2.2.	Evren ve Örneklem.....	37
2.3.	Verilerin Toplanması.....	39
2.4.	Verilerin Analizi.....	40
2.5.	Süre ve Olanaklar	40
3.	BULGULAR	41
3.1.	Katılımcıların Sosyo-Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulgular	41
3.2.	Yerel Toplum Üyelerinin Sosyal Uyumla İlgili Görüşlerine İlişkin Görüşleri.....	48
4.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
4.1.	Sonuç	66
4.2.	Öneriler	67
	KAYNAKÇA.....	70

EKLER	80
EK 1: GÖRÜŞME FORMU.....	80
EK 2: ETİK KURUL İZNİ	85

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı	41
Tablo 2. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı.....	42
Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyete Göre Yaş Dağılımı	42
Tablo 4. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	43
Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyete Göre Eğitim Durumlarının Dağılımı.....	43
Tablo 6. Katılımcıların Yaşa Göre Eğitim Durumlarının Dağılımı.....	44
Tablo 7. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	44
Tablo 8. Katılımcıların Cinsiyete Göre Medeni Durumlarının Dağılımı	45
Tablo 9. Katılımcıların Yaşa Göre Medeni Durumlarının Dağılımı.....	45
Tablo 10. Katılımcıların Meslek Durumlarına Göre Dağılımı	46
Tablo 11. Katılımcıların Konut Durumlarının ve Kiminle Birlikte Yaşadıklarının Dağılımı	47
Tablo 12. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Dağılımı	47
Tablo 13. Katılımcıların Suriyelilerle Karşılaşma Sıklıklarına Göre Dağılımı	48
Tablo 14. Katılımcıların Suriyelilerle İletişim Sıklıklarına Göre Dağılımı.....	49
Tablo 15. Katılımcıların Suriyelilerle İletişim Kurma Durumlarına Göre Dağılımı	50
Tablo 16. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Suriyelilerle İletişim Kurma Durumlarının Dağılımı	51
Tablo 17. Katılımcıların Suriyeli Ailelerle Komşuluk İlişkilerine Göre Dağılımı	51
Tablo 18. Katılımcıların Suriyelilerle Ortak Yönleri Konusundaki Görüşlerine Göre Dağılımı.....	52
Tablo 19. Katılımcıların Başka Bir Ülkeye Sığınmacı Olarak Gitme Konusundaki Görüşlerine Göre Dağılımı	53
Tablo 20. Katılımcıların Suriyelilerle Bir Arada Yaşama İsteği Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı.....	53
Tablo 21. Katılımcıların Suriyelilere Yönelik Beklentilerinin Dağılımı	54
Tablo 22. Katılımcıların Yaşadıkları Mahalledeki Zorluk Durumları ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı.....	54
Tablo 23. Katılımcıların Suriyelilere İlişkin Cinsiyet ile Kültürel Farklılık Durumlarının Dağılımı.....	55
Tablo 24. Katılımcıların Suriyelilere İlişkin Eğitim Durumu ile Kültürel Farklılık Durumlarının Dağılımı	56

Tablo 25. Katılımcıların Suriyelilere İlişkin Cinsiyet ile İletişim Durumlarının Dağılımı	56
Tablo 26. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına Göre Suriyeli Çocukların İlişkileri Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	57
Tablo 27. Katılımcıların Mahalledeki Mutluluk Oranlarının Dağılımı	57
Tablo 28. Katılımcıların Mahalledeki Mutsuzluk Nedenlerinin Dağılımı	58
Tablo 29. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına Göre Mahalledeki Mutsuzluk Sebebinin İnsani İlişkiler Açısından Dağılımı	58
Tablo 30. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına Göre Suriyelilerle Aynı Bölgede Yaşama Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	59
Tablo 31. Katılımcıların Suriyelilerle Karşılaşma Sıklığına Göre Mahalledeki Sosyo-Kültürel İmkânlarının Dağılımı	60
Tablo 32. Katılımcıların Suriyeli Çocukların Uyum Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	60
Tablo 33. Katılımcıların Suriyelilerin Geri Dönmeleri Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	60
Tablo 34. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına Göre Suriyeliler ile Sosyal Uyum Sağlama Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	61
Tablo 35. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Suriyeliler ile Sosyal Uyum Sağlama Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	62
Tablo 36. Katılımcıların Karşılaşma Sıklığına Göre Suriyeliler ile Sosyal Uyum Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	62
Tablo 37. Katılımcıların İletişim Sıklığına Göre Suriyeliler ile Sosyal Uyum Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	63
Tablo 38. Katılımcıların Suriyelilere Yönelik Görüşlerinin Dağılımı	64

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 1. Bölge Ülkelerine Sığınan Suriyeli Sığınmacıların Nüfus ve Yüzde Dağılımları	6
Çizelge 2. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler	8
Çizelge 3. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyet Dağılımı	9
Çizelge 4. Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler	10
Çizelge 5. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı	10
Çizelge 6. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı	11
Çizelge 7. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı	12
Çizelge 8. Ankara’da Kayıtlı Suriyeli Nüfusun İlçelere Göre Sayısal Dağılımı	39

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
AFAD	Afet ve Durum Yönetimi Başkanlığı
ASPİM	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BM	Birleşmiş Milletler
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
GEM	Geçici Eğitim Merkezleri
GİGM	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
GK	Geçici Koruma
GMF	The German Marshall Fond (Alman Marshall Vakfı)
HUGO	Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi
ILO	International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
IOM	International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)
IHH	İnsan Hak ve Hürriyetleri ve İnsani Yardım Vakfı
İGİM	İl Göç İdare Müdürlüğü
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OAU	Organization of African Unity (Afrika Birliği Örgütü)
ORSAM	Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
SUY	Yabancılar Yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı
TDK	Türk Dil Kurumu
TEPAV	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
UNHRC	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun

GİRİŞ

Göç, birçok farklı kaynaktan beslenen ve türlü sonuçları beraberinde getiren sosyal bir harekettir. Göç olgusu, toplum yapısını derinden etkileyen ve iz bırakan bir olaydır. Göç; ekonomik, siyasi, çevresel ya da kişisel sebeplerle, yaşadığı mekândan başka bir mekâna yapılan; uzun, kısa veya uzun sürede hedeflenen; bir süreçten sonra geriye dönmek veya kalıcı olarak yerleşmek amacı olan; coğrafi, kültürel ve sosyal bir mekân değiştirme davranışdır (Yalçın, 2004).

Göç en genel anlamıyla; nedeni, süresi, yapısı ve sonucu ne olursa olsun insanların kalıcı veya geçici olarak yer değiştirdiği nüfus hareketleridir (IOM, 2009). İnsanlar yüzyıllardır çeşitli nedenlerden kaynaklı zorunlu ya da gönüllü olarak yaşadığı mekândan ayrılmak durumunda kalmıştır. Siyasi belirsizlikler, iç savaşlar, şiddet, göç etikleri ülkenin jeopolitik konumu, ülkenin mültecilik tutumunun katı olması gibi nedenlerden kaynaklı insanlar ülkelerinden göç etmektedirler.

Göç hareketinin, toplum yapısı üzerindeki etkisi inkâr edilemez. Toplumlar; “içerisinde farklı grupları ve kültür öğelerini barındıran geniş bir toplumsal sistem ve ilişkiler ağıdır”. Bu bağlamda göç olgusu, Akıncı, Nergiz ve Gedik (2015)’e göre; “toplumun bu farklılığını bir çerçeve içerisine alarak göç edilen yeri yaşanılır hale getirmeye ve birey ile toplum arası ilişkileri bütünleştirmeye çalışan bir araç olmalıdır. Türkiye, yıllardır büyük bir mülteci ve sığınmacı kitlesini bünyesinde barındırırken, Suriyeli sığınmacıların gelişi ile birlikte dünyadaki en fazla sığınmacı barındıran ülke konumuna gelmiştir

2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş ve çatışmalar ile beraber, Suriyeli sığınmacılar yabancı oldukları bir kültür, dil, coğrafya ve sosyal sistemin içerisinde kendilerini bulmuşlardır. Göç hareketinin başlangıcında Suriyeliler sınıra yakın bölgelerde kalmışlardır. Göç hareketinin büyümesiyle birlikte Türkiye’nin her bölgesine dağılmışlardır. Üstelik Türkiye tarafından henüz kabul görmemiş veya sosyal uyum üzerine henüz ciddi bir çalışma başlatılmamışken, yerel toplum üyeleri ile aralarında sosyal sorunların artmasına ve göç hareketini ulusal bir problem olarak karşımıza çıkmasına neden olmuştur. Bu durum çift taraflı bir uyum sorununu getirmiştir. (ORSAM, 2015).

Başlangıçta, Suriyeli sığınmacıları misafir olarak kabul eden yerel toplum üyeleri, ellerinden geldiği ölçüde katkıda bulunmaya çalışmışlardır. Devletin yapması gereken ise mültecilerin ve sığınmacıların mağdurluk durumlarının önüne geçerek, çeşitli imkânlar oluşturarak; bu kişilere uygun şartlarda ev sahipliği yapmaktır. Türkiye, hem geçici barınma merkezlerinde kalan Suriyelilere, hem de bu geçici barınma merkezleri dışında kalan Suriyelilere her türlü insani yardım sağlama konusunda; en yardımsever davranan ülkelerden biri olmuştur (Şenocak, 2019).

Suriyeli sığınmacıların ülke geneline dağılmaya başlamasıyla beraber, ülkede geçici olma durumunu düşünen ve başlangıçta misafirperverlik yaklaşımı ile sığınmacıları karşılayan yerel toplum üyeleri, durumu kalıcı olarak görmeye başlamasıyla, sosyal uyum sorunları karşılıklı olarak yaşanmaya başlamıştır. Suriyeliler ve yerel toplum arasında dil, kültür, hayat tarzlarındaki farklılıklar ve etnik ve mezhepsel kutuplulukların ortaya çıkması yerel toplumun tepkilerinin öncelikli sebepleri olmuş, yerel toplumun Suriyelilere yönelik hoşnutsuzluğuna sebep olmuştur. (ORSAM 2015).

Bu çalışma; Ankara'nın Altındağ ilçesinde yer alan Önder mahallesinde ikamet eden yerel toplum üyelerinin Suriyeli sığınmacılar ile aynı mahallede yaşamaya başlamasıyla ortaya çıkan sosyal uyum sorunlarının neler olduğunu saptamaya yönelik yapılmıştır. Bunun için de, Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin Ankara ili örnek alınarak, yerel toplum üyeleri tarafından sosyal uyum çalışması, bu tezin merkezinde yer almaktadır.

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Göç Kavramı

Göç olgusunun psikolojik, sosyolojik, dini, ekonomik, demografik birtakım neden ve sonuçları bulunmaktadır. Bu yönden göç kavramı, tam anlamıyla multidisipliner bir kavramdır. Bu başlık altında göç kavramının yaygın olarak kabul gören tanımları ve türleri incelenecektir.

Göç olgusu, yüzyıllardır toplumsal ve çözömlenmesi zor bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yüzyıllardır bireyler ve topluluklar farklı nedenlerden kaynaklı yaşadıkları yerleri değıştirmek zorunda kalmışlardır. İnsanların yaşadıkları yerlerden çeşitli sebeplerle ayrılıp farklı bir yere yerleşmeleri en genel tanımıyla göç olarak ifade edilmektedir. Farklı bir yere yerleşmelerinin nedenleri ve sonuçları farklı olabileceğı için göç kavramının tanımında da farklılıklar söz konusudur. Örneğın Antropoloji Sözlüğü en genel tanımıyla göç kavramını, “insanın coğrafi hareketliliğı ve bu hareketliliğın yol açtığı nüfus dinamiğı” şeklinde tanımlamaktadır (Dost, 2014).

Yalçın (2004) göçü şu şekilde tanımlamaktadır; “ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafi, toplumsal ve kültürel bir yer değıştirmedir”.

IOM (2009)’un hazırladığı “Göç Terimleri Sözlüğünde” göçü, “bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değıştirmesi, süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değıştirdiğı nüfus hareketleri” olarak tanımlamaktadır. TDK (2018) sözlüğünde göç “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” olarak tanımlanmaktadır.

Göç kavramını Gün (2002), insanlık tarihinin başlangıcıyla birlikte ortaya çıkan, insanların yalnızca yaşadıkları yerin değışmesini değil aynı zamanda yaşamlarında sosyo-ekonomik ve kültürel değışimleri de barındıran, farklı insanların değışik sebeplerden dolayı yaşadıkları yeri uzun ya da kısa süreli terk etmesi” olarak tanımlamaktadır (akt; Topçu, 2006).

Yüzyıllardır karşımıza çıkan göç olgusuna ilişkin farklı tanımlamalarının bulunması, göçün bir insani hareketlilik olduğu elbette yadsınamaz.

Daha geniş kapsamlı bir göç tanımı yapılacak olursa; “bir yerden başka bir yere yapılan, sosyo-kültürel, politik ve bireysel dinamiklerden etkilenen, kısa-orta ve uzun vadeli olabilen bu eylemin, geriye dönüş planlı veya sürekli yerleşim hedefi güden bir yer değiştirme hareketi” olarak tanımlayabiliriz (Yalçın, 2004).

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu göçün tanımını, “Yabancıların, yasal yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını ve Türkiye’den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını, Türkiye’den çıkışını ve Türkiye’de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı” ifade etmektedir (YUKK m.3/1-ı). Kanun içerisinde tanımda geçen “yabancı” kavramı “Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişi” olarak ayrıca tanımlanmıştır (YUKK m.3/1-ü). Bu tanımlar 2016 yılında yayımlanan Türkiye Göç Raporu’nda da aynı şekilde yer almıştır

Uluslararası Göç Örgütü’nün düzenli göç tanımı da 6458 Sayılı Kanuna paralel şekilde: “Tanınan, yasal kanallar kullanılarak gerçekleşen göç” olarak ve “menşei ülkeden çıkışı ve ev sahibi ülkeye seyahati, transit geçişi ve girişi düzenleyen kanun ve yönetmeliklere uygun olarak insanların olağan ikamet yerinden yeni bir ikamet yerine gitmeleri” olarak tanımlamıştır (IOM, 2009).

Uluslararası Göç Örgütü’ne göre düzensiz göç kavramının genel kabul gören açık bir tanımı mevcut değildir. Çünkü düzensiz göç kavramının tanımı, gönderen ülke, transit ülke ve alıcı ülke açısından farklılık göstermektedir. Ancak genel anlamda “gönderen, transit ve alıcı ülkelerin düzenleme normlarının dışında gerçekleşen hareketler” şeklinde tanımlanmıştır (IOM, 2009).

1.2. Mülteci ve Sığınmacı Kavramı

Mültecilik ve sığınmacılık kavramlarının açıklanması yapılan araştırmanın konusunun daha iyi anlaşılmasını ve literatür açıklanmasını kolaylaştıracaktır.

1951 tarihli BMMYK kuruluş tüzüğüne göre; “ırkı, dini, milliyeti ya da siyasi görüşü nedeniyle zulüm görmekten haklı sebeplerle korkan, vatandaşı olduğu ülkenin

dışında bulunan ve bu korkudan dolayı veya kişisel tercihi dışındaki sebeplerden dolayı söz konusu ülkenin korumasından yararlanamayan veya yararlanmak istemeyen; ya da bir ülkenin vatandaşlığına sahip olmayan ve eskiden sürekli ikamet ettiği ülkenin dışında bulunan, söz konusu korku sebebiyle ya da kendi kişisel tercihi dışındaki sebeplerle bu ülkeye dönemeyen veya dönmek istemeyen herhangi bir kişi” mülteci kabul edilmektedir (Sığınmacı ve Mülteci Konularındaki Uluslararası Belgeler ve Hukuki Metinler, 1998).

Afrika birliği örgütü (OAU) 1968 Sözleşmesi mülteciyi “kendi menşe ülkesi ya da vatandaşı olduğu ülkenin bir bölümünde ya da tümünde dış saldırı, işgal, yabancı egemenliği ya da kamu düzenini ciddi biçimde bozan olaylar nedeniyle ülkesini terk etmeye zorlanan kişiler” olarak tanımlamıştır. Cartagena Bildirisi (1984) benzer şekilde mültecilerin “yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakkı ihlalleri ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı hayatları, güvenlikleri veya özgürlükleri tehdit altında olduğu için” ülkesini terk eden ve terk etmek zorunda kalan kişileri kapsadığını belirtmiştir (IOM, 2009).

Göç Terimleri Sözlüğü sığınmacı kavramını ise, “Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi. Olumsuz bir karar çıkması sonucunda bu kişiler ülkeyi terk etmek zorundadırlar ve eğer kendilerine insani ya da diğer gerekçeler temelinde ülkede kalma izni verilmemişse, bu kişiler ülkede düzensiz veya kanuna aykırı bir durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler” olarak tanımlamaktadır (IOM, 2009).

Türk Dil Kurumu (TDK) (2018) sözlüğünde sığınmacı, “Başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi, sığınık, mülteci, Yabancı bir ülkede iltica etmeden önce belirli bir süre kalan kimse” olarak tanımlanmaktadır.

1.3. Türkiye’ye Suriye Göçü

Türkiye’deki göç dalgalanmalarına bakıldığında çeşitli sebeplerden kaynaklı gelişmekte olduğu görülmektedir. Türkiye’nin coğrafyası Asya ve Avrupa arasında köprü konumunda olan önemli bir yere sahiptir. Türkiye, üçüncü bir ülkeye göç etmek isteyenler

için vazgeçilmez bir konumdadır. Türkiye'ye yapılan bu göçlerin dört ana unsuru bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, güvenlik ihtiyacı olarak belirlenmiştir. Komşu ülkelerdeki siyasi belirsizlikler ve iç savaşlar nedeniyle bu ülkelerde yaşayan insanların hayatlarını daha güvenli bir şekilde devam ettirebilecekleri ve daha yüksek yaşam şartlarına sahip bir yerde yaşayabilecekleri yerlere gitme arzusunu arttırmıştır. İkincisi, Türkiye'nin jeopolitik konumunun önemli bir yere sahip olmasıdır. Türkiye üçüncü bir ülkeye geçmek isteyen mülteci ve sığınmacılar için vazgeçilmez bir konuma sahiptir. Üçüncüsü, Türkiye'nin Avrupa ülkelerine göre mültecilik konusunda daha esnek tutum sergilemeleri nedeniyle mülteci ve sığınmacılar Avrupa'nın çevre ülkelerinden biri olan Türkiye'ye yönelmektedir. Dördüncü unsur ise, Türkiye'nin ekonomik standartlarının çevre ülkelerine göre daha iyi olması olarak sıralanmaktadır (Deniz, 2014).

Yüz yıllardır ülkelerde yaşanan savaşlar, siyasi olaylar ve darbeler; insanların ülkelerinden göç etmelerine neden olmaktadır. Bu göç dalgalarında, Türkiye kapılarını açarak; ev sahibi ülke olma konusunda büyük bir önem taşımaktadır. 2011 yılı Mart ayı itibariyle de Suriye'de yaşanan iç savaştan kaynaklı evini terk etmek zorunda kalarak göç eden Suriyeli sığınmacıların büyük bir kısmı Türkiye'ye göç etmiştir (Erkan ve Bağlı, 2005). Bu bağlamda tüm dünyada Suriyelilerin en çok göç ettiği ülke Türkiye olmuştur (Çizelge 1).

Çizelge 1. Bölge Ülkelerine Sığınan Suriyeli Sığınmacıların Nüfus ve Yüzde Dağılımları

Ülkeler	Sığınan Suriyeli Sayısı	Yüzde
Türkiye	3,605,152	%65.0
Lübnan	880,414	%15.9
Ürdün	658,756	%11.9
Irak	244,024	%4.4
Mısır	130,042	%2.3
Diğer Ülkeler	31,657	%0.6

Kaynak: UNHCR, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria>: 06.08.2020

Suriye'de ülke içerisinde başlayan karışıklıklar 2011 yılında iç savaşın başlamasına neden olmuş; diğer ülkeleri de etkileyerek, dünyanın konusu olmuştur. Dünya'da yüz yıllardır çözülmesi zor olan sığınmacı sorununa kalıcı bir çözüm üretilmemişken, Suriye'de başlayan iç savaşın etkileri ülke sınırlarını aşınca, savaşın ülke sınırları içerisinde gerçekleşmesi bir şeyi değiştirmemiş, tüm insanlık tarafından hissedilmiştir (Sargın, 2018).

Suriye’den Türkiye’ye ilk kitlesel göç dalgası 2011 yılının Nisan ayında 252 Suriye vatandaşın Hatay sınırından içeri kabul edilerek gerçekleşmiştir (İçduygu ve Aksel, 2012). Günden güne artan sayıda Suriyeli sığınmacılar Türkiye’ye uluslararası koruma bulmak amacıyla göç etmektedir. Türkiye, Suriyelilere “geçici koruma” sağlamaktadır. Suriye’deki insan hakları ihlallerinde 2012 yılı ve sonrasında ortaya çıkan hızlı artış, insani yardım ihtiyaçlarında ciddi artışları da beraberinde getirmiştir. İ karışıklıkların başlamasından bu yana, Suriye ile güçlü tarihi, kültürel ve komşuluk bağları olan Türkiye Cumhuriyeti bu durumdan etkilenen Suriyeliler için uyguladıkları açık kapı politikası sonucunda 2020 yılı Eylül ayı itibariyle Türkiye’de yaşamakta olan geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 3,6 milyonun üzerindedir (izelge 2).

1.4. Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Sosyo-Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri

1.4.1. Demografik veriler

Türkiye’de en büyük zorluklardan biri Suriyelileri kayıt altına alma sorunudur. Bu durum özellikle kamplarda yaşayan Suriyelilerden ziyade kamp dışında yaşayan Suriyeliler açısından sorun teşkil etmektedir. Bunun nedeni ise, kamp dışında yaşayan Suriyelilerin ücretsiz sosyal yardım, sağlık hizmeti ve diğer desteklere ulaşabilmeleri için kayıt altında olmaları gerekmektedir (Erdoğan, 2015).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye’de ikamet eden geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sayısı 2012 yılında 14.237 olarak kaydedilmiştir. Bu sayı 2013 yılına gelindiğinde %1.400’ün üzerinde dramatik bir artışla 224.655’e yükselmiştir. 2014 yılına gelindiğinde Türkiye’de ikamet eden geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sayısı %576’lık bir artışla 1.519.286’ya çıkmıştır. 2015 yılında bir önceki yıla oranla %65’lik bir yükselişle 2.503.549’a, 2016 yılında %13.2’lik bir artışla 2.834.441, 2017 yılında %20.8’lik bir artış ile 3.426.786, 2018 yılında ise %5.3’lük bir artış ile 3.623.192’ye yükselmiştir. 2020 yılı Eylül ayı itibariyle Türkiye’de ikamet eden geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sığınmacıların sayısı 3.616.574’dü (izelge 2).

Çizelge 2. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLER

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye’de kayıtlı olan geçici koruma kapsamındaki 3.616.574 Suriyelinin 1.946.741’i erkek, 1.669.833’ü kadınlardan oluşmaktadır. Verilere bakılarak Türkiye’deki Suriyelilerin çoğunlukla yaş altı bireylerden oluştuğu görülmektedir (Çizelge 3).

Çizelge 3. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyet Dağılımı

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURIYELİLERİN YAŞ VE CİNSİYET DAĞILIMI			
YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.946.741	1.669.833	3.616.574
0-4	255.523	246.709	502.232
5-9	282.469	259.388	541.857
10-14	203.243	184.339	387.582
15-18	141.894	118.364	260.258
19-24	286.120	212.449	498.569
25-29	202.697	147.743	350.440
30-34	158.997	115.841	274.838
35-39	118.897	96.761	215.658
40-44	84.631	75.667	160.298
45-49	60.397	57.169	117.566
50-54	49.788	48.816	98.604
55-59	37.926	37.966	75.892
60-64	28.412	29.228	57.640
65-69	20.318	20.724	41.042
70-74	7.726	8.698	16.424
75-79	3.784	4.660	8.444
80-84	2.184	2.901	5.085
85-89	1.076	1.505	2.581
90+	659	905	1.564

*10.09.2020 itibarıyla

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020

1.4.2. Yaşam koşulları

1.4.2.1. Kampta Yaşayanlar

Yaşanan bu göç hareketiyle birlikte ülkesinden ayrılan, ayrılmaya zorlanmış ve ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve ya geçici koruma bulma amacıyla; Türkiye’de Suriyelilerin sınır illerde konaklayabilecekleri “geçici barınma merkezleri” kurulmuştur. Geçici barınma merkezleri, “mültecilerin ve sığınmacıların sığınma ülkesine vardıklarında kabul edilmelerini, işlemlerinin, yapılmasını ve acil ihtiyaçlarının karşılanmasını kolaylaştıran yerler” olarak tanımlanmaktadır. 10 ilde 26 geçici barınma merkezi kurularak Suriyeli sığınmacılara ev sahipliği yapılmıştır (AFAD, 2015). Geçici barınma merkezleri; sağlık hizmeti, eğitim hizmetleri ve spor faaliyetleri, tercümanlık hizmeti, temizlik hizmeti, psikososyal hizmetler, güvenlik ve kayıt işlemlerine ilişkin bilgiler ücret talep edilmeden yürütülmektedir.

2020 yılı Eylül ayı verilerine göre Türkiye’de kayıtlı 3.616.574 Suriyeli sığınmacıların 60.008’i geçici barınma merkezlerinde ikamet etmektedir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020

Geçici barınma merkezlerinde ikamet eden 60.008 Suriyelinin 20.585’i Adana’da, 8.579’u Kilis’te, 10.895’i Kahramanmaraş’ta, 9.976’sı Hatay’da ve 10.734’ü Osmaniye’de bulunan geçici barınma merkezlerinde kalmaktadır (Çizelge 5).

Çizelge 5. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı

**GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLERİN GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNE GÖRE DAĞILIMI
(5 İLDE 7 BARINMA MERKEZİ)**

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	20.585	20.585
KİLİS (1)	Elbeyli	8.579	8.579
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	10.895	10.895
HATAY (3)	Altınözü	2.644	9.976
	Yayladağı	3.757	
	Apaydın	3.575	
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	10.734	10.734
Toplam		60.008	
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURIYELİ SAYISI		3.556.566	

*10.09.2020 itibarıyla

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020

1.4.2.2. Şehirde Yaşayanlar

Suriyelilere yönelik bu yaşam alanı sunulmasına rağmen önemli sayıda Suriyeli sığınmacı, Türkiye'nin farklı illerinde dağılmıştır. Suriyelilerin ikamet edeceği şehirler Göç İdaresi İl Müdürlükleri tarafından kayıt altına alınarak, takip edilmektedir (AFAD, 2014).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre geçici koruma kapsamındaki 3.616.574 Suriyeli sığınmacının 3.556.566'sı geçici barınma merkezleri dışında ikamet etmektedir (Çizelge 4)

Suriyeli sığınmacıların ilk 10 ile göre dağılımına bakıldığında ilk sırada 509.040 Suriyelinin ikamet ettiği İstanbul ili gelmektedir. Suriye'ye coğrafi olarak yakın bulunan Gaziantep'te 451.111, üçüncü sırada Hatay 436.106, dördüncü sırada ise Şanlıurfa 421.503 geçici koruma sahibi yaşamaktadır (Çizelge 6). Bu çalışmanın yapıldığı Ankara iline bakıldığında; İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2020 yılı Eylül ayı itibariyle Türkiye'de ikamet eden geçici koruma kapsamındaki 3.616.574 Suriyeli sığınmacının 97.952'si Ankara'da ikamet etmektedir (Çizelge 7).

Çizelge 6. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020

Çizelge 7. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

İL SIRA	ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN DAĞILIMI (10.09.2020 ALFABETİK)					İL SIRA	ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN DAĞILIMI (10.09.2020 ALFABETİK)				
	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ			İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ	
	TOPLAM	3.616.574	83.154.997	4,35%			TOPLAM	3.616.574	83.154.997	4,35%	
1	ADANA	248.782	2.237.940	11,11%	42	KAHRAMANMARAŞ	92.259	1.154.182	7,99%		
2	ADYAMAN	22.845	626.445	3,52%	43	KARABÜK	1.077	240.458	0,43%		
3	AFYON	10.547	729.483	1,45%	44	KARAMAN	815	253.279	0,32%		
4	AĞRI	1.178	536.199	0,22%	45	KARS	184	285.410	0,06%		
5	AKSARAY	3.453	416.367	0,80%	46	KASTAMONU	3.117	379.485	0,82%		
6	AMASYA	913	337.880	0,27%	47	KAYSERİ	77.638	1.487.489	5,25%		
7	ANKARA	97.952	5.639.876	1,74%	48	KIRSEKALE	1.889	283.017	0,64%		
8	ANTALYA	2.480	2.511.700	0,10%	49	KIRKLARELİ	992	361.834	0,27%		
9	ARDAHAN	110	97.319	0,11%	50	KIRSEHİR	1.586	242.938	0,65%		
10	ARTVIN	38	170.875	0,02%	51	KİLİS	109.865	142.490	76,54%		
11	AYDIN	7.963	1.110.972	0,72%	52	KÜCELİ	55.044	1.953.035	2,82%		
12	BALIKESİR	4.792	1.228.420	0,39%	53	KONYA	115.889	2.232.374	5,19%		
13	BARTIN	307	198.249	0,15%	54	KÜTAYYA	1.947	579.257	0,34%		
14	BATMAN	15.395	680.659	2,25%	55	MALATYA	29.627	880.165	3,38%		
15	BAYBURT	24	84.843	0,03%	56	MANİSA	13.584	1.448.611	0,94%		
16	BİLECEK	615	219.427	0,28%	57	MARDİN	88.794	830.778	10,59%		
17	BİNGÖL	1.063	279.812	0,38%	58	MERSİN	217.168	1.840.425	11,80%		
18	BİTLİS	1.215	348.115	0,35%	59	MUĞLA	11.243	983.142	1,14%		
19	BOLU	3.458	316.126	1,09%	60	MUŞ	1.562	408.889	0,38%		
20	BURDUR	8.004	270.794	2,94%	61	NEVSEHİR	18.924	383.010	4,95%		
21	BURSA	177.895	3.056.120	5,83%	62	NİĞDE	5.353	362.861	1,48%		
22	ÇANAKKALE	5.592	542.157	0,99%	63	ORDU	899	754.199	0,12%		
23	ÇANKIRI	763	195.789	0,39%	64	OSMANİYE	48.190	538.759	8,94%		
24	ÇORUM	2.876	530.844	0,54%	65	RİZE	1.073	343.212	0,31%		
25	DENİZLİ	12.413	1.837.208	1,20%	66	SAKARYA	15.330	1.829.650	1,49%		
26	DIYARBAKIR	23.168	1.756.353	1,32%	67	SAMSUN	7.066	1.348.542	0,52%		
27	DÜZCE	1.768	392.166	0,45%	68	SİRT	4.331	330.280	1,31%		
28	EDİRNE	1.071	413.983	0,26%	69	SİNOP	192	218.243	0,09%		
29	ELAZIĞ	11.942	591.898	2,02%	70	SİĞIR	3.515	638.954	0,55%		
30	ERZİNCAN	116	234.747	0,05%	71	ŞANLIURFA	421.583	2.873.614	20,33%		
31	ERZURUM	1.100	762.862	0,14%	72	ŞIRNAK	14.972	529.615	2,83%		
32	ESKİŞEHİR	5.416	887.475	0,61%	73	TEKİRDAĞ	12.537	1.055.412	1,19%		
33	GAZİANTEP	451.111	2.869.364	21,80%	74	TOKAT	1.034	612.747	0,17%		
34	GİRESUN	204	448.480	0,05%	75	TRABZON	3.487	888.974	0,42%		
35	GÜMÜŞHANE	88	144.521	0,06%	76	TUNCELİ	36	84.660	0,04%		
36	HAKKARİ	5.153	280.991	1,83%	77	UŞAK	2.521	378.589	0,68%		
37	HATAY	436.186	1.628.894	26,77%	78	YAN	2.232	1.136.757	0,20%		
38	İÇÖR	88	199.442	0,04%	79	YALOVA	3.877	278.976	1,43%		
39	İSPARTA	6.364	444.914	1,42%	80	YÖREKAT	4.943	421.280	1,17%		
40	İSTANBUL	589.040	15.519.267	3,78%	81	ZONGULDAK	649	596.853	0,11%		
41	İZMİR	144.825	4.367.251	3,34%							

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020

Suriyeli sığınmacıların yerli nüfusa oranla en yoğun olduğu il %76.54 ile Kilis'tir. %26.77 ile Hatay, %21.78 ile Gaziantep, %20.33 ile Şanlıurfa, %11.80 ile Mersin ve %11.11 ile Adana illeri takip etmektedir (Çizelge 7).

1.4.3. İstihdam

Ülkemizde bulunan yaklaşık 3 milyon Suriyelinin Türkiye ekonomisine olumlu ve olumsuz katkıları olmaktadır. Çalışan ve üretime katkı sağlayan nitelikli iş gücü sunan kısım az olmakla beraber çalışmayan ve üretim yapmayan kesim yüksek bir oranda olup, işsizlik ve yoksulluğun artmasına neden olmaktadır.

Ocak 2016 yılında "Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik" kabul edilmiştir. Türkiye'de geçici koruma statüsüne sahip olan Suriyelilerin çalışma izni alabilmeleri için geçici koruma kartı kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için başvuru yapabilirler. Geçici Koruma Yönetmeliğinin 24'üncü maddesine göre;

çalışma izni Suriyeli sığınmacıların ikamet adresi esas alınarak verilir. Yani geçici kimlik kartının alındığı şehirde çalışılması bir zorunluluk olarak getirilmiştir. Bunun yanı sıra, Suriyelilere ödenecek ücretin en az asgari ücret tutarında olması gerekmektedir. Bir işyerinde çalıştırılacak olan Suriyeli sayısı, toplam işgücünün %10'unu geçemez şeklinde bir kotaya tabiidirler. Örneğin, bir iş yerinde 50 kişi çalışıyorsa sadece 5 Suriyeli çalışabilir. Geçici koruması sona eren veya iptal edilen Suriyelinin çalışma izni de sona ermekte veya iptal edilmektedir (Habertürk, 2017).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Suriyeli sığınmacıların ve Türk vatandaşlarının “işgücü piyasasına erişimini kolaylaştırmayı, beceri ve yetkinliklerini geliştirmeleri ve güçlendirmelerine destek olmayı” amaçlayan “Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler ve Türk Vatandaşları için İnsana Yakışır İş Fırsatlarının Desteklenmesi” projesini 2018 yılının Kasım ayında duyurmuştur. Projenin amacı; Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin işgücü piyasasında karşılaştıkları zorlukları ortadan kaldırmak ve kayıtlı istihdamı desteklemektir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, ulusal makamlar ve sosyal ortaklar ile iş birliği içinde Ankara, Adana, Bursa, Hatay, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Konya, Mersin ve Şanlıurfa olmak üzere toplam 10 ilde sürdürülmesi planlanmıştır (Ziya, 2012).

1.4.4. Sağlık hizmetleri

2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş ve terör nedeniyle, Suriye halkı çok zor duruma düşmüştür. Can, mal kayıpları beraberinde halkın “birliktelik” algısına da zarar vermiştir. Ekonomik, güvenlik, sağlık ve sosyal açıdan tehdit altında yaşamını sürdürmeye çalışan halk, zamanla başka coğrafyalara göç ederek kendilerini güvence altına almak istemişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ne de çok sayıda Suriyeli sığınmacılar ikamet etmek için gelmişlerdir (Karadağ ve Altıntaş, 2010).

Psiko-sosyal nitelikteki problemleri sığınmacı açısından ele aldığımızda fiziki ve ruhsal açıdan sağlık sorunlarıyla karşı karşıya olduğunu görmekteyiz. Genel olarak sığınmacıların en çok karşı karşıya kaldıkları fiziksel sağlık problemleri; beslenme ile ilgili problemler, çocukların gelişimi ile ilgili sağlık problemleri, anemi, ishal, kızamık, sıtma, solunum yolu enfeksiyonları, AIDS ve cinsel yolla bulaşan diğer hastalıklar, kronik hastalıklar, doğum komplikasyonları ve benzeri sağlık problemleridir (Karadağ ve Altıntaş, 2010).

“Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Sağlık Durumu” araştırması sonuçlarına göre, Türkiye’deki Suriyeliler arasında hipertansiyon prevalansı %25.6, tütün kullananların oranı %24.8, son bir yılda yüksek kan şekeri teşhisi almış olanların oranı %4.1, kardiyovasküler hastalık öyküsü bulunanların oranı %6.4 ve beden kitle endeksi doğrultusunda daha fazla kilolu veya obez olarak değerlendirilenlerin oranı %60.3 olarak bulunmuştur. Bu bulgular, Suriyeli sığınmacılar arasında ciddi fiziksel sağlık problemlerinin olduğunu göstermektedir (Balcılar, 2016).

Çiçek Korkmaz, Kilis ilinde yapmış olduğu çalışmada, Kilis Devlet Hastanesi’nden hizmet alan Suriyelilerle ilgili olarak, acil serviste hizmet verilen Suriyeli oranının %12, poliklinikte bakılan hasta oranının %8, hastane, kamp ve acilde bakılan toplam hasta oranının %22, ameliyat edilen hasta oranının %39, doğum yaptırılanların oranının %43 ve yatılı tedavi alanların oranının %29 olduğunu belirtmiştir(Korkmaz, 2014).

Türkiye’de Suriyeli sığınmacıların en yoğun yaşadığı iller arasında olan Kilis’ten elde edilen bu sonuçlar, doğum ve ameliyat dışında hastaneye başvuru oranının düşük olduğunu göstermektedir. Bu durum Suriyeli sığınmacıların, sağlıklarıyla ilgili olarak yalnızca ciddi durumlarında hastanelere başvurduklarını veya sağlık kurumlarına erişimlerinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Daha düşük riskli sağlık problemlerinde sığınmacıların sağlık kuruluşuna başvurmalarının önemli bir nedeninin dil problemi ve sağlık personeliyle iyi bir şekilde iletişim kuramama olduğu düşünülmektedir. Akkoç ve arkadaşlarının yürüttükleri bir çalışmada sağlık personelinin sığınmacılarla farklı dil kullanımı nedeniyle iletişim kurma problemlerinin olduğu bulunmuştur (Akkoç, Tok, ve Hasıripi, 2017). Sonuç olarak Suriyeli sığınmacıların hizmet alması ve sağlık personelinin hizmet vermesi bağlamında çeşitli zorluklar öne çıkmakta ve bu zorluklar sığınmacılara verilen sağlık hizmetlerini doğrudan etkilemektedir.

Suriyeli sığınmacıların yaşadığı bir diğer sağlık sorunu da psikolojik sorunlardır. Acil durumun ilk ortaya çıktığı zamanda yaşanan tehdit ve tehlikeler ile iltica edilen ülkedeki yeni koşullara adapte olma zorluğu, kötü barınma şartları ve sığınmacı statüsünden utanma duygusu psikolojik sorunları tetiklemektedir (Toksabay, 2010). Acil durumlarda en sık karşılaşılan psikolojik sorun travma sonrası stres bozukluğudur. Bu hastalık, kişinin yaşadığı yoğun korku, dehşet ve çaresizlik duygusuna bağlı olarak ortaya çıkmaktadır (Yavuz, 2015).

Suriyelilere sağlanan ücretsiz sağlık hizmetleri 2011-2013 yılları arasında yalnızca geçici barınma merkezlerinde kalan Suriyeli sığınmacılara yönelik olarak verilebilmekteydi. 2013 yılından itibaren geçici barınma merkezleri dışında yaşayan Suriyeli sayısında ciddi bir artış yaşanmaya başladı. Suriyelilerin kendi imkânlarıyla sağlık hizmetlerine erişimleri zor hale geldiğinden geçici barınma merkezleri dışında kalan geçici koruma sahiplerine de ücretsiz sağlık hizmetleri sağlanmıştır.

Geçici koruma statüsüne sahip Suriyelilerin Türkiye’de ikamet ettikleri sürece sağlık hizmetlerinden yararlanma hakları 22.10.2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Geçici Koruma Yönetmeliği’nde ele alınmıştır. 2015 yılında ise sağlık hizmeti sunacak sağlık kurum ve kuruluşlarının gönüllü sağlık hizmetini ve bu hizmeti sunan vakıf veya derneklerin çalışma esaslarını belirlemek üzere “Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar” hakkında bir yönerge hazırlanmıştır.

"Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar" a ilişkin yönergenin 6.maddesine göre “geçici korunanların geçici barınma merkezlerinde kurulan sağlık merkezlerinden, Bakanlık ve bağlı kuruluşlara ait sağlık hizmeti sunucularından, üniversite sağlık uygulama ve araştırma merkezlerinden, özel hastanelerden, vakıf veya dernekler tarafından gönüllü olarak verilen sağlık hizmetlerinden faydalanabilecekleri” belirtilmektedir(Yavuz, 2015).

1.4.5. Sosyal yardımlar

Eylül 2020 tarihinde Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyelilerin verilerine göre 3.616.574 kişinin ikamet ettiği görülmektedir. Özellikle şehirlerde yaşayan Suriyelilerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için çeşitli uluslararası örgütler ile ulusal kamu kurum ve kuruluşları işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Türkiye’de özellikle Kızılay ve AFAD bu alanda çalışmaktadır. Ancak, Suriyeli sayısı her geçen gün öngörülemez şekilde arttığından ulusal yardımlar sınırlı ölçüde fayda sağlamaktadır Bu alanda ilk kapsamlı destek programı Avrupa Birliği’nin finanse ettiği “Yabancılar Yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı (SUY)” uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, Türk Kızılay ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı’nın işbirliğiyle uygulanmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, AFAD ve Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü de programa destek veren kuruluşlar arasında yer almaktadır (Yavuz, 2015).

SUY Programı yalnızca Suriyeli sığınmacıları değil aynı zamanda diğer ülkelerden Türkiye'ye gelen yabancıları da kapsamaktadır. SUY kampları dışında uluslararası koruma veya geçici koruma statüsü altında yaşayan yabancıardan, ihtiyaç sahibi kişilere Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın sosyal yardım sistemi aracılığıyla insani nakit yardımı sağlamaktadır. Ayrıca SUY yabancıların temel ihtiyaçlarını karşılamalarını amaçlamaktadır. SUY için belirlenen kriterler çerçevesinde yardım almaya uygun bulunan her aileye 2019 yılı için aylık belirlenen 120 liranın yüklendiği "KIZILAYKART-SUY" verilmektedir. KIZILAYKART sahipleri her ATM'den parayı çekerek kullanabilmektedir. Ayrıca Türkiye'deki tüm POS cihazlarında kullanabilmektedirler (Türk Kızılay, 2017).

SUY Programından faydalanmak için sağlanması gereken kriterler programın internet sitesinde şu şekilde belirlenmiştir:

1. 18-59 yaş arası, tek başına yaşayan kadın,
2. 18 yaş altı en az bir çocuğu olan yalnız ebeveyn,
3. Dört veya daha fazla çocuğu olan aileler,
4. Hanede başka yetişkinin (18-59 yaş arası) olmadığı 60 yaş üstü kimseler,
5. En az %40 ya da üzerinde bir ya da daha fazla engelli bireyin bulunduğu aile (Engel durumu sağlık raporu ile belgelenmelidir),
6. Çok sayıda bakmakla yükümlü (yaşlı, engelli, çocuk) bireyi olan aileler. Her sağlıklı birey başına en az 1.5 ya da daha yüksek oranda bakmakla yükümlü olan birey oranı ile belirlenmiştir.

1.4.6. Eğitim hizmetleri

2011 yılında Suriye'de yaşanan iç savaş nedeni ile okullar büyük zarar görmüş, okula devam eden nüfus oranı savaş öncesinde de düşmeye başlamıştır. Savaş sonrasında ise Türkiye'ye göç eden birçok ailenin çocuğu ekonomik yönden gelirleri olmadığı için, dil bilmediklerinden zorlanacakları düşüncesiyle eğitim hayatına devam etmemiş veya edememiştir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nden Türkiye'de bulunan Suriyelilerin eğitim durumlarına ilişkin yer alan bilgilere göre 7 Nisan 2016 tarihi itibarıyla toplam kayıtlı geçici koruma altındaki 2 milyon 749 bin 410 Suriyeli 'den 932 bin 033 kişinin okuma-yazma bilmediği belirtilmiştir (Geçici Koruma, 2016).

Kamplarda ve bazı şehirlerde bulunan geçici eğitim merkezlerinde, öğrenciler değiştirilmiş Suriye müfredatına dayalı Arapça eğitim alırken, devlet okullarına giden çocuklara Türkçe eğitim verilmiştir. Devlet okullarına, Suriyeli çocukların hangi düzeyden/sınıftan başlayacağına Denklik Komisyonları karar vermektedir

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla Türkiye’de ikamet eden 3.616.574 Suriyelinin 1 milyon 600 binden fazlası 18 yaşının altındadır (Çizelge 3). Türkiye’de 5-17 yaş arası 1 milyondan fazla okul çağında Suriyeli çocuk yaşamaktadır. Çizelge 3’deki verilere göre Suriyeli sığınmacıların ciddi bir kısmı zorunlu eğitim çağında olan çocukları oluşturduğu açıkça görülmektedir.

UNICEF’in 2016 yılı Nisan ayı verilerine göre 325 bin Suriyeli çocuğun okula gittiği kaydedilmiştir (UNICEF, 2016). 2017-2018 öğretim yıllarında ise 603.929 Suriyeli çocuk okula kaydettirilmiştir. 2019 yılı ocak ayı verilerine göre bu sayı 645 bin çocuğa ulaştığı görülmüştür. 2016 yılından 2019 yılına kadar okula kayıt yaptıran Suriyeli çocuk sayısında bir artış gözlemlense de Türkiye’de her yıl artış gösteren Suriyeli sayısının göz ardı edilmemesi gerekir. Bu bağlamda okula kaydettirilen Suriyeli çocuk sayısının yeterli olmadığı söylenebilir.

2015 yılında Suriyeli çocukların okula devam edebilmeleri amacıyla Türkiye’de “Geçici Eğitim Merkezleri” açılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Geçici Eğitim Merkezlerini “kamplarda ve kamp dışındaki Suriyeli öğrencilere yönelik, kurum ve kuruluşların desteğinde, Valilik izni ve denetimi altında, gönüllü Suriyeli eğitimciler tarafından revize edilmiş ve gözden geçirilmiş müfredata göre öğretim yapılan kurumlardır” şeklinde tanımlamıştır (MEB, 2018). Geçici Eğitim Merkezlerinin başlangıçta sosyal uyumun gerçekleşebilmesi için önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Ayrıca eğitim kapsamındaki sorunlar için geçici bir çözüm yolu olduğu gibi Suriyeli çocukların Türkçe dil eğitiminin verildiği bir tür geçiş eğitim merkezi olma işlevi yönünden önemli rol oynamıştır. Ancak 2016-2017 yılından itibaren Geçici Eğitim Merkezlerinde bir, beş ve dokuzuncu sınıf öğrencilerinin aşamalı olarak kayıtları alınmamaya başlayarak 4 yıl süre içerisinde aşamalı olarak kapatılması planlanmıştır. Bu plan ile Suriyeli çocukların Milli Eğitim Bakanlığı’nın örgün eğitim sistemine tamamen dâhil edilmesi süreci tamamlanmış bulunmaktadır.

2016 yılı Mayıs ayında geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların eğitim sistemine entegre edilmesi ve eğitimlerine katkıda bulunmak amacıyla Milli Eğitim

Bakanlığı “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES)” başlatılmıştır. Proje bütçesi, Avrupa Birliği tarafından “Türkiye’deki Mülteciler için Mali Yardım Programı (FRIT)” anlaşması kapsamında karşılanmaktadır. Proje, 2021 yılı aralık ayına kadar devam edecektir (MEB, 2018).

Tüm proje, destek ve girişimlere rağmen 2018 yılı Nisan ayı Milli Eğitim Bakanlığının verilerine göre, Türkiye’de geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların %62.11’i okula gittiği yönündedir.

Şartlı Eğitim Yardımı programı okula devamı destekleyerek; okulu bırakma oranlarını düşürmeyi ve öğrenim hayatını sürdüren sığınmacı çocuk sayısını arttırmayı amaçlamaktadır. Program ayrıca dezavantajlı çocukların okula erişiminin önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik destek sağlanması ve gerekli durumlarda çocuk koruma hizmetlerinden faydalanabilmelerine yönelik önemli bir bileşeni de içermektedir. Programdan Türkiye’de kayıtlı olarak ikamet eden, okula giden en az bir çocuğu olan, düzenli bir geliri ve sosyal güvencesi olmayan yabancı aileler yararlanabilmektedir. Avrupa Birliği İnsani Yardım ve Sivil Koruma Genel Müdürlüğü’nün (ECHO) 34 milyon Euro tutarında finansal katkı sağladığı Şartlı Eğitim Yardımı programı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kızılay, Milli Eğitim Bakanlığı, AFAD ve UNICEF işbirliğinde hayata geçirilmiştir (Türk Kızılay, 2017).

1.5. Türkiye’de Yerel Toplum Üyeleri ile Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Uyum Süreci

Suriye’de barış ve güven ortamının sağlanamaması sebebiyle geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkemizde kalış süreleri uzamış, bu durum da sosyal uyumun sağlanmasını gerekli kılmıştır. Suriyelilerin ilk aşamada sadece sınır illerinde ve kamplarda ikamet ettikleri ancak iç savaşın uzaması ve kamp sayısının yetersiz kalmasıyla birlikte kamplar dışına yerleşmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Bu gereklilik neticesinde de insanların geçici barınma merkezleri dışında hayatlarını idame ettirmeleri desteklenmiş olup Eylül 2020 tarihi itibarıyla geçici barınma merkezinde 60.008 Suriyeli barındırılmaktadır. Bunun dışında, geçici barınma merkezleri dışında 3.556.566 geçici koruma sahibi yaşamaktadır. Suriyeli sığınmacılar kendilerine göre haklı sebeplerle Türkiye’nin farklı bölgelerine yerleşmişlerdir.

Türkiye, Suriyeli göç hareketinin meydana getirdiği ortamdan siyasal, sosyal ve ekonomik bakımdan en çok etkilenen ülke olmuştur. Türkiye’nin Suriye’den kaçmak

zorunda kalan sığınmacılar tarafından en çok tercih ettiği ülke olması; güvenlik, dış politika, hukuk, kültür, din, ekonomi, istihdam, eğitim, sağlık ve sosyal alanlarının önemli ölçüde etkisi olmuştur (Koyuncu, 2014). Suriye’deki krizin ve göçün olduğu ilk günlerde savaştan etkilenen ve mağdur pozisyonunda olan Suriyeli sığınmacılar, bir süre sonra Türkiye’nin toplumsal yapısını etkileyen bir konuma gelmişlerdir (Karaca, 2013).

Türkiye Suriyeli sığınmacılara yönelik açık kapı politikası uygulamıştır. Bu süreçte, yerel toplum, insancıl ve hoşgörü yaklaşımı kapsamında sığınmacılara karşı olumlu bir yaklaşım sergilemiş ve “misafir” gibi Suriyelileri dikkate almışlardır. Ancak, bir dereceye kadar, misafirperverlik olgusunun Türkiye’de Suriyelilerin yaşamaya devam ettikçe azaldığı ve yerel toplulukların Türkiye’de yaşayan sığınmacı nüfusu hakkında memnuniyetsiz hissetmeye başladıkları görülmüştür. Bu süre zarfında, Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin geçici olmayan kalıcı bir duruma dönüştürülmesi, misafirperverlik anlayışına dayalı sorunların, yerel toplulukların kabul etme ve hoşgörü düzeyini azaltarak, misafirperverlik kavramını kabul etmesini zorlaştırmıştır. Misafirperverlik, doğası gereği geçici olan bir durumu ifade etmektedir. Suriyeli sığınmacıların daimi ikametgâhı, göç sürecindeki politikalarda köklü değişikliklere yol açmıştır.

Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin yapılan değerlendirmelerde negatif bakışın dikkat çekici sebeplerinden birisi, Suriyeli sığınmacılar ve yerel toplum arasında farklı lisan, kültürel, dünya ve hayat algısındaki farklılıklardan doğan problemler olduğu görülmektedir. (Oytun ve Gündoğar, 2015)

Suriyeli sığınmacıların çeşitli hizmetlerden faydalanması, yerel toplumunun dezavantajlı grupları arasında “küskün yurttaşlığına” yol açmıştır. Erdoğan (2015), Türkiye’deki Suriyelilerin güncel yaşamın ve politik dünyanın bir unsuru olduğunu ifade ederek her geçen gün Suriyeli sığınmacılar ile ilgili endişe doğuracak birtakım sosyal olayların artmasına dikkat çekmiştir. Oytun ve Gündoğar (2015) “Göç sürecinin başlamasından bu yana dek Suriyelileri destekleyen ve onları büyük bir oranla kabullenen yerel toplum üyelerinin, bu sürecin devam etmesi hâlinde onlara karşı olumsuz bir bakışa ulaşmasının zor olmayacağını” ifade etmiştir. Hem devlet hem de uluslararası kuruluşların Suriyelilere yönelik geliştirdiği politikaların maliyeti ve görünürlüğü, yerel topluluğun sığınmacıları kendilerine baskı yapan ve huzursuzluk yaratanlar olarak görmesine neden olmuştur. Bu, özellikle Suriyelileri doğrudan hedef alan yabancı düşmanlığına karşı toplumsal gerginlik açısından bir artışa yol açmıştır.

Suriyelilerin kısa sürede sosyal hayata katılması, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısının etkilenmesine neden olmuştur. Sığınmacıların çeşitli hizmetlerden yararlanmasının getirdiği maliyetlere ek olarak; kentlerde yaşayan Suriyelilerin hayatlarını idare etmesi için iş olanağı sağlama zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu durum Türkiye'deki istihdam koşullarını birçok yönden etkilemiştir. Örneğin, Suriyeli sığınmacıların ucuz iş gücü nedeniyle tercih edilmeleri, mülteci ve sığınmacı haklarının ihlal edilmesine yol açmıştır. Bu aynı zamanda istihdam olanaklarının yalnızca Suriyelilere sunulduğu ve yerel toplumun işsiz kalmaya zorlandığı fikrine de yol açmıştır. Bu durum yabancı düşmanlığına neden olan ve beslenen gereçlerden birisidir. Bu örnekten de anlaşılacağı gibi, çok büyük bir Suriyeli nüfusunun çok kısa bir sürede Türk topluluğuna dâhil edilmesi sosyal uyumu hem sığınmacılara hem de Türk nüfusuna uyarlamak, çeşitli sorunlara neden olmuş ve yerel topluluklar arasında hoşnutsuzluğa yol açmıştır.

Özellikle Suriye sınırında bulunan illerde resmi ve resmiyet dışı evlilikler ortaya çıkmış; aynı zamanda da, kültürel ayrılıklar ve hayat anlayışından kaynaklanan boşanma oranlarında hızlı bir yükselme meydana gelmiştir. Çok eşli bir hayat tarzı ve kaydı yapılmamış çocuk olgusu ile birlikte bir problem alanı oluşmuştur (Oytun ve Gündoğar, 2015). Yaşanan bu olumsuzluklar, önce Türk kadınların dünyasında Suriyeli kadın nüfusa karşı olumsuz bakışı attırmış ve onlarla ilgili sosyal kabullenme süresinin uzamasına sebep olmuştur.

Ankara'daki Amerikan Büyükelçiliğinin desteğiyle Alman Marhall Vakfı (GMF), 2015 yılında Suriyeli sığınmacılara yönelik "Türkiye'nin Algıları Araştırması" yapmıştır. 1018 kişi ile yapılan araştırmanın sonuçlarına göre ülkenin;

- 1) %83.9'u Suriyeli göçmenlerin durumu hakkında endişeli.
- 2) %81'i Suriyelilerin Türk toplumuna uyum sağlayamadığını söylemiştir.
- 3) %73.1'i Suriyelilerin kendi ülkelerine geri dönmesi bekliyor.
- 4) %67.9'u Suriyelilere karşı daha sıkı bir politika izlenmesi gerektiğini söylüyor.
- 5) %54'ü Suriyelilerin çok kötü, %25.9'u ise kötü yerleştirildiğini belirtiyor.
- 6) %41'i mültecilerin sayısının çok, %50'ye yakını fazla olmadığını belirtiyor,

Araştırmanın sonucuna göre; 2016 yılında yerel toplum Suriyeli sığınmacıların uyumundan memnun olmadığı ortaya çıkmıştır. Uyum; "bütünün unsurları arasında

bulunan uygunluk ve ahenge denir. Diğer taraftan mikro analiz düzeyinde uyum, bireyin üyesi olduğu toplumun toplumsal değer yargılarına göre hareket etmesi, çevresindeki yeniliklere uygun davranışlarda bulunmasıdır” (Kızılçelik ve Erjem, 1994).

Belirtmek gerekir ki Türkiye, 2011 yılından bu yana göçe dair yasalar ve altyapı konusunda önemli bir süreç yaşamaktadır. 2013 yılında yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde yapılan düzenlemelerin yanı sıra kanun kapsamında yeni bir Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurularak kurumsal yapı oluşturma çalışmaları hız kazandırılmıştır. 6458 sayılı Kanunla yasal olarak ilk kez “uyum” konusuna da yer verilmiştir. Kanunun 96. maddesinde, koruma altındaki kimselerin toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetlerinin planlanacağı hükme bağlanmaktadır. Aynı Kanunla, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kapsamında Uyum ve İletişim Daire Başkanlığı kurulmaktadır. Uyum süreçlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek bu daire başkanlığının görevi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım alp, İslamoğlu ve İyem, 2017).

Yasal düzenlemelere rağmen, uluslararası çalışmalarda Türkiye’nin uyum politikaları konusunda göç alan diğer ülkelerin gerisinde kaldığı ifade edilmektedir. AB ülkeleri, ABD ve Kanada gibi ülkelerin göç ve uyum politikalarının, siyasi uyum, iş uyumu, aile birliği, sağlık, eğitim, kalıcı barınma imkanı, vatandaşlık hakları ve ayrımcılık gibi sekiz başlık altında incelendiği Göç ve Entegrasyon Politika İndeksi araştırmasında, Türkiye’nin 38. sırada yer aldığı ve bu başlıklardan en yüksek puanı aile birliğinin korunması kriterinden aldığı ortaya konmaktadır.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye etkilerine yönelik araştırmalar incelendiğinde (Akıncı ve diğerleri, 2015; Akkoç ve diğerleri, 2017; Tunç, 2015) Suriye krizinin başlarında savaştan “etkilenen” konumunda olan Suriyelilerin zamanla Türkiye’yi hukuk, dış politika, güvenlik, sağlık, eğitim, istihdam, ekonomi, kültür, toplumsal yapı gibi birçok alanda “etkileyen” konumuna geldiği görülmektedir (Karaca, 2013; Koyuncu, 2014). Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de sayıca en fazla sığınmacı grubu haline gelmesi, her geçen gün kentlerde daha görünür ve yerleşik olmaya başlaması, toplumsal alanda “etkileyen” konumuna gelmelerine neden olmuştur. Yerel toplumun dil, yaşam tarzı, kültürel farklılıklar gibi sebeplerle güven eksikliği yaşaması ve hak kayıplarına maruz

kalacağı endişesi taşıdığı görülürken, Suriyelilerin yoğun yaşadıkları yerlerdeki demografik yapıyı değiştirmelerinden de rahatsızlık duydukları ifade edilmektedir (Yıldırım alp, İslamoğlu ve İyem, 2017). Bu durum yerel toplumun Suriyelileri dışlaması ve uyum sorununu beraberinde getirerek, toplumsal kabul sürecini olumsuz etkilemektedir.

Göç olgusu gerçekleştiğinde göç eden bireyler ve ev sahibi ülkenin bireyleri arasında etkileşim gerçekleşmektedir. Bu etkileşimler çeşitli kavramlar ile açıklanmaktadır.

1.5.1. Entegrasyon

Entegrasyon kavramı karşılıklı olarak gerçekleşmesi gereken, çift yönlü bir süreci ifade etmektedir. Entegrasyonun genel olarak kabul edilen bir tanımı veya sığınmacılar üzerine uyarlanmış bir modeli bulunmamaktadır. Sosyal bilimlerin çalışma konularının her dalında farklı niteliklerde ele alınmaktadır. Göç eden nüfusun göç ettiği ülkedeki toplumla bütünleşmesi alanında daha önce yapılan çalışmalarda, “adaptasyon” kavramı kullanılırken, günümüzde mültecilerin ve sığınmacıların kendi kültürlerini de koruyarak ev sahibi toplum ile bütünleşmesini içeren “entegrasyon” kavramı kullanılmaktadır (Adıgüzel, 2018). Farklı kültürlerin ve etnik gruplarının bir arada yaşamaya başlamalarıyla ortaya çıkan problemler ile birlikte “entegrasyon” kavramı tartışılmaya başlamıştır. (Koyuncu, 2018).

Meissner’e göre entegrasyon “farklı parçaları, özelliklerini kaybetmeden yeni bir bütün haline getirmektir. Toplum bazında ele alındığında, azınlık ve çoğunluğun birbirine uyum sağlamasıdır. Entegrasyonun hedefi azınlığın ve çoğunluğun aynı haklara sahip olduğu bir toplum ortaya getirmektir” (akt. Koyuncu, 2018).

Entegrasyon süreci, göç eden nüfusun; ev sahibi toplumun sosyal yapısına dâhil edildiği bir süreç olarak ele alınmaktadır. Daha geniş bir bakış açısıyla entegrasyon, toplumu oluşturan tüm üyelerin barışçıl bir yaklaşım içerisinde sosyal ilişkileri sürdüren dinamik ve yapılandırılmış bir süreçtir. Entegrasyon; dil, inanç, kültür vb. ne olursa olsun çeşitli etnik grupların kendi kimliği kaybetmeden bir araya gelmesidir. Şahin (2010)’e göre “aynı ülkede yaşayan her iki toplumsal grup da, hem birlikte yaşamak hem de kendi kültürlerini korumak istemektedir. Bu ise ancak sosyal ve kültürel entegrasyon ile sağlanabilir”.

Entegrasyon, zorunlu asimilasyon anlamına gelmemektedir. Entegrasyon, dışlanma, parçalanma, dışlama ve kutuplaşma koşullarını değiştirerek birlikte daha barışçıl yaşama

ve doğru toplumsal ilişki koşullarını genişleterek ve güçlendirerek daha güvenli, istikrarlı, işbirlikçi ve adil bir topluma doğru hareket etme ihtiyacına odaklanır. Entegrasyon daha çok sığınmacıların göç ettikleri toplumun geleneklerine, sosyal ilişkilerine ve gündelik hayatlarında ki uygulamalara nasıl adapte olduklarına odaklanmaktadır. Yani göç eden nüfusun kendi kültürüne ek olarak göç ettiği ülkedeki toplumun kültürünü de günlük hayatında yaşaması ve kabul görmesini sağlayan bir düşüncedir. (Adıgüzel, 2018).

1.5.2. Asimilasyon

Asimilasyon, kendiliğinden ve ya zorla farklı bir şekle dönüşmek ve ya benzetmek olarak tanımlanmaktadır. Çevre şartlarına göre gerçekleşen; benzer hale getirme, kendine benzetme, farklılaşma ve kendine uydurma gibi olguların zamanla gerçekleşme hareketi sonucunda oluşmaktadır. Asimilasyon genel anlamıyla; “zorunlu bir şekilde parçanın özelliklerini tamamen yok ederek büyük bir parçanın içerisine dâhil etmek” olarak ifade edilmektedir (Erkan, 2005).

Asimilasyon, göreceli olarak bir kültürün bir diğer kültürle birleştirilebileceğini varsayar. Bu sürecin kültürler arasındaki temas ile gerçekleşebileceğini savunmaktadır. Farklı ülkelerden gelen insanlar çeşitliliğe katkıda bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, farklı ülkelerden gelen unsurların bir araya geldiği kültür anlamına gelen “küresel kültür”ü oluşturmaktadır. Bu “küresel kültür”, farklı bölgelerden gelen inanların kültürlerinin birbirini etkilemesine neden olan asimilasyonun bir parçası olarak görülmektedir. (Erkan ve Bağlı, 2005).

Entegrasyon kavramı kazanma hareketiyle, asimilasyon kavramı ise kaybetme hareketiyle ilgilidir. Asimilasyonda zoraki bir bütünü parçalarından ayırarak yok etme düşüncesi vardır. Asimilasyon sürecine göre, iki farklı toplum bir araya geldiğinde, kültürel yapılarının, değerlerinin, davranışlarının ve inançlarının birbirini etkilememesi imkânsız bir durumdur ve zamanla baskın olan toplum, diğer toplumu kendine benzetmektedir. Bunun tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için baskın olan toplumun diğer toplumu ayırt etmemesi gerekmektedir (Marshall, 1999).

1.5.3. Adaptasyon

Günümüzde çözülmesi zor bir problem olan göç eylemi, adaptasyon sorununu da beraberinde getirmektedir. Göçün gerçekleştiği ülkelerde adaptasyonun gündeme

gelmemesi imkânsız bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Philip adaptasyon kavramını “genellikle bir durumdan başka bir duruma geçmeyi, insan davranışlarının değişmesi” şeklinde yorumlamaktadır. Bir bireyin adaptasyon sürecine dâhil olup olmadığı, bireysel ve grup davranışlarının, belirli bir toplum, sınıf veya sosyal gruptaki geçerli normlar ve değerler sistemine uyacak şekilde, bireylerde bilinçli ve ya bilinçsiz davranışlarının değişmesinden anlaşılmaktadır (Karaeminoğulları, 2009).

Göçün gerçekleştiği ülkede uyumun sağlanabilmesi, ev sahibi toplumun mülteci ve sığınmacılara karşı olan davranışları ve adaptasyon sağlama konusunda ki davranışları oldukça önem kazanmaktadır. Ev sahibi vatandaşların uyum konusunda birer temsilci olarak görülmeleri ve göç eden bireylere karşı ülkenin kültürel özelliklerin, değerlerini doğru bir şekilde aktarması beklenmektedir. Böylelikle göç eden bireylerin göç ettikleri ülkenin mevcut düzenine ver değer yargılarına uyum sağlayacağı düşünülmektedir (Koyuncu, 2018).

Sosyal değişim, yaşamın önemli yönlerini etkilediğinden uyum giderek önem kazanmaktadır. Göç, bir ülke için önemli bir değişimdir (Bağlı, 2006). Göç eden nüfusun uyumu konusunda üstünde durulması gereken en önemli husus bireylerin davranışlarıdır. Eğer bireyin davranışlarında uyum yakalanamamışsa göç eylemi tamamlanmamış sayılmaktadır. Bireylerin uyum sağlayamaması, belirli olumsuz durumlar ile birlikte kişilerin davranışlarını da olumsuz etkilemektedir. Bu durumda, göç eden birey tekrardan yer değiştirme eylemine yönelebilmektedir (Erkan, 2005). Bu nedenle bir sığınmacının davranış şekillerinin neye dayandığı, ne şekilde bir güce sahip olduğu ve bu sebeplerin göçün harekete geçmeden önceki sürecinde hangi aşamalardan geçtiği büyük önem taşımaktadır (Çakır, 2011).

Her ülkenin şartları, normları ve değer sistemi birbirinden farklı olduğu için, göç eden bireyler ve ev sahipliği yapan toplum üzerindeki etkiler de farklılık göstermektedir. Birbirine yakın olan ülkelerin kültürleri birbirine daha fazla benzediğinden, göç eylemi yakın bir ülkeye gerçekleştiğinde; adaptasyon sürecinde daha az sorun yaşanmaktadır. Aksine göç eylemi uzak olan bir ülkeye yapıldığında, kültürel farklılıklar daha çok hissedilir ve çift yönlü uyumun sağlanması daha uzun bir sürece yayılabilmektedir (Şahin, 2010).

Göker (2015) adaptasyon sürecini “göçmenlerin kendilerini ifade edebilecekleri ve yaşadıkları yere katkı sağlayabilecekleri koşulların oluşturulması en önemli konulardan biridir” diye ifade etmektedir.

1.6. Yerel Toplum Üyelerinin Sosyal Uyum Sürecini Etkileyen Faktörler

Göç eyleminin tarihin başladığı dönemden bugüne var olan bir eylem olmasının yanı sıra, birçok etkisi de bulunmaktadır. Bu araştırma, göç olgusunun ev sahipliği yapan toplumda ortaya çıkan sosyal uyum sorununu ele almaktadır. Uyum, “birey ve grupların göç edilen yerin beklentileri doğrultusunda yaşamlarını tekrardan düzenleme ve doyum sağlayabilecekleri bir hayat kurma çabaları” olarak tanımlanabilir (Sam, 2006). Suriyeliler ve ev sahipliği yapan toplum arasında ki uyum süreci, Suriyelilerin kendi kültürel kimliklerinden vazgeçmek zorunda kalmadan göç ettikleri topluma uyum sağlamaları ve buna karşılık olarak ev sahibi ülkenin de hazır olma durumu da dâhil olmak üzere, ilgili tüm tarafların çabalarını gerektiren çok yönlü bir süreçtir. Suriyeli sığınmacılar, Türkiye’de kendilerini kabul ettirmeye çalışırken yerel toplum üyelerinin de çeşitli sosyal uyum sorunları ortaya çıkmaktadır. Buna yönelik, Türkiye, sığınmacıları topluma tam olarak dâhil etmesinin yanı sıra, uyum sürecinin aşamaları olan ve birbiriyle ilişkili olan yasal, ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarını da dikkate almalıdır. (Sargın, 2018).

Göç olgusu, insanların yaşadığı çevre ve ev sahipliği yapan toplum ile uyumunu ve sosyal ağlarını tamamen değiştirmektedir. Bu araştırmanın göç alanında ki uyum başlığı, Türkiye’ye göç eden Suriyeli nüfusunun Türkiye’nin toplumunun yaşamına uyum sağlayıp sağlayamadığıyla alakalı olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan ise, Suriyeli sığınmacılar, Türkiye koşullarına uyum sağlarken, yerel toplum üyelerini de etkilemektedir. Suriyeli nüfusun kültürlerini yaşamaya devam etmeleri, Türkiye’de kültür farklılığını ortaya çıkararak, yerel toplum üyeleri ile sosyal uyumun oluşmasını zorlaştırmaktadır. (Görmez, 1991). Bunun sebebi ise, Suriyelilerin yerleştikleri yeni yerleşim yerlerinde kendi uyruklarındaki bireylerle topluluk halinde yaşayarak ilişkilerini devam ettiriyor olmalarıdır. Bu durum da, yerel toplum üyeleri ile ilişki kurmayı ret etmelerine sebep olmaktadır. Yerel toplumun Suriyeliler ile sosyal uyum sürecini etkileyen faktörler; sosyal mesafe, dil bariyeri, ekonomi ve istihdam, eğitim, barınma ve sağlık hizmetleri olarak belirtilebilir.

1.6.1. Sosyal mesafe ve sosyal ilişkiler

Sosyal mesafe, yerel toplum üyelerinin ve Suriyeli sığınmacıların uyum sürecini etkilemektedir. Ward ve Rana(2000)'ya göre “sosyal mesafe, kişiler arası ilişkilerde bireylerin karşı taraf ile kendileri arasında uygun gördükleri yakınlıktır”. Jones (2004) ise, sosyal mesafeyi “ asıl belirleyen şeyin, bireyin kendi grubu ile diğer grubu ne derece benzer olarak algıladığı ya da algılamadığı” olarak tanımlamıştır.

Sosyal mesafe üzerine İsrail'deki üniversite öğrencilerinin üzerine yapılan bir araştırmada, Etiyopya ve Rusya uyruklu mültecilere karşı daha az sosyal mesafe geliştirdikleri ve onlara karşı olumlu duygularla yaklaştıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucu ise, Arap uyruklu mültecilere karşı daha fazla sosyal mesafe geliştirdikleri, onlara karşı olumsuz duygularla yaklaştıkları, Arap uyruklu mültecilerle ilişki kurmadıkları ve komşu olmaktan kaçındıkları saptanmıştır (Bourhis ve Dayan, 2004).

Sosyal uyum, sosyal ilişkilerle de ilişkilidir. Göçün gerçekleştiği ülkedeki sığınmacılarla kurulan sosyal ilişki düzeyi arttıkça sosyal uyum da artmaktadır. Sosyal ilişkinin içerisine iletişim, yakınlık düzeyi ve etkileşim girmektedir (Ward, Maydell ve Masgoret, 2007). Berry (1997)'ye göre, sığınmacılar göç ettikleri ülkedeki toplum ile arkadaşlık ilişkisi kurduğunda sosyal uyum düzeylerinin yükseldiğini, aksine toplum üyeleriyle daha az yakınlık geliştirdiklerinde uyum sorunlarının ortaya çıktığını ifade etmiştir. Suriyeliler ile sosyal ilişki kurmaktan kaçınan yerel toplum üyeleri, çift yönlü uyum sürecini güçleştirmektedir.

1.6.2. Dil bariyeri sorunu

Dil sorunu yerel toplum üyelerinin ve Suriyeli sığınmacıların uyum sürecini etkileyen önemli sorunlardan biridir. Göç ettikleri ülkenin dilini bilmemek, dünyadaki bütün sığınmacıların ve ev sahipliği yapan toplumun en büyük ve ortak bir sorunu olarak görülmektedir. Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin Türkçeyi hiç bilmemeleri veya az bilmeleri, yerel toplum üyeleri ile anlaşamamalarına sebep olmaktadır. Maydell (2007) sığınma ülkesinin dilini bilen sığınmacıların, yerel toplum üyeleri ile daha çok uyum sağladığını, dil bilmemenin uyum sürecini geciktiren en önemli sorun olduğunu öne sürmüştür. Suriyelilerin Türkçe bilmemeleri, yerel toplum üyeleri ile olan bağlantıları zayıflatarak, uyum sağlama noktasını zorlaştırmaktadır.

Sığınmacı bağlamında sosyal uyum sürecini iyi yöneten ülkelerin başlangıçta dil bariyerini yok ederek yol aldıkları literatüre yansımıştır. Örneğin, İsveç'te dünya için örnek teşkil eden “çok kültürlü bütünleşme” modelinde 1985 yılından bu yana devletin sığınmacılara dil öğrenimi konusunda yetki verdiğini ve eğitim programına dahil olan her sığınmacının devlet tarafından giderlerinin karşılandığını görülmektedir (Kılıç, 2017).

1.6.3. Ekonomi ve istihdam

Yerel toplum üyeleri, Suriyelilerin geçici olarak geldikleri düşüncesiyle, misafirperverlik yaklaşımı çerçevesinde; yardım sağlamak amacı ile her açıdan seferber olmuştur. Kampta yaşayan sığınmacı nüfusuna da gıda, barınma, tıbbi destek, eğitim ve koruma hizmetleri sağlanmıştır ve bu hizmetler hala sunulmaya devam etmektedir. Bununla birlikte, kamp dışında yaşayan nüfusa, hem devlet hem de çeşitli yardım kuruluşları ve yerel toplum üyeleri tarafından yardım yapılmaktadır. Fakat yapılan bu yardım çalışmalarının yeterli olmaması ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Sanduvaç, 2013).

Suriyelilerin zor ve tatmin edici olmayan şartlar altında, kayıt dışı yollarla ucuz işgücü olarak çalıştırılması, ekonomik alanda en önemli sorunlar arasındadır. Böylelikle ucuz ücretlere çalışmak istemeyen Türk vatandaşlarının yerini Suriyeli sığınmacılar almaya başlamıştır. Savaşta tüm varlıklarını kaybeden aileler, Türkiye'ye geldiklerinde her şeye sıfırdan başlamaktadırlar. Bu durumu fırsat olarak gören işverenler daha fazla kar uğruna, sigorta yaptırmadan Suriyelileri ucuz ücretlerle çalıştırmaktadırlar. (Tunca ve Karadağ, 2018). Suriyeli sığınmacıların ucuz iş gücü nedeniyle tercih edilmeleri, haklarının ihlal edilmesine de yol açmıştır. Bu aynı zamanda istihdam olanaklarının yalnızca Suriyelilere sunulduğu ve yerel toplum üyelerinin işsiz kalmaya zorlandığı fikrine de yol açmıştır (Sanduvaç, 2013). Ataca ve Berry'nin 2002 yılında Kanada'ya göç etmiş Türkler üzerinde yaptıkları araştırma sonucuna göre, çalışma hayatında olan Türklerin yerel toplum üyeleriyle daha çok uyum içerisinde olduklarını ortaya çıkarmıştır (Ataca ve Berry, 2002).

1.6.4. Eğitim hizmetleri

Eğitim insanların gelişim sürecinde çok değerli bir yere sahiptir. Bunun yanı sıra, eğitim küresel bir insan hakkı olarak tanınmıştır. “Çocuk Hakları Sözleşmesi” ve “1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşmesi” mülteci çocukların eğitim hizmetlerinin

bulunduğu ülke tarafından sağlanmasını emreder (BMMYK, 2001). Ülkesinden zorunlu veya isteğe bağlı göç etmiş olmak, eğitim hakkını ya da ev sahibi ülkenin bunu sağlama sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. “1951 Mülteci Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşmesinin” 22.maddesinde mültecilere yönelik eğitim hizmetini sağlama sorumluluğu açıklanır (BMMYK, 2001).

“MEB’in 23.09.2014 tarihli ve 2014/21 sayılı genelgesiyle Suriyeli öğrencilere yabancı tanıtma belgesi ile devlet okullarına kayıt yapılması sağlanmıştır. Türk öğrencilere sunulan eğitim hizmetlerinden de faydalanmaya başlamışlardır” (Tanrıkulu, 2017). Eğitim ve rutin yaşamlarını savaş bölgesinde bırakmak zorunda kalan Suriyeli çocuklar, okullarda karma eğitimin getirdiği sorunlarla karşılaşmıştır. Bu durum da tek taraflı olmamakla birlikte, yerel toplum üyelerinin çocuklarının da eğitim sürecini etkilemektedir (Tanrıkulu, 2017).

Yerel toplum üyeleri Suriyeli sığınmacılar ile sosyal uyum süreci geçirirken Türkiye uyruklu çocuklar da Suriye uyruklu çocuklar ile dil bilmemelerinden kaynaklı uyum sorunu yaşayabilmektedir. Dil sorunları arkadaşlık ilişkilerinde zorlanmalarına yol açabilmektedir. Bu durum da dışlanma sorunuyla karşı karşıya kalmalarına sebep olmaktadır.

Suriye uyruklu çocukların Türkçe bilmemesi veya az bilmesi, çocukların eğitimde bu sebeple zorluk yaşaması, ailelerinin çocuklarının Arapçayı unutacağı endişesinin olması, çocukların okulu yarıda bırakmasına sebep olmaktadır (Tanrıkulu, 2017). 9 yıldır süregelen bu sıkıntıların mağduru olan Suriye ve Türk vatandaşı çocukların bu problemlerine öğretmenler ise yeteri kadar destek olamamaktadır. Öğretmenlerin destek olamamalarının sebebi ise dil sorunu ve milliyetçi duygu ve düşüncelerden kaynaklı olabilmektedir.

HUGO tarafından yapılan “Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum” araştırmasında Suriyelilerin çoğunun önce Türkiye’ye gelmiş olsa da üçüncü bir ülkeye yerleşmeyi planladığı tespit edilmiştir (Erdoğan, 2015). Bu durum da Türkiye’ye eğitimiyle veya ekonomik bakımdan artı değer kazandıracak bireylerin başka ülkelere gidecek olması, diğerlerine olumsuz bir bakış gelişmesine sebep olmuştur. Kalanların edilgen ve eğitimsiz olmasıysa kalanların yük olarak görülmesine ve uyum sürecinin uzamasına neden olmaktadır. Eğitimli Suriyelilerin ilk önce Türkiye’ye gelse de daha sonra başka ülkelere yerleşmeyi tercih ettiğini ifade eden Erdoğan, “Bu da Türkiye’yi

ileride topluma uyum konusunda köprü olabilecek bir kesimden mahrum bırakıyor.” ifadesinde bulunmuştur. (Erdoğan, 2015)

Lee ve Green, 2010 yılında Amerika’ya göç eden Hmongların eğitim düzeyi üzerinde bir araştırma yaparak, eğitim sorunuyla ilgili eğitim düzeyinin önemini literatüre kazandırmıştır. Hmonglar, Güneydoğu Asya’da yaşayan bir halktır. Araştırmanın sonucuna göre, eğitim düzeyi yüksek olanların eğitim düzeyi düşük olanlara kıyasla daha çok adapte oldukları ortaya çıkmıştır (akt. Gautam, 2005). Trebbe ise, 2007 yılında Almanya’da yaşayan Türkler üzerinde bir araştırma yapmıştır. Trebbe Türklerin adaptasyon düzeylerinin düşük olduğunu saptamış ve bunu yaş ortalaması büyük, eğitim seviyelerinin düşük ve dil kapasitelerinin yetersiz olmasına bağlamıştır (Trebbel, 2007).

1.6.5. Barınma hizmetleri

Barınma ihtiyacı, temel ihtiyaçlardan birisidir. Suriyeli sığınmacılar, insanın öncelikli gereksinimlerinden biri olan barınacak yerle ilgili sıkıntılar yaşamaktadırlar. Çoğu Suriyeli, bu problemle başa çıkabilmek için birkaç aile ile birlikte yaşamakta veya kirası düşük, sağlık olanakları kötü mekânlarda yaşamaya mecbur kalmaktadırlar (Buz, 2004). Türkiye’ye gelen Suriyelilerin ekonomik durumları ile barınma sorunu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ekonomik anlamda sorun yaşamayan Suriyeli sayısı çok azdır. Bu da Suriyelilerin büyük bir kısmının ekonomik sebeplerden kaynaklı barınma sorunu yaşadığı anlamına gelmektedir. Bunu fırsata çeviren ev sahipleri, eski kiracılarını çıkararak, konut kiralari ve ev fiyatlarını yükselterek, yenilerinin alınmasına neden olmuştur. Bu da ortaya hayat pahalılığını çıkarmıştır (Tunca ve Karadağ, 2018).

Barınma noktasının en önemli sorunlardan birisi de, yerel toplum üyelerinin Suriyeli sığınmacılar ile komşuluk ilişkisi kurmak istememesidir. Bu durum da dil sorunu ile paralellik göstermektedir. Yerel toplum üyelerinin Suriyeliler ile anlaşamaması, Suriyelilerin günlük yaşamlarının yerel toplum üyelerinden farklı olması, örneğin Suriyelilerin geç saatlere kadar uyumamaları; komşuluk kurmak istememelerinin önemli sebeplerindendir. Bunun yanı sıra, ev sahiplerinin Suriyelileri kiracı olarak tercih etmeleri, yerel toplum üyelerinin hoşnutsuz yaklaşmasına sebep olmuştur. Yerel toplum üyelerinin bu yaklaşımı, Suriyeliler ile aralarındaki sosyal uyum sürecini de zorlaştırmaktadır (Tunca ve Karadağ, 2018).

1.6.6. Sağlık hizmetleri

Suriyeliler, Türkiye’de sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak faydalanabilmektedir. Sağlık hizmetinden ücretsiz yararlanabilen Suriyeliler, bazı durumlarda Türk vatandaşları tarafından ayrıştııcı tepkilere maruz kalmaktadırlar. Sağlık hizmetinde yaşanan en önemli sorun, Suriyeli sığınmacıların meşru ve fiziki engeller nedeniyle hizmete ulaşmada güçlük çekmesidir. Türkiye’deki sağlık sistemine uyum sağlayamamaları ve büyük bir çoğunluğunun Türkçe bilmemesi sebebiyle tercüman desteğinin yetersiz kalabilmesi gibi sorunlar da sağlık hizmetinden yararlanmalarını ve uyumlarını zorlaştırmaktadır (Tunca ve Karadağ, 2018). Suriyeliler şikâyetlerini anlatamadıkları için sağlık alanında çalışan Türk uyruklu personeller ile yaşanan sorunların başında dil gelmektedir (Yavuz, 2015).

Aynı zamanda sağlık siteminden nasıl faydalanacaklarını bilemediklerinden anlaşmalı hastanede uygun şartlarda tedavisi mümkünken dil bilmediklerinden dolayı bu konuda problemler yaşamakta ve hastalıklarını tedavi ettirmekte zorlanmaktadırlar. Bununla birlikte, toplumda oluşan ön yargılar ve yanlış bilgiler; Suriyelilerin hastanelerde sıra beklemediği, özel hastanelerde ücretsiz hizmet aldıkları yönünde olması, yerel toplum üyelerinde Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz düşünceler ve önyargılar doğurmaktadır. Yerel toplum üyelerinde oluşan önyargılar sosyal uyum sürecini zorlaştırmaktadır. Sığınmacıların sığındıkları ülkedeki toplumun ve sağlık personelinin mültecilerin yasal hakları ve özel gereksinimleri konusunda bilinçsiz olması uygulamada karşılaşılan bir diğer sorundur (Saygın ve Hasta, 2018).

1.7. Sosyal Hizmet, Mülteci ve Sosyal Uyum

“Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) Genel Kurulunda Temmuz 2014’te onaylandığı Sosyal Hizmet Mesleğinin Küresel Tanımı şu şekildedir; “Sosyal hizmet, sosyal değişimi ve gelişimi, toplumsal bağlılığı destekleyen, insanları yetkilendiren ve özgürleştiren uygulamaya dayalı meslek ve bir akademik disiplindir. Sosyal adalet, insan hakları, müşterek sorumluluk ve farklılıklara saygı sosyal hizmetin merkezindedir. Sosyal hizmet bireylerin ve grupların topluma daha iyi adaptasyonu için yardım etmenin sistematik yoludur. Sosyal hizmet teorileri, sosyal bilimler, beşeri bilimler ve yerel bilgi ile desteklenir, sosyal hizmet yaşam zorlukları ile baş etme ve iyilik halini geliştirmede yapılar ve insanlarla yürütülmektedir.”

Sosyal hizmet birey ve aileyi kapsayan mikro düzeyi, grup odaklı çalışmaları kapsayan mezzo düzeyi ve toplumu kapsayan makro düzeyde değişimi ve gelişimi destekleyen, iyilik halini hedefleyen, bireylerin özgürleşmesini ve güçlendirilmesini sağlamaya çalışan, bir bütün olarak görülen toplumda herhangi bir ihtiyaç gereksinimi olan, sosyal dışlanmaya maruz kalan bireylere yönelik doğru müdahale ve yöntemlerle topluma entegre eden, insan hakları ve sosyal adalet çerçevesinde uygulamalarını gerçekleştiren, sosyal bütünleşmeyi sağlamaya çalışan akademik, uygulamalı bir bilim dalı ve meslektir.

“Sosyal hizmet disiplini çalıştığı mikro, mezzo, makro düzeylerinde müracaatçıların tam iyilik hallerini sağlayarak sosyal işlevselliği değerlendirip yükseltmeyi hedeflemektedir” (Çoban, 2017).

Sosyal işlevsellik, Wandrei ve Karls (1988)’e göre bireyin temel ihtiyaçlarını karşılaması için gereken faaliyet ve görevleri; içinde bulunduğu ve yaşadığı alt kültürün gerekli kıldığı sosyal rolleri gerçekleştirme yeteneğidir. Sosyal işlevsellik, bireyin istekleri, beklentileri, kapasitesi ve aksiyonlarının ekonomik ve sosyal çevresindeki fırsatlar ve kaynaklarla uyumuna işaret etmektedir (Wandrei ve Karls, 1988, akt. Sheafor ve Horejisi, 2003). Bu durumda, bireyin sosyal, psikolojik, ekonomik ve fiziksel iyilik hali, bu uyum gerçekleştiğinde söz konusu olur. Bu uyumun meydana gelmesi için; her boyutta müracaatçı ile değişim odaklı çalışmaları içeren sosyal hizmet, gerekli durumlarda çevresel değişiklikleri sağlama açısından da mesleki sorumluluğa sahiptir. “Çevresi içinde birey” yaklaşımı, sosyal hizmetin bireyi esas aldığı kadar fiziksel ve sosyal çevresine de odaklanarak, bireylerin tam iyilik hali içinde olmasını temel alır. Gerektiğinde çevresel değişiklikler üzerine çalışan sosyal hizmet uzmanları, göç eylemi gibi, bireyin etkilediği çevre, etkilendiği çevre, sosyal ilişkiler ve sosyal destek ağlarına odaklanmaktadır. Sosyal hizmet uzmanının görev sorumluluğu, bireyin yaşadığı bu değişikliklerin olumsuz etkisini en aza indirmektir (Zengin ve Altındağ, 2016).

Bilindiği üzere, 2011 yılından beri, Suriye’de yaşanan iç savaşın hedefi haline gelen çok sayıda Suriyeli Türkiye’ye giriş yapmıştır. Bu büyük göç hareketiyle Türkiye ciddi bir sorumluluğun altına girmiştir. Suriyelilerin yaşadıkları sorunlar karşısında en az seviyede zarar görmeleri için birçok ilimizde geçici barınma merkezleri kurularak, Suriyelilerin temel ihtiyaçları kamplarda karşılanmıştır. Göç alanında sosyal hizmet uygulamalarının birinci adresi İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’dür. Kamp ve kamp dışında

kalan mülteciler ve sığınmacıların sosyal hizmet uygulamaları Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, AFAD, Emniyet Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı, Belediyeler ve Sivil Toplum Örgütleri tarafından yürütülmektedir. Bu bağlamda, göç eden Suriyeliler ve bu göç eyleminden etkilenen ev sahibi toplum için sosyal hizmet uygulamaları büyük bir önem kazanmaktadır.

Türkiye’de göç alanında genelci sosyal hizmet uygulaması uygulanmaktadır. Genelci sosyal hizmet uygulaması “var olan durumlar, bütün yönleriyle ele alınmalı, bütüncül bir bakış açısı, problem sürecine yansıtılmalıdır; çünkü mültecilik konusunda yaşanan bütün süreçlerin birbiriyle bağlantısı bulunmakta, bir aşama diğerini etkilemektedir” (Beter, 2006).

GİGM Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı(2018-2023)’na göre toplumsal uyum; “mültecilerin kültürel, sosyal ve ekonomik olarak yaşadıkları topluma dâhil edilerek ortak bir aidiyet hissi geliştirebilmesi, kültürlerarası etkileşim, istişare, toplumsal diyalog çerçevesinde farklılıkların karşılıklı tanınması, saygının devam ettirilmesi ve bir arada yaşamaalarının sağlanması” olarak tanımlanmaktadır.

Suriyeli sığınmacılar için yeni bir yaşama ve ülkeye adapte olmaya çalışmak ve sosyal bütünleşmeye dâhil olma süreci, onları birçok problemle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu durum da tek taraflı olmamakla birlikte, yerel toplumunun da uyum sürecini etkilemektedir. Bir yandan Suriyelilerin topluma uyumu istenirken, diğer yandan da, bu uyumun, yerel toplumun belirlediği kurallar çerçevesinde olması istenilmektedir. Bu durum, adaptasyon sürecinde ortaya çıkan sorunları, karşılıklı olarak karşımıza çıkararak; uyum sürecini güçleştirmektedir. Bu problemler; ev sahibi toplum ile yaşadıkları uyum problemleri ve psikososyal olarak verdikleri mücadelenin yanında, temel ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılayamama, barınma, sağlık, eğitim, dil ve kültür gibi problemler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu süreçte mültecilerin onlara ev sahipliği yapan toplumdan beklentileri şu şekilde sıralanmaktadır;

1. Toplumda var olma hissiyatı,
2. Ekonomik bağımsızlık,
3. Kendi hayatlarını kontrol etme ve yönlendirme gücü,

4. Kendi kültür, dil ve dinin devamı,
5. Ev sahipliği yapan toplum ile iletişim kurma (BMMYK, 2001).

Bu noktada sosyal hizmet uzmanı, mültecilerin ve sığınmacıların yaşadıkları sorunların çözümlenmesinde, onlarla beraber uyguladıkları psikososyal bir müdahale süreci görevini üstlenen kişi olma yönünden önem kazanmaktadır.

Sosyal hizmet bu donanımını; kişilerarası ilişkiyi mikro düzeyde, büyük gruplar ve yerel kuruluşları mezzo düzeyde, yasalar ve politikaları ise mezzo düzeyde yürütmektedir. Bu bağlamda yerel toplumun ve Suriyeli sığınmacıların sosyal uyum sorunları ile çalışırken, sosyal hizmet müdahalesi önemli bir odak noktası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mikro düzeyde sosyal hizmet müdahalesi; sosyal uyum sorunlarını karşılıklı olarak yaşayan yerel toplum ve Suriyeli sığınmacıların gereksinimlerini belirlemek için değerlendirme yapmaktadır. Sosyal hizmet uzmanı yaptığı değerlendirme sonucunda çift yönlü bir müdahale planı oluşturmaktadır. Yerel toplumun ve sığınmacıların içinde bulunduğu sistemle olan iletişim sorunlarının çözülmesine yardım ederek, karşılıklı olan katılımcı davranışlarını arttırmaktadır. Müdahale süreci ile ilgili müracaatçı sisteminin bilgilendirilmesi de mikro düzeyde sosyal hizmet uygulamasıdır. Toplumun sosyal uyum konusunda bilinçlendirilmesi, çift yönlü bir çalışmadır. Yerel toplum ve Suriyelilerin güçlü yanlarına odaklanır, sosyal becerilerini arttırmayı hedefler ve müracaatçı sisteminin beceri kazanarak kendi kendilerine yeterli olma durumuna odaklanmaktadır. Sosyal hizmet uzmanının değerlendirme sonucunda oluşturulan müdahale planı ile gerekli durumlarda yerel toplumun ve Suriyelilerin ihtiyacına yönelik kaynaklar ile buluşturulmasını sağlamaktadır.

Mezzo düzeyde yapılabilecek sosyal hizmet uygulamaları, grup çalışmalarının yapılması, kolektif sorun çözme becerilerinin geliştirilmesi, sosyal uyum sorunları karşısında verilen tepkiler ile çalışılması, faaliyet ve kontrol mekanizmalarının kazanılması olarak sıralanabilir. Buna yönelik sosyal uyumun sağlanması ve baş etme kapasitelerinin arttırılması, ailelerinin müdahale sürecine katılımına önem vererek yerel toplum ve Suriyeli sığınmacılar arasında çeşitli farkındalık etkinliklerin yapılması ve bu alanda çalışan diğer meslek elemanları ve ilgili kurumlarla işbirliği yapılması, mezzo düzeyde sosyal hizmet uygulamasıdır.

Makro düzeyde ise, sosyal hizmet uzmanı yerel toplumun ve Suriyeli sığınmacıların psiko-sosyal, sağlık, ekonomik ve eğitim gibi alanlarda karşılanamayan gereksinimlerinin belirlenmesi için çeşitli araştırmalar yaparak, müracaatçı sistemini ilgilendiren politikaların oluşturulma süreçlerinde katkıda bulunmak ve süreci etkilemek gibi roller düşmektedir (Beter, 2006). Sosyal uyum ile ilgili toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik sosyal uyumun aktörleri olan; yerel toplum, sığınmacılar ve mülteciler, yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları, yerel medya, muhtarlar, kanaat önderleri, siyasi partiler, okullar ve okul personelleri ile çalışmaların yapılması önemlidir. Sosyal uyumun aktörleri algının değiştirilmesi konusunda önemli rol oynamaktadır. Sosyal hizmet uzmanları ise işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Sosyal uyum sorunlarının toplumsal refahı etkilediği olasılığını düşünerek sosyal uyum politikaların düzenlenmesinde çok önemli bir role sahiptir.

Görüldüğü gibi yerel toplum ve Suriyelilerin sosyal uyum sorunlarına yönelik sosyal hizmet uygulaması, sosyal hizmetin diğer alanlarında da olduğu gibi mikro, mezzo ve makro olarak çok boyutlu bir uygulama sunmaktadır. Bu uygulamada sadece sosyal uyum sorunlarına maruz kalan bireylerle çalışma yürütmenin yetersiz kalacağı görüşü ile bireylerin ailesi ve içinde bulunduğu çevrenin de iyileştirilmesi, sığınmacılara yönelik toplumun bakış açısını, politikaları ve yürütülen çalışmaların da iyileştirilerek sosyal uyuma yönelik koruyucu-önleyici bir çalışma yürütülmesi amaçlanmaktadır.

Bu çalışmada da Suriye’de yaşanan kriz sonrasında yaşanan göç ile aynı sosyal ortamlarda hayatlarını sürdürmek zorunda kalan yerel toplumun, sosyal uyum sürecinde yaşadıkları sorunlar, yerel toplum üyelerinin gözünden değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yerel toplum üyelerinin sorunları sosyal hizmet uygulama ve müdahaleleri kapsamında sonuç ve öneriler bölümünde değerlendirilecektir.

1.8. Araştırmanın Problemi

Göç hareketleri, yüzyıllardır toplumsal ve çözümlenmesi zor bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç eden nüfus göç ettiği ülkedeki toplumun sosyal, ekonomik kültürel ve psikolojik açıdan etkilenmesine neden olmaktadır. Özellikle Türkiye’de göç hareketliliğinin her geçen yıl artması, toplumsal, sosyal, ekonomik ve kültürel pek çok sorunu da gündeme getirmektedir. Bu sorunların da Türkiye’de toplumsal alanda yaşanan sosyal uyum sorununu beraberinde getirdiği düşünülmektedir. Günümüzde Türkiye’deki Suriyeli göç hareketinin toplum yapısı üzerindeki etkisi inkâr edilemez. Türkiye’ye göç eden Suriyeli nüfusu iyi bir yaşam sürdürmekten çok güvenlik, beslenme, barınma, sağlık

gibi temel ihtiyaçlarını karşılama arayışındadır. Suriyelilerin Türkiye’de sayıca en fazla sığınmacı grubu haline gelmesi Suriyelilerin yaşam koşulları ve gelecekleri konusunun ele alınmasını önemli kılıyorken, yerel toplum üyeleri açısından doğurdıkları toplumsal etkiler de göz ardı edilmemelidir.

Türkiye’de bu bağlamda son yıllarda yapılmış birçok araştırma bulunmakta ancak bu araştırmalar ağırlıklı olarak göç sürecini ve ortaya çıkan sorunları Suriyelilerin görüşleri ele alınarak incelenmiştir. Bu açıdan bakıldığında, yerel toplum üyelerinin Suriyeli sığınmacılara yönelik yaşadıkları sosyal uyum sorunlarına ilişkin görüşlerinin derinlemesine incelemenin önemli olacağı düşünülmektedir. Bu açıdan bu araştırmanın problemi; Suriyeliler ile birlikte hayatlarına devam eden yerel toplum üyelerinin yaşadıkları sosyal uyum sorunlarının belirlenmesidir.

1.9. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’ye yaşanan Suriyeli göç hareketi sonucunda ortaya çıkan sosyal uyum sorununu yerel toplum üyelerinin görüşleri ile ortaya konmasıdır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Yerel toplum üyelerinin sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri nasıldır?
2. Yerel toplum üyelerinin Suriyelilerin sosyal uyumuna ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Yerel toplum üyelerinin Suriyelilerin sosyal uyumuna ilişkin görüşleri çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durumu, meslek durumu, konut durumu ve gelir durumu) açısından nasıl değişmektedir?

1.10. Araştırmanın Önemi

Suriyelilerin ve yerel toplum üyelerinin yaşadığı sosyal uyum sorunlarını, yerel toplum üyelerinin görüşleri alınarak yapılan çalışmalar sınırlıdır. Farklı kültürden ve farklı nedenlerden dolayı Türkiye’ye göç eden bir Suriyeli sığınmacı kitlesinin sosyal uyumunu yerel toplum üyelerinin görüşleri ile ortaya koymaya çalışması yönünden, bu çalışma önem kazanmaktadır. Böylelikle, araştırmanın önemli bir akademik boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında elde edilen veriler; çeşitli kuruluşlara, başta Birleşmiş Milletler ve ona bağlı olarak çalışan BMMYK gibi uluslararası kuruluşlara, AFAD ve Göç İdaresi gibi resmi kurumlara, İHH, Türk Kızılay, Göç Derneği gibi sivil toplum kuruluşlarına ışı

tutacak nitelikte olması açısından da önemlidir. Bunun yanı sıra göç alanıyla ve sosyal uyum konusuyla ilgilenen akademisyenler ve araştırmacılar için bir kaynak olacağından önem taşımaktadır.

1.11. Araştırmanın Sayıtları

- Literatür taramasına dayanılarak oluşturulan görüşme formunun uygun olduğu kabul edilmektedir.
- Araştırmaya katılan katılımcıların görüşme formuna içtenlikle ve doğru bir şekilde cevapladıkları kabul edilmektedir.

1.12. Sınırlılıklar

Bu araştırmaya katılan katılımcılar Altındağ ilçesinde yer alan Önder mahallesinde ikamet eden 15 yaş üstü yerel toplum üyeleri ile sınırlıdır. Araştırmada elde edilen veriler, araştırmacı tarafından oluşturulan görüşme formu ile sınırlıdır.

1.13. Tanımlar

Yerel Toplum: Araştırma kapsamında Ankara'nın Altındağ ilçesinde yer alan Önder mahallesinde ikamet eden, 15 yaş üstü olan ve araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden kişilerdir.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bilimsel bir çalışmanın başarısı ve güvenilirliği, amacına uygun araştırma yöntem ve tekniklerin seçilmesiyle yakından ilişkilidir. Araştırma yöntemi, araştırma konusunun soyuttan somuta dönüştürülmesi veya başka bir deyişle araştırmanın “operasyonel duruma” getirilmesidir” (Aziz, 2010). Bu araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modellerinde, genellikle soru cümleleri ile amaca ulaşmaya çalışılır. Bu sorular: “Nedir? , Ne idi? , Ne ile ilgilidir? , Nelerden oluşmaktadır?” gibi sorulardır.

Türkiye’de yaşanan Suriyeli göç hareketi sonucunda ortaya çıkan sosyal uyum sorununu, yerel toplum üyelerinin görüşleri ele alınarak incelenmesi amacı ile nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara’nın Altındağ ilçesinde yer alan Önder mahallesinde ikamet eden yerel toplum üyeleri oluşturmaktadır. “Bilimsel araştırmalarda, araştırma evreninin tümünü ele alarak incelemek, hem zaman hem de maliyet açısından pek olası değildir” (Apak, 2014). Bu nedenle Altındağ ilçesinde yer alan Önder mahallesinde ikamet eden yerel toplum üyelerinden; bütünü temsil edeceği varsayılan bir kısım veya parça ele alınıp incelenmiştir. Araştırmacı Önder mahallesinde ikamet eden yerel toplum üyelerinden karşısına kim çıkarsa ya da bulunulan ortamda o an kim varsa örnekleme dâhil etmiştir. Bu doğrultuda Önder mahallesinde çalışmaya gönüllü katılmayı kabul eden 182 yerel toplum üyesine; zamanı sınırlı gelişigüzel yolu ile ulaşılmıştır. Gelişigüzel örnekleme, araştırmacının saptanan örneklem büyüklüğüne göre herhangi bir şekilde evrenin bir parçasını seçmesidir (Arlı ve Nazik, 2001).

Bu çalışmanın Altındağ ilçesinde yer alan Önder mahallesinde yapılmasının iki temel nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki, mahallenin nüfus yoğunluğu bakımından %90’ını Suriyelilerin oluşturmasıdır (Savran ve Sat, 2019). Araştırmacının bu çalışma süresince çalıştığı saha ofisinin Önder mahallesine yakın olması ve böylelikle katılımcılara ulaşılabilirliğinin artması ikinci nedenini oluşturmaktadır.

Suriyeli Göçü Açısından Ankara İlinin Durumu

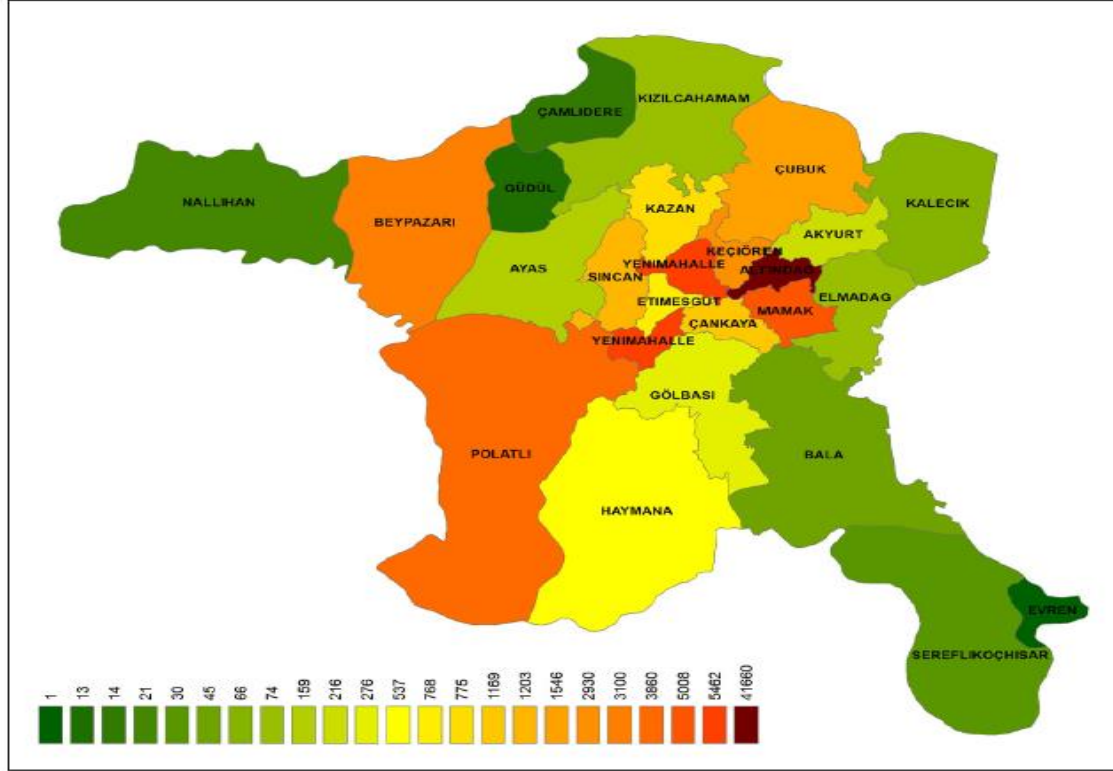
İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2020 yılı Ağustos ayı itibarıyla Türkiye’de ikamet eden geçici koruma kapsamındaki 3.609.003 Suriyeli sığınmacının 97.742’si Ankara’da ikamet etmektedir. Toplam nüfusu 5.639.076 olan Ankara’nın %1.73’lük kısmını geçici koruma altındaki (kayıt altına alınmış) Suriyeliler oluşturmaktadır. Türkiye’de en yüksek sayıda Suriyelilerin ikamet ettiği iller arasında Gaziantep, Hatay, Kilis ve Şanlıurfa gelmektedir. Ancak bu iller Suriye sınırına çok yakındır. Suriyeliler tarafından göçün mesafesine rağmen İstanbul ve Ankara illeri de tercih edilmektedir.

Suriyelilerin Ankara’ya yerleşmelerinin başlıca nedenleri; aile ve sosyal çevrelerinin şehirde olması, iş imkânlarının fazla olması, Suriye’ye uzak olmasından dolayı Suriyeli sığınmacılar için daha güvenli bir kent olarak görülmesidir. Ankara nüfus bakımından Türkiye’nin başkenti olup, en kalabalık ikinci ilidir. Geçici koruma altındaki Suriyeliler 25 ilçenin tamamında yer almaktadır. Ankara’da Suriyeli nüfusun en yoğun şekilde yerleştiği Altındağ ilçesine bağlı Önder ve Ulubey mahalleleridir. Bu bakımdan Ankara’nın Altındağ ilçesinin araştırma konusu olarak tercih edilmesinde, Suriyeli sığınmacıların yoğun yaşaması önemli rol oynamıştır.

Ekim 2019 yılında Ankara Araştırmalar Dergisinde yayımlanan ‘‘Ankara’da Suriyeli Göçmenlerin Yer Seçimi Tercihlerinin İncelenmesi ve Bir Etnik Kentsel Adacık Örneği Olarak Önder, Ulubey, Alemdağ Mahalleleri’’ çalışmasına göre Ankara ilinde kayıtlı Suriyeli nüfusun yaklaşık %55’i Altındağ ilçesinde ikamet etmektedir (Şekil 4). Altındağ ilçesinin belirtilen tarihteki toplam nüfusu olan 365.842 kişi içerisinde Suriyeli oranı ise yaklaşık %12’dir. Yapılan çalışmaya göre Altındağ’da Önder ve Ulubey mahallelerinin Suriyeliler tarafından tercih edilmelerinin başlıca nedenleri arasında; işgücünde Siteler Sanayi Sitesinde istihdam olanaklarının ulaşılabilirliği, mahallede kendi ticari faaliyetlerini ve kısmen yerel ekonomiye katılım sağlayabilmeleri, mahallede ilk yerleşen grupların iletişim ağı ile diğerlerini bölgeye çekmesi, tamamen dışlayıcı olmayan bir yapıya sahip olmayan bir mahalle olması düşüncesi ele alınmaktadır.

Suriyelilerin Ankara’da yoğun olarak yaşadıkları diğer ilçeler arasında Polatlı, Beypazarı, Haymana, Kazan ve Çubuk yer almaktadır (Çizelge 8).

Çizelge 8. Ankara’da Kayıtlı Suriyeli Nüfusun İlçelere Göre Sayısal Dağılımı

Kaynak: Ankara Araştırmaları Dergisi, 2019

Suriyeli sığınmacıların Ankara’da yüksek oranlarda yaşadıkları ilçeler yaşam kalitesi sıralamasında çoğunlukla sonlarda yer alan ilçelerdir. Suriyelilerin yoksul ve kaynak bakımından imkânları gelişmemiş ilçeleri özellikle tercih etmektedirler. Bunun nedenleri arasında bu bölgelerdeki yoksul yerli kesimin Suriyelileri daha kolay kabulleneceği varsayımdır. Ayrıca bu bölgelerde yaşam nispeten daha ucuz, insanlara daha muhafazakâr ve toplumsal dayanışma göreceli olarak daha gelişmiştir. Bütün bu özellikler yoksul ilçelerin Suriyeliler tarafından daha fazla tercih edilmesine neden olmaktadır (Erdoğan, 2015).

2.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmaya başlaması ile katılımcılarla görüşme yapmak üzere yasal işlemler belirli sıralama ile tamamlanmıştır. İlk önce Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma kuruluna değerlendirilmesi üzerine etik kurul dosyası hazırlanmış, Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğüne bağlı kurul tarafından

araştırmanın yapılması uygun görüşmüştür yazısı alınmıştır. Araştırma için gerekli yasal izinlerin alınmasına müteakip Altındağ ilçesine bağlı Önder mahallesinde ikamet eden yerel toplum üyeleri ile görüşme formu aracılığıyla görüşme yapılmıştır. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerini, ikinci bölüm ise sosyal uyum durumlarını ortaya çıkarmaya yönelik olup; toplamda 35 çoktan seçmeli sorudan oluşmaktadır. Veri toplama süreci 15.01.2020-01.05.2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Gönüllü katılımcılarla yapılan görüşmeler yaklaşık olarak 30-40 dakika arasında sürmüş olup, araştırmacı tarafından görüşme formu okunmuş ve yerel toplum üyelerinin yanıtları işaretleme şeklinde gerçekleştirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmacı verileri hazırladığı görüşme formu ile elde etmiştir. Çalışma verileri 182 kişiden oluşmaktadır. Analizler IBM SPSS Statistics 23 paket programı üzerinden yapılmıştır.

2.5. Süre ve Olanaklar

Bu araştırma, 2019 tarihinde başlayıp 2020 tarihinde sonlandırılmak üzere bir yıl süre içinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma için gerekli giderler araştırmacı tarafından karşılanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Ankara ili Altındağ ilçesi Önder mahallesinde yaşayan yerel toplum üyeleri ile yapılan görüşme formunun sonuçları ve bulguları aktarılmıştır. Elde edilen veriler, araştırmanın amaçları çerçevesinde paylaşılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin frekans dağılımları tablolastırılmış ve bazı değişkenler arasındaki ilişki düzeyini ortaya koymak üzere ulaşılan veriler çapraz tablolar halinde gösterilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcılara yöneltilen görüşme formu tablolar halinde sonuç ve yorumlamalarıyla birlikte birleştirilmiş ve numaralandırılarak paylaşılmıştır.

3.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Katılımcılar Ankara'nın Altındağ ilçesinde yer alan Önder mahallesinden araştırmaya gönüllü katılmak isteyen 182 katılımcıdan oluşmaktadır. Bu bölümde yer alan bulgular; araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, konut durumları ve kiminle birlikte yaşadıkları, medeni durumları, meslek durumları ve aylık gelir durumlarına ilişkin olup, Önder mahallesinde ikamet eden yerel toplumu sosyo-demografik ve ekonomik açıdan tanıtıcı nitelik taşıyan ve onlar hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayan türdedir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kadın	95	52.2
Erkek	87	47.8
Toplam	182	100.0

Araştırmaya katılan %52.2'si kadın ve %47.8'i erkektir. Çalışmaya katılanların çoğunluğu (%52.2) kadınlardan oluşmaktadır. Cinsiyet dağılımının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Kadın ve erkeklerin oranlarının birbirine yakın olması cinsiyet dağılımı üzerinden sağlıklı sonuçların ortaya çıkmasına fırsat sunmuştur. TÜİK 2018 verilerine göre Önder mahallesinin toplam nüfusu 1.943'dir. Bu nüfusun 1.023'ü erkek, 920'si kadınlardan oluşmaktadır. Bu verilere göre, araştırmanın yapıldığı mahallede erkek nüfusun kadınlara oranla daha çok olduğunu söyleyebiliriz.

Yerel toplum üyelerinin ve Suriyeli katılımcıların oluşturduğu “Zorunlu Göçle Türkiye’ye Gelen Suriyelilerin Entegrasyonu” araştırmasında yerel toplum üyelerinden oluşan katılımcıların cinsiyet dağılımına baktığımızda; 26’sını erkek, 8’ini kadın oluşturmuştur. Araştırmacı Şen (2020), cinsiyet dağılımında kadınların sayısının erkeklerden düşük olmasının nedenini; kadınların görüşme formunda bulunan soruları cevap verirken çekingen davrandıkları şeklinde aktarmıştır (Şen, 2020). Bu çalışmada ise; kadınların bir yabancı ile konuşmaktan çekinmedikleri ve görüşme formuna cevap verme konusunda çekingen davranmadıkları söylenebilir. Bu durum ise görüşmelerin kadın bir araştırmacı tarafından yapılmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

Yaş	Sayı	Yüzde
15-20	25	13.7
21-40	78	42.9
41-70	79	43.4
Toplam	182	100.0

Araştırmayı katılanların yaşları 15 – 70 arasında değişmektedir; ortalama yaş 38.09’dur (SS: 16.32). Yaş dağılımı incelendiğinde katılımcıların yüzde %43.4’ünün 40-70 yaş arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun sırasıyla 21-40 yaş grubu (%42.9) ve 15-20 yaş grubu (%13.7) takip etmektedir. Her yaş grubundan katılımcının çalışmada yeterli düzeyde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyete Göre Yaş Dağılımı

Yaş			15-20	21-40	41-70	Toplam
Cinsiyet	Erkek	Sayı	17	39	31	87
		Yüzde	19.5%	44.8%	35.6%	100%
	Kadın	Sayı	8	39	48	95
		Yüzde	8.4%	41.1%	50.5%	100%
Toplam		Sayı	25	78	79	182
		Yüzde	%13.7	42.9%	43.4%	100%

Cinsiyetin yaş gruplarına dağılımı incelendiğinde erkeklerin %19.7’sinin 20 ve altı, %44.8’inin 21-40 yaş ve %35.6’sının 40 yaş üstü olduğu görülmektedir. Kadın katılımcılar incelendiğinde %8.4’ünün 20 yaş altı, %41.1’inin 21-40 yaş arası ve %50.5’inin 40 yaş üstü olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde
Okur-yazar	7	3.8
İlkokul mezunu	15	8.2
Ortaokul mezunu	28	15.4
Lise mezunu	77	42.3
Üniversite mezunu	40	22.0
Okuryazar değil	12	6.6
Cevaplanmamış	3	1.6
Toplam	182	100.0

Araştırmaya katılan katılımcıların %42.3'ü lise mezunu olarak ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla 'üniversite mezunu (%22), 'ortaokul mezunu (%15.4), okur-yazar olmayan bireyler (%12.1) ve 'ilkokul mezunu (%8.2) takip etmektedir. Bu bulguya bakıldığında lise mezunlarının dışında bulunan eğitim grubunun birbirine yakın oranlarda dağıldığı görülmektedir. Her eğitim grubunun birbirine yakın oranlarda çıkma bulgusu "Mülteciler ve Yerel Halk Uyum Araştırması" (USAK, 2013) ile paralellik göstermektedir. Ayrıca katılımcıların oranına bakıldığında %70'inin okuryazar olduğu görülmektedir. Bulgulardan da yola çıkarak Önder mahallesinde ikamet eden katılımcı kitlesinin eğitim seviyesinin yarısına yakının lise mezunu olduğu saptanmıştır. Katılımcıların dağılımları dikkate alındığında eğitim seviyesinin görece orta ile yüksek arasında olduğu ifade edilebilir.

Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyete Göre Eğitim Durumlarının Dağılımı

Eğitim Durumu			Okuryazar Değil	Okuryazar - Lise	Üniversite	Toplam
Cinsiyet	Erkek	Sayı	0	62	25	87
		Yüzde	0.0%	72.09%	28.7%	100%
	Kadın	Sayı	12	67	16	95
		Yüzde	12.6%	70.5%	16.8%	100%
Toplam		Sayı	12	129	41	182
		Yüzde	6.5%	70.8%	22.5%	%100

Cinsiyete göre eğitim durumu dağılımı incelendiğinde erkek katılımcıların %72.09'unun okuryazar – lise grubunda, %28.7'inin üniversite grubunda olduğu saptanmıştır. Kadın katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde %12.6'sının okuryazar olmadığı, %70.5'inin okuryazar – lise grubunda ve %16.8'inin üniversite grubunda olduğu

saptanmıştır. Yüzdesel dağılımdan da görülebileceği üzere erkeklerin okuma yazma oranı ve üniversite mezunu olma oranı kadınlara oranla daha yüksektir. Bu sayıyla kadınlarda okuma oranlarının erkeklerden düşük olduğu ve dolayısıyla cinsiyet değişkeninin eğitim durumu üzerinde belirleyici bir etken olduğu kabul edilebilir.

Tablo 6. Katılımcıların Yaşa Göre Eğitim Durumlarının Dağılımı

Eğitim Durumu			Okuryazar değil	Okuryazar - Lise	Üniversite	Toplam
Yaş	15-20	Sayı	0	17	8	25
		Yüzde	0.00%	68.0%	32.0%	100%
	21-40	Sayı	0	49	29	78
		Yüzde	0.00%	62.8%	37.17%	100%
	41-70	Sayı	12	61	6	79
		Yüzde	15.18%	77.21%	7.59%	100%
Toplam		Sayı	12	129	41	182
		Yüzde	6.5%	70.87%	22.52%	100%

Araştırmaya katılan katılımcıların yaş oranları arttıkça eğitim seviyelerinde azalma olduğu göze çarpmaktadır. Okur-yazar olmayan kitlenin büyük bir çoğunluğu 40 yaş üstü bireylerden oluşmaktadır. Üniversite seviyesinin yaşın artmasıyla beraber azaldığı ve en yüksek olarak 21-40 yaş çağında %37.17 olarak gözükmemektedir. Tablodaki diğer bulgular incelendiğinde 20 yaşından küçük katılımcıların %68'inin okuryazar – lise grubunda olduğu saptanmıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	Sayı	Yüzde
Evli	82	44.8
Bekâr	71	39.2
Boşanmış-dul	29	16.0
Toplam	182	100.0

Araştırmaya katılanların %44.8'inin evli olduğunu, %39.2'nin bekâr olduğunu ve %16'sının boşanmış-dul olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre katılımcılar arasında evli olanlar ilk sırada gelmektedir. Katılımcıların çoğunluğunun evli olduğu görülmekle birlikte, yerel toplum üyeleri ve Suriyelilerin uyum konusu üzerinde yapılan diğer çalışmalara bakıldığında yerel toplum üyelerinin büyük çoğunluğunun evli olduğu görülmektedir (Aydın ve Durgun, 2018). “Zorunlu göçle Türkiye’ye gelen Suriyelilerin

entegrasyonu” araştırmasında evli olan yerel toplum sayısı bekar ve boşanmış/dul olan katılımcılara göre daha fazla olması bu çalışmanın bulguları ile paralellik göstermektedir (Şen, 2020).

Tablo 8. Katılımcıların Cinsiyete Göre Medeni Durumlarının Dağılımı

Medeni Durum			Evli	Bekâr	Boşanmış	Dul	Toplam
Cinsiyet	Erkek	Sayı	32	47	5	3	87
		Yüzde	36.7%	53.02%	5.7%	3.4%	100%
	Kadın	Sayı	49	25	10	11	95
		Yüzde	51.6%	26.3%	10.5%	11.6%	100%
Toplam		Sayı	82	71	15	14	182
		Yüzde	45.05%	39.01%	8.2%	7.6%	100%

Medeni durumun cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde erkek katılımcıların %37.2’sinin evli, %53.5’inin bekâr, %5.8’inin boşanmış ve %3.5’inin dul olduğu görülmektedir. Kadın katılımcıların %51.6’sının evli, %26.3’ünün bekâr, %10.5’inin boşanmış ve %11.6’sının dul olduğu görülmektedir. Bu sayıyla kadınların evli oranlarının erkeklerden yüksek olduğu ve dolayısıyla cinsiyet değişkeninin medeni durumu üzerinde belirleyici bir etken olduğu kabul edilebilir.

Tablo 9. Katılımcıların Yaşa Göre Medeni Durumlarının Dağılımı

Medeni Durum			Evli	Bekar	Boşanmış	Dul	Toplam
Yaş	15-20	Sayı	1	23	0	0	24
		Yüzde	4.2%	95.8%	0.0%	0.0%	100%
	21-40	Sayı	35	40	3	0	78
		Yüzde	44.9%	51.3%	3.8%	0.0%	100%
	40-70	Sayı	45	8	12	14	79
		Yüzde	57.0%	10.1%	15.2%	17.7%	100%
Toplam		Sayı	81	71	15	14	181
		Yüzde	44.8%	39.2%	8.3%	7.7%	100%

Medeni durumun yaşa göre dağılımı incelendiğinde 20 yaş altındaki katılımcıların %95.8’inin bekâr, %4.2’sinin evli olduğu görülmektedir. 15-20 yaş arasındaki katılımcıların %4.2’sinin evli olması bölgede erken yaşta evliliğin olduğuna kaynak sağlamaktadır. 21-40 yaş grubunda katılımcıların %44.9’u evli, %51.3’ü bekâr ve %3.8’i boşanmıştır. 40 yaş üstü katılımcılar incelendiğinde %57’sinin evli, %10.1’inin bekâr, %15.2’sinin boşanmış ve %17.7’sinin dul olduğu görülmektedir. Evli olan kitlenin büyük bir çoğunluğu 40 yaş üstü bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Meslek Durumlarına Göre Dağılımı

Meslek	Sayı	Yüzde
Ev Hanımı	52	28.6
Öğrenci	37	20.3
Esnaf	22	12.1
Emekli	16	8.8
Memur	12	6.6
İşsiz	5	2.7
Çiftçi	1	0.59
Diğer	33	18.1
Cevaplanmamış	4	2.2
Toplam	182	100.0

Araştırmaya katılan katılımcıların işgücüne katılım durumlarına bakıldığında yarısından fazlasının çalışan olduğu görülmektedir. Meslekler içinde ilk sırada ‘ev hanımı’ (%29.21) gelmektedir. %20.32’u öğrenci, %12.36’sı esnaf, %8.99’u emekli, %6.74’ü memur, %23.07’i işsiz, %0.59’sı ise çiftçidir. Araştırmada ev hanımı oranının yüksek oluşu Adıgüzel ve Sönmez’in 2017 yılındaki ‘‘Türkiye’de Suriyeli Sığınmacı Algısı’’ çalışmasındaki bulgularla benzerlik göstermektedir. Diğer meslek grubunu seçen katılımcıların dağılımı ise şu şekildedir: %5.5’i işçi, %4.9’u temizlik, %1.6’sı sınava hazırlık, %0.5’i satış danışmanı ve %0.5’i de serbest meslek mensubudur. Bu bulgu meslek gruplarına baktığımızda profesyonel meslek sahibi olan katılımcıların sayılarının düşük olduğunu söyleyebiliriz. Meslek durumlarına bakıldığında, belli bir gelir seviyesine ve düşük bir yaşam standardına sahip oldukları sonucunu çıkarmak mümkündür. Yerel toplum üyelerinin çoğunluğunun profesyonel meslek sahibi olmamalarının nedeni bölgedeki çoğunluğunun liseyi bitirdikten sonra eğitimlerine devam etmemelerinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 11. Katılımcıların Konut Durumlarının ve Kiminle Birlikte Yaşadıklarının Dağılımı

Oturulan Evin Durumu	Sayı	Yüzde
Kendi Evi	103	56.6
Kira	77	42.3
Lojman	2	1.1
Toplam	182	100.0
Kiminle Yaşadığı	Sayı	Yüzde
Anne veya Baba	59	32.4
Eş ve Çocuklar	56	30.8
Yalnız	30	16.5
Eş ile	29	15.9
Diğer	8	4.4
Toplam	182	100.0

Araştırmaya katılan katılımcıların yaşadıkları evin durumu ve kiminle yaşadığı Tablo 4.10'ten görülebilir. Buna göre katılımcıların %59.2'si kendi evinde, %39.7'si kirada ve %1.1'i lojmanda konaklamaktadır. Katılımcıların %32.4'ü anne veya babasıyla, %30.8'i eş ve çocuklarıyla, %16.5'i yalnız, %15.9'u eş ile ve %4.4'ü diğer şeklide yaşamaktadır.

TÜİK (2009), 2008 yılında yaptığı “İstatistiklerle Aile” araştırmasında hanede yaşayan kişi sayısı 4 veya 5 olan bireylerin yoksulluk oranını %8.49 olarak, 7 veya daha fazla bireylerin bulunduğu ailelerin yoksulluk oranını %38.2 olarak hesaplamıştır. Bu oranlara bakarak ailedeki kişi sayısının arttıkça yoksulluk riskinin de arttığını söyleyebiliriz. Bu da katılımcıların yoksulluk riskine maruz kaldığını ortaya koymaktadır.

Tablo 12. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

Aylık Gelir (TL)	Sayı	Yüzde
0-1000	9	5.0
1001-2000	73	39.8
2001-3000	61	33.7
3000 ve üzeri	39	21.5
Total	182	100.0

Araştırmaya katılan katılımcıların gelir düzeyleri incelendiğinde %39.8'inin gelir düzeyinin 1001-2000 arasında, %33.7'sinin gelir düzeyinin 2001-3000 arasında, %21.5'inin 3001 ve üzeri ve %5'inin 0-1000 arasında olduğu görülmektedir. İşgücüne

katılım ve eğitim durumları dikkate alındığında bu durum normal görünmektedir. Tablodan da anlaşılacağı üzere katılımcıların %44.8'i asgari ücretin altında bir gelir düzeyine sahiptir. Türkiye'de sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi endeks değerlerine bakıldığında, Ankara'nın Türkiye ortalamasının üstünde bulunduğunu gözlemlemek mümkündür (Dinçer, Özaslan ve Kavasoglu, 2003). Tablo 12'de ortaya çıkan oranlar göz önüne alındığında Önder mahallesinde ikamet eden yerel toplum üyelerinin gelir seviyelerinin oldukça düşük gelir grubuna ait olduğu söylenebilir.

TÜRK-İŞ tarafından Ağustos 2020 “açlık ve yoksulluk sınırı” çalışması verilerine göre, dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapılması gereken gıda harcaması tutarı 2.383 TL, bir insanın başkasına muhtaç durumda kalmadan, kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek (kira, elektrik, su, ulaşım, eğitim, sağlık vb.) harcama tutarı ise 7.764 TL olarak hesaplanmıştır (www.turkis.org.tr). Bu çalışmanın bulgularına dayanarak yerel toplumun çoğunluğunun hesaplanan “açlık ve yoksulluk sınırı” altında kaldığı belirgin bir şekilde görülmektedir.

3.2. Yerel Toplum Üyelerinin Sosyal Uyumla İlgili Görüşlerine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde yerel toplum üyelerinin Suriyeli sığınmacılar ile; karşılaşma sıklığı, iletişim kurma durumları, komşuluk ilişkileri, ortak yönleri ve yorumları, kendilerinin aynı şartlar altında kalma durumunda farklı bir ülkeye sığınmacı olarak gidip gitmeyecekleri, Suriyelilerden beklentileri, ikamet ettikleri mahallenin yapısı, sığınmacılara yaklaşım durumu, Suriyelilerin ülkelerine geri dönmelerini isteyip istemedikleri durumu, Suriyelilerle uyum sorunlarının giderilmesine yönelik öneriler ve çocuklarının Suriyeli çocuklarla ilişki durumlarına ilişkin bulgularına yer verilecektir.

Tablo 13. Katılımcıların Suriyelilerle Karşılaşma Sıklıklarına Göre Dağılımı

Karşılaşma Sıklığı	Sayı	Yüzde
Ayda birden seyrek	35	19.2
Ayda bir	24	13.2
Haftada bir	15	8.2
Haftada birkaç kez	72	39.6
Her gün	36	19.8
Toplam	182	100.0

Tablo 13'e bakıldığında Suriyelilerde 'haftada birkaç kez' %39.9 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla 'her gün' %19.8'inin, 'ayda birden seyrek' %19.2, 'ayda bir' %13.2 ve 'haftada bir' %8.2 kategorileri takip etmektedir. Suriyeli sığınmacıların Altındağ bölgesinde ikamet eden yerel toplum üyelerinin toplumsal yapısıyla ve kültürüyle geliştirdikleri iletişim sınırlıdır. Berry (2011)'e göre göçün gerçekleştiği ülkedeki mültecilerle ve sığınmacılarla kurulan sosyal ilişki düzeyi arttıkça uyum da artmaktadır. Tablo 13.de 'ayda birden seyrek' Suriyeliler ile karşılaşan katılımcıların oranı %19.2'dir. Bu bağlamda, Suriyeli sığınmacılar ile karşılaşma sıklığı 'az' olan katılımcıların sosyal ilişki düzeylerinin, karşılaşan katılımcılara göre daha düşük olabileceğini söyleyebiliriz.

Tablo 14. Katılımcıların Suriyelilerle İletişim Sıklıklarına Göre Dağılımı

İletişim Sıklığı	Sayı	Yüzde
Hicbir zaman	75	41.2
Ayda birden seyrek	14	7.7
Ayda bir	16	8.8
Haftada bir	15	8.2
Haftada birkaç kez	40	22.0
Her gün	22	12.1
Toplam	182	100.0

Araştırmaya katılan katılımcıların Suriyelilerle iletişim sıklığı incelendiğinde %41.2'inin hiçbir zaman iletişim kurmadığı, %22'sinin haftada birkaç kez, %12.1'inin her gün, %8.8'inin ayda bir, %8.2'sinin haftada bir ve %7.7'sinin ayda birden seyrek iletişim kurduğu belirlenmiştir. Grafik 4.2.1'de yer alan Suriyelilerle karşılaşma sıklığı oranlarının 'ayda bir kez karşılaşma durumu' ve 'hiçbir zaman iletişim kurmadıkları' oranlarının yüksek olma bulgusuyla örtüşmektedir. Maydell (2017) sığınma ülkesinin dilini bilen Suriyelilerin, yerel toplum ile daha çok uyum sağladığını, dil bilmemenin uyum sürecini geciktiren önemli bir sorun olduğunu öne sürmüştür.

Katılımcıların yarısına yakınının (%41.2) Suriyeli sığınmacılar ile 'hiçbir zaman iletişim kurmadığı' sonucu "Türkiye'de Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Bakış Açısının İncelenmesi" araştırması ile paralellik göstermektedir (Dilaver, 2020). "Elazığ Halkının

Suriyeli Mültecilere Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma” araştırmasında da katılımcıların yarısından fazlasının Suriyeli tanıdığının olmadığını belirtmiştir. Suriyeli bir tanıdığının olmaması demek, katılımcıların yarısından fazlasının iletişimde olmadığı yorumunu ortaya koymaktadır.

Tablo 15. Katılımcıların Suriyelilerle İletişim Kurma Durumlarına Göre Dağılımı

İletişim Kurma Durumu			Hayır	Evet	Toplam	Ki Kare	p
İletişim Sıklığı	Ayda birden seyrek	Sayı	56	33	89	25.931	0.00
		Yüzde	62.9%	37.1%	100.0%		
	Ayda bir – Haftada bir	Sayı	14	17	31		
		Yüzde	45.2%	54.8%	100.0%		
	Haftada birkaç kez ve daha fazla	Sayı	13	49	62		
		Yüzde	21.0%	79.0%	100.0%		
Toplam		Sayı	83	99	182		
		Yüzde	45.6%	54.4%	100.0%		

p<0,05 (İstatistiksel olarak anlamlı)

Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı mahallede bulunan yerel toplumun, Suriyeli sığınmacılarla kurdukları iletişim sıklığı ile ilişki kuramama değişkenleri incelediğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) bulunmuştur. Kurulan iletişim sıklığı arttıkça iletişim sorunlarının azalacağı yönünde düşünceler olumlu yönde artmaktadır. Bu durumda yerel toplum üyeleri Suriyeli sığınmacıların Türkçeyi öğrendikçe dış çevreyle daha fazla iletişime geçebileceklerini, gelecek yıllarda dil problemlerinin ortadan kalkmasıyla doğal olarak anlaşabileceklerini ve sosyal yaşama daha kolay uyum sağlayabileceklerini düşünmektedirler.

Tablo 16. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Suriyelilerle İletişim Kurma Durumlarının Dağılımı

İletişim Kurma Durumu			Hayır	Evet	Toplam	Ki Kare	p
Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	Sayı	0	12	12	12.994	0.002
		Yüzde	0.0%	100.0%	100.0%		
	İlkokul-Lise	Sayı	20	30	50		
		Yüzde	40.0%	60.0%	100.0%		
	Üniversite ve üstü	Sayı	63	57	120		
		Yüzde	52.5%	47.5%	100.0%		
Toplam		Sayı	83	99	182		
		Yüzde	45.6%	54.4%	100.0%		

p<0,05 (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların eğitim seviyesi ile Suriyeli sığınmacılarla yaşadıkları zorlukların iletişim kuramama değişkenleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) bulunmaktadır. Veriler incelendiğinde, eğitim durumu üniversite ve üstü olan katılımcıların yaşadıkları mahallede karşılaşılan zorluklarının sebebini, ilkokul-lise mezunlarına veya okur-yazar olmayan katılımcılara kıyasla iletişim kuramama olarak yorumlamaya daha eğilimli oldukları tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle bireylerin eğitim seviyesi arttıkça Suriyelilerle iletişim kurma durumlarının da arttığı tespit edilmiştir.

Tablo 17. Katılımcıların Suriyeli Ailelerle Komşuluk İlişkilerine Göre Dağılımı

Komşuluk İlişkileri	Sayı	Yüzde
İsterim	6	3.3
Bazen iyi olur	37	20.3
İstemem	78	42.9
Asla istemem	60	33.0
Toplam	181	99.5
Cevapsız	1	0.5
Toplam	182	100.0

Araştırmaya katılan katılımcılar “Suriyeli ailelerle komşuluk ilişkisi kurmak ister misiniz?” sorusuna %43.1 istemem, %33.1 asla istemem , %20.4 bazen iyi olur ve %3.3

isterim şeklinde cevap vermişlerdir. Katılımcılar içindeki genel eğilimin Suriyelilerle komşuluk kurmayı istememek olduğu saptanmıştır. “Zorunlu Göçün Mekânsal Etkileri Ve Yerel Halkın Algısı; Kilis Örneği” adlı çalışmada katılımcıların yarısından fazlası (%62) Suriyeliler ile komşu olmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu ile bizim araştırmamızın bulguları örtüşmektedir. Katılımcıların genel itibarıyla Suriyelilerle komşuluk ilişkisi kurmak istemedikleri görülmüştür.

Tablo 18. Katılımcıların Suriyelilerle Ortak Yönleri Konusundaki Görüşlerine Göre Dağılımı

Ortak Yönleri	Sayı	Yüzde
Evet	138	76.00
Hayır	44	24.00
Toplam	182	100.00

Araştırmaya katılan katılımcılar “Sizce Suriyelilerle Türklerin ortak yönleri var mıdır?” sorusuna %76’sı hayır; %24’ü evet şeklinde cevaplamıştır. “Yerli’lerin gözüyle Suriyeli mülteciler: Ankara Örnek Mahallesi” isimli yüksek lisans çalışmasının sonucunda katılımcıların Suriyeliler ile ortak yönlerini; kendileriyle ortak bir sosyal mekanı paylaşmaya yönelik bir “uyum” çabasında bulunmaktan ziyade; kendi akraba ve yakınlarıyla birlikte oturarak, yakın daireler kiralayarak, onlarla komşuluk yaparak, onların esnaf olduğu dükkanlarda çalışarak ve onlardan alışveriş yaparak kendi içlerinde daha “dışa kapalı” ilişkiler kurup sürdürmeyi ve bu yolla mahallenin yerleşik halkından ayrılaşmayı tercih ettikleri yönündedir.

Yerel toplum üyelerinin ve Suriyeli katılımcıların oluşturduğu “Zorunlu Göçle Türkiye’ye Gelen Suriyelilerin Entegrasyonu” araştırmasında yerel toplum üyelerinden oluşan katılımcıların ortak bir gelecek konusuna ilişkin görüşleri şöyle olmuştur; 21 yerel toplum üyesi bunun gerçekleştirilebileceğine inanırken, 13 yerel toplum üyesinin ise bunun gerçekleştirilebileceğine inanmadığı sonucu aktarılmıştır.

Tablo 19. Katılımcıların Başka Bir Ülkeye Sığınmacı Olarak Gitme Konusundaki Görüşlerine Göre Dağılımı

Başka Bir Ülkeye Sığınmacı Olarak Gitme Konusundaki Görüşleri	Sayı	Yüzde
Evet	8	4.4
Hayır	157	86.3
Diğer	14	7.7
Total	179	98.4
Cevapsız	3	1.6
Toplam	182	100.0

Araştırmaya katılan katılımcıların “Aynı şartlar altında siz kalsaydınız farklı bir ülkeye sığınmacı olarak gider miydiniz?” sorusuna %87.7’si hayır, %7.8’i ve %4.5’i evet cevabını vermiştir. Görüldüğü gibi katılımcıların büyük çoğunluğu (%87.7) sığınmacı olarak farklı bir ülkeye gitmeyi tercih etmemektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların yarısından fazlası, Suriyelilerin ülkelerini nasıl bırakıp geldikleri konusunu uygulama aşamasında dile getirmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların Suriyelilerle Bir Arada Yaşama İsteği Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Bir Arada Yaşama İsteği	Sayı	Yüzde
Evet	144	79.20
Hayır	38	20.80
Toplam	182	100.00

“Suriyeli sığınmacılar ile bir arada yaşamak istemiyorum” cümlesi sizi anlatır mı? sorusuna araştırmaya katılan katılımcıların; %79.2’si ‘evet’, %20.8’i ‘hayır’ cevabını vermiştir. “Elazığ Halkının Suriyeli Mültecilere Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma” araştırmasında 400 katılımcıdan %70.2’si Suriyelilerin Türkiye’ye gelmesini olumsuz karşılaması bulgusu ortaya çıkmıştır. Bu durumda Elazığ’da ortaya çıkan bulgu ile bu araştırmanın bulgusu birbirine çok yakın olduğu söylenebilir.

Tablo 21. Katılımcıların Suriyelilere Yönelik Beklentilerinin Dağılımı

Beklentiler	Sayı	Yüzde
Arkadas olmak	5	2.7
Cevreyi birlikte gezmek	1	0.5
Benimle/bizimle sorunlarını paylaşmaları	10	5.5
Hicbir beklentim yok	166	91.2
Toplam	182	100

Araştırmaya katılan katılımcıların üçte ikisinden fazlası (%91.2) Suriyeli ailelerden hiçbir beklentilerinin olmadığını belirtmişlerdir. Yerel toplumun %5.5'i kendileri ile sorunlarının paylaşmalarını istediklerini, %3.5'inin birlikte çevreyi gezebileceklerini, %2.7'si ise arkadaş olma beklentisi içerisinde olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgulara karşın, Adıgüzel ve Sönmez'in 2017 yılındaki "Türkiye'de Suriyeli Sığınmacı Algısı" çalışmasında yerel toplum üyelerinin büyük bir çoğunluğu Suriyelilerden beklentilerinin olduğu saptanmıştır. Ancak Adıgüzel ve Sönmez (2017)'in yaptığı bu çalışmada yerel toplum üyelerinin beklentileri Suriyeli sığınmacıların 'Türkçeyi öğrenme' konusunda incelenmiştir. Bu çalışmanın bulguları bu Tablo 14.'de verilen iletişim sıklıklarının dağılımı ile paralellik göstermektedir.

Tablo 22. Katılımcıların Yaşadıkları Mahalledeki Zorluk Durumları ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Yaşanılan Zorluk Durumu		Evet	Hayır	Cevapsız	Toplam
Kültürel farklılıklar	Yüzde	66	33.5	0.5	100
	Sayı	120	61	1	182
İletişim kurma	Yüzde	53.9	45.6	0.5	100
	Sayı	98	83	1	182
Çocuklar arası ilişki	Yüzde	38	61.5	0.5	100
	Sayı	70	111	1	182
Komşuluk ilişkisi	Yüzde	33.5	66	0.5	100
	Sayı	60	120	1	181
Ekonomik farklılıklar	Yüzde	19	80.5	0.5	100
	Sayı	35	146	1	182

*: Bu soruda katılımcılar birden fazla seçeneğe cevap verebilmişlerdir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “Suriyelilerin sizin yaşadığınız mahallede yaşaması konusunda en çok zorlandığınız konu nedir?” sorusuna komşuluk ilişkisi - %33.52, kültürel farklılıklar - %60.44, iletişim kuramama - %53.85, ekonomik farklılıklar - %19.23, ve çocuklar arası ilişki - %37.36 cevaplarını vermişlerdir.

“Elazığ Halkının Suriyeli Mültecilere Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma” araştırmasının bulgularına göre Suriyeli sığınmacılar ile aynı mahallede yaşamaktan şikâyetçi olan katılımcıların yarısından fazlası kültürel farklılıklardan kaynaklı olduğunu söylemiştir. Bu bulgu bizim araştırmamız ile paralellik göstermektedir. Aydın (2018) ise yerel toplumun Suriyeli sığınmacılar ile yaşadıkları uyum sorununun iletişim kuramıyor olmalarından kaynaklı olabileceğini belirtmiştir.

Tablo 23. Katılımcıların Suriyelilere İlişkin Cinsiyet ile Kültürel Farklılık Durumlarının Dağılımı

Kültürel Farklılıklar			Hayır	Evet	Toplam	Ki kare	p
Cinsiyet	Erkek	Sayı	27	60	87	4.457	0.048
		Yüzde	31.0%	69.0%	100.0%		
	Kadın	Sayı	44	51	95		
		Yüzde	46.3%	53.7%	100.0%		
Toplam		Sayı	71	111	182	4.457	0.048
		Yüzde	39.0%	61.0%	100.0%		

p<0,05 (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların, Suriyeli sığınmacılarla yaşadıkları sorunların kültürel farklılıklar sebebiyle oluştuğu düşüncesi cinsiyet değişkeni ile incelediğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) bulunmuştur. Erkek katılımcıların ortalamaları incelendiğinde, kadın katılımcıların ortalamalarına kıyasla kültürel farklılıkların yaşanan zorluklarda etkili olduğu düşüncesine daha çok eğilimli oldukları görülmüştür.

Tablo 24. Katılımcıların Suriyelilere İlişkin Eğitim Durumu ile Kültürel Farklılık Durumlarının Dağılımı

Kültürel Farklılıklar			Hayır	Evet	Toplam	Ki kare	p
Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	Sayı	9	3	12	9.13	0.01
		Yüzde	75.0%	25.0%	100.0%		
	İlkokul-lisearası	Sayı	14	36	50		
		Yüzde	28.0%	72.0%	100.0%		
	Üniversite ve üstü	Sayı	48	72	120		
		Yüzde	40.0%	60.0%	100.0%		
Total		Sayı	71	111	182		
		Yüzde	39.0%	61.0%	100.0%		

p<0,05 (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların eğitim seviyesi ile Suriyeli sığınmacılarla yaşadıkları zorlukların kültürel farklılar değişkenleri ile incelediğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki (p<0.05) bulunmuştur. Veriler incelendiğinde, eğitim durumu üniversite ve üstü olan katılımcıların yaşadıkları mahallede karşılaşılan zorluklarının sebebini, ilkokul-lise mezunlarına veya okur-yazar olmayan katılımcılara kıyasla kültürel farklılıklar olarak yorumlamaya daha eğilimli oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 25. Katılımcıların Suriyelilere İlişkin Cinsiyet ile İletişim Durumlarının Dağılımı

İletişim Kurma Durumu			Hayır	Evet	Toplam	Ki kare	p
Cinsiyet	Erkek	Sayı	49	38	87	7.718	0.007
		Yüzde	56.3%	43.7%	100.0%		
	Kadın	Sayı	34	61	95		
		Yüzde	35.8%	64.2%	100.0%		
Toplam		Sayı	83	99	182		
		Yüzde	45.6%	54.4%	100.0%		

p<0,05 (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların Suriyeli sığınmacılarla yaşadıkları sorunların iletişim kuramama sebebiyle oluştuğu düşüncesi cinsiyet değişkeni ile incelediğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki (p<0.05) bulunmuştur. Kadın katılımcıların ortalamaları incelendiğinde, erkek katılımcıların ortalamalarına kıyasla iletişim kuramamanın yaşadıkları zorluklarda etkili olduğu düşüncesine daha çok eğilimli oldukları görülmüştür.

Tablo 26. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına Göre Suriyeli Çocukların İlişkileri Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Çocuklar Arası İlişki			Hayır	Evet	Toplam	Ki Kare	p
Cinsiyet	Erkek	Sayı	46	41	87	6.789	0.014
		Yüzde	52.9%	47.1%	100.0%		
	Kadın	Sayı	68	27	95		
		Yüzde	71.6%	28.4%	100.0%		
Toplam		Sayı	114	68	182		
		Yüzde	62.6%	37.4%	100.0%		

p<0,05 (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların Suriyeli sığınmacılarla yaşadıkları sorunların çocukları arasındaki uyum problemi sonucunda oluştuğu düşüncesi cinsiyet değişkeni ile incelediğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($p>0.05$) bulunmuştur. Erkek katılımcıların ortalamaları incelendiğinde, kadın katılımcıların ortalamalarına kıyasla çocuklar arasındaki uyum probleminin yaşanılan zorluklarda etkili olduğu düşüncesine daha çok eğilimli oldukları görülmüştür.

Tablo 27. Katılımcıların Mahalledeki Mutluluk Oranlarının Dağılımı

Yaşanılan Mahalledeki Mutluluk Oranları	Sayı	Yüzde
Evet	86	47.30
Hayır	77	42.40
İdare eder	19	10.30
Toplam	182	100.00

Araştırmaya katılan katılımcıların “Yaşadığınız mahallede mutlu musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir: Hayır diyenler ‘%47.3’ ‘İdare eder’ %42.4 ve ‘Evet’ %10.3 oranlarındadır. ‘Hayır’ diyenler ve ‘İdare eder’ diyenlerin oranları birbirine çok yakındır.

Tablo 28. Katılımcıların Mahalledeki Mutsuzluk Nedenlerinin Dağılımı

Mutsuzluk Nedenleri		Evet	Hayır	Cevapsız	Toplam
İşimkânları yetersiz	Yüzde	22	63.7	13.7	100
	Sayı	41	116	25	182
İnsani ilişkiler iyi değil	Yüzde	29.2	57.1	13.7	100
	Sayı	53	104	25	182
Sosyo kültürel imkanlar yetersiz	Yüzde	30.3	56	13.7	100
	Sayı	55	102	25	182
Ulaşım yetersiz	Yüzde	31.9	54.4	13.7	100
	Sayı	58	99	25	182
Konut şartları kötü	Yüzde	32.5	53.8	13.7	100
	Sayı	59	98	25	182
Suriyelilerle aynı bölgede yaşamak	Yüzde	33.5	52.8	13.7	100
	Sayı	61	96	25	182
Mahallenin ekonomik durumu kötü	Yüzde	34.1	52.2	13.7	100
	Sayı	62	95	25	182
Eğitim imkanı iyi değil	Yüzde	39.6	46.7	13.7	100
	Sayı	72	85	25	182

*: Bu soruda katılımcılar birden fazla seçeneğe cevap verebilmişlerdir.

Araştırmaya katılan katılımcılara yaşadıkları mahallede neden mutlu olmadıklarının sebepleri sorulduğunda %45.9'u eğitim imkânı iyi değil; %39.5'i mahallenin ekonomik durumu kötü; %38.9'u Suriyelilerle aynı bölgede yaşamak; %37.6'sı konut şartları kötü, %35.3'ü sosyo kültürel imkânlar yetersiz, %33.8'i insani ilişkiler iyi değil ve %25.6'sı iş imkânları yetersiz cevabını vermiştir. Katılımcıların yarısına yakınının Suriyelilerle aynı mahallede yaşamamanın onları mutsuz ettiğini ifade etmiştir. Bu bulguya göre uyum sürecinin geliştirilmesine ihtiyaç olduğu açıktır.

Tablo 29. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına Göre Mahalledeki Mutsuzluk Sebebinin İnsani İlişkiler Açısından Dağılımı

Mahalledeki İnsani İlişkilerin Durumu			Hayır	Evet	Toplam	Ki kare	p
Cinsiyet	Erkek	Sayı	68	19	87	4.282	.050
		Yüzde	78.2%	21.8%	100.0%		
	Kadın	Sayı	61	34	95		
		Yüzde	64.2%	35.8%	100.0%		
Toplam		Sayı	129	53	182		
		Yüzde	70.9%	29.1%	100.0%		

p<0,05 (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyeti ile Tablo 28. de belirtilen mahalledeki mutsuzluk nedenleri arasındaki ‘insani ilişkiler iyi değil’ değişkeni karşılaştırılmıştır. Cinsiyete göre insani ilişkilerin iyi olmama durumu değerlendirildiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$). Kadın katılımcıların ortalamaları incelendiğinde, erkek katılımcılara kıyasla mahalledeki mutsuzluk sebebinin insani ilişkilerin iyi olmaması şeklinde yorumlamaya daha çok eğimli oldukları görülmüştür.

Tablo 30. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına Göre Suriyelilerle Aynı Bölgede Yaşama Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Aynı Bölgede Yaşama			Hayır	Evet	Toplam	Ki kare	P
Cinsiyet	Erkek	Sayı	65	22	87	5.065	.028
		Yüzde	74.7%	25.3%	100.0%		
	Kadın	Sayı	56	39	95		
		Yüzde	58.9%	41.1%	100.0%		
Toplam		Sayı	121	61	182		
		Yüzde	66.5%	33.5%	100.0%		

$p<0,05$ (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyeti ile Tablo 28. de belirtilen mahalledeki mutsuzluk nedenleri arasındaki “Suriyelilerle aynı bölgede yaşamak” değişkeni karşılaştırılmıştır. Cinsiyete göre Suriyelilerle aynı bölgede yaşama durumları değerlendirildiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$). Kadın katılımcıların ortalamaları incelendiğinde, erkek katılımcılara kıyasla mahalledeki mutsuzluk sebebinin Suriyelilerle aynı ortamda yaşamaları şeklinde yorumlamaya daha çok eğimli oldukları görülmüştür.

Tablo 31. Katılımcıların Suriyelilerle Karşılaşma Sıklığına Göre Mahalledeki Sosyo-Kültürel İmkânlarının Dağılımı

Sosyo-Kültürel İmkânlarının Yetersiz Olma Durumu			Hayır	Evet	Toplam	Ki Kare	p
Karşılaşma sıklığı	Ayda birden seyrek	Sayı	27	8	35	6.176	0.046
		Yüzde	77.1%	22.9%	100.0%		
	Haftada bir veya birkac kez	Sayı	21	18	39		
		Yüzde	53.8%	46.2%	100.0%		
	Her gün	Sayı	79	29	108		
		Yüzde	73.1%	26.9%	100.0%		
Toplam		Sayı	127	55	182		
		Yüzde	69.8%	30.2%	100.0%		

p<0,05 (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların, Suriyeli sığınmacılarla yaşadıkları sorunların sosyokültürel imkânlarının yetersizliği sonucunda oluştuğu düşüncesi karşılaşma sıklığı ile incelediğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) bulunmuştur. Bulguya göre, Suriyelilerle karşılaşma sıklığı arttıkça mahalledeki mutsuzluğun sosyokültürel imkânlarının yetersizliği olarak düşünmeleri artmaktadır.

Tablo 32. Katılımcıların Suriyeli Çocukların Uyum Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Suriyeli Çocuklarla Uyum	Sayı	Yüzde
Evet	80	43.90
Hayır	58	31.70
Bilmiyorum	44	24.40
Toplam	182	100.00

Araştırmaya katılan katılımcıların “Suriyeli çocuklar ve Türk çocukları bir uyum sorunu yaşamaktadırlar mı?” sorusuna %43.9’u bilmiyorum, %31.7’si evet ve %24.4 ise hayır şeklindedir.

Tablo 33. Katılımcıların Suriyelilerin Geri Dönmeleri Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Suriyeli Sığınmacıların Ülkelerine Geri Dönmeleri Durmu	Sayı	Yüzde
Evet	110	60.60
Hayır	5	2.70
Farketmez	67	36.70
Toplam	182	100.00

Araştırmanın sonucunu belirleyecek en önemli sorulardan biri olan “Ülkelerinde güven sağlandığı takdirde, Suriyelilerin ülkelerine geri dönmelerini ister misiniz?” sorusuna katılımcıların %60.6’sı evet, %36.7’si fark etmez ve %2.8’i hayır cevabını vermiştir. Verilen cevaplar arasında büyük farklar olduğu görülmektedir. “Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki durumları ve yarattığı sorunlar” adlı çalışmada da katılımcıların önemli bir bölümü Suriyelilerinin ülkelerine dönmelerini istedikleri yönündedir.

Tablo 34. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına Göre Suriyeliler ile Sosyal Uyum Sağlama Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Suriyelilerle Uyum Sağlama Durumu			Evet	Hayır	Toplam	Ki kare	p
Cinsiyet	Erkek	Sayı	5	82	87	36.519	.000
		Yüzde	5.7%	94.3%	100.0%		
	Kadın	Sayı	43	52	95		
		Yüzde	45.3%	54.7%	100.0%		
Toplam		Sayı	48	134	182		
		Yüzde	26.4%	73.6%	100.0%		

p<0,05 (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyetlerine göre Suriyeli sığınmacılar ile uyum sağlayabilme durumu karşılaştırılmıştır. Kadınların %54.7’si “Hayır, sağlayamayız” cevabını verirken, %45.3’ü “Evet, sağlayabiliriz” cevabını vermiştir. Erkeklerin %94.3’ü “Hayır, sağlayamayız” cevabını verirken, %5.7’si “Evet, sağlayabiliriz” cevabını vermiştir. Buna göre katılımcılar cinsiyet durumları incelendiğinde, Suriyeli sığınmacılar ile uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (p<0.05).

Tablo 35. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Suriyeliler ile Sosyal Uyum Sağlama Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Suriyelilerle Uyum Sağlama Durumu				Evet	Hayır	Toplam	Ki kare	p	
Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	Sayı	9		3		12	20.105	0.000
		Yüzde	75.0%		25.0%		100.0%		
	İlkokul - lise	Sayı	17		33		50		
		Yüzde	34.0%		66.0%		100.0%		
	Üniversite ve üstü	Sayı	22		98		120		
		Yüzde	18.3%		81.7%		100.0%		
Toplam		Sayı	48		134		182		
		Yüzde	26.4%		73.6%		100.0%		

p<0,05 (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların eğitim durumlarına göre Suriyeli sığınmacılar ile uyum sağlayabilme durumu karşılaştırılmıştır. Buna göre katılımcılar eğitim seviyesi incelendiğinde, Suriyeli sığınmacılar ile uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (p<0.05). Katılımcıların eğitim seviyesi arttıkça Suriyelilerle uyum sağlanabileceğine olan düşünceleri artmaktadır.

Tablo 36. Katılımcıların Karşılaşma Sıklığına Göre Suriyeliler ile Sosyal Uyum Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Suriyelilerle Uyum Sağlama Durumu			Evet	Hayır	Toplam	Ki kare	p
Karşılaşma Sıklığı	Ayda birden seyrek	Sayı	2	33	35	16.443	.000
		Yüzde	5.7%	94.3%	100.0%		
	Haftada bir veya birkaç kez	Sayı	6	33	39		
		Yüzde	15.4%	84.6%	100.0%		
	Her gün	Sayı	40	68	108		
		Yüzde	37.0%	63.0%	100.0%		
Toplam		Sayı	48	134	182		
		Yüzde	26.4%	73.6%	100.0%		

p<0,05 (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların Suriyeli sığınmacılar ile uyum sağlayabilir miyiz sorusu ile Suriyelilerle karşılaşma düzeyleri karşılaştırıldığında ortaya şöyle bir sonuç çıkmaktadır. Ayda birden seyrek Suriyeli ile karşılaşan katılımcılar %5.7 oranında uyum sağlanabileceğini söylerken, Suriyeli sığınmacılar ile her gün karşılaşan katılımcılar ise %37 oranında uyum sağlanabileceğini ifade etmiştir.

Tablo 37. Katılımcıların İletişim Sıklığına Göre Suriyeliler ile Sosyal Uyum Durumu Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Suriyelilerle Uyum Sağlama Durumu			Evet	Hayır	Toplam	Ki kare	p
İletişim Sıklığı	Ayda birden seyrek	Sayı	9	80	89	32.6 89	.000
		Yüzde	10.1%	89.9%	100.0%		
	Ayda bir - Haftada bir	Sayı	7	24	31		
		Yüzde	22.6%	77.4%	100.0%		
	Haftada birkaç kez ve daha fazla	Sayı	32	30	62		
		Yüzde	51.6%	48.4%	100.0%		
Toplam		Sayı	48	134	182		
		Yüzde	26.4%	73.6%	100.0%		

$p < 0,05$ (İstatistiksel olarak anlamlı)

Araştırmaya katılan katılımcıların iletişim sıklığı ile Suriyelilerle uyum sağlama sorusu değerlendirildiğinde; iletişim sıklığının fazla olan ve daha seyrek olanların soruya verdikleri cevaplarda farklılık olduğu görülmektedir. Suriyeli sığınmacılar ile ayda birden seyrek iletişim kuran katılımcıların haftada birkaç kez veya daha fazla iletişim kuran katılımcılara göre sosyal uyumun sağlanabileceği noktasına daha fazla ‘hayır’ cevabı verdikleri görülmektedir.

Masgoret ve Ward (2017) “Ev sahibi ülkenin dilini konuşabilen sığınmacıların, o ülkenin televizyon, radyo ve gazete gibi iletişim araçlarını takip etmeyi kolaylaştıracağı gibi, yerel toplum üyeleri ve sığınmacıları arasında uyum düzeyinin de arttıracağını” savunmaktadır.

Tablo 38. Katılımcıların Suriyelilere Yönelik Görüşlerinin Dağılımı

Önermeler		Evvet	Hayır	Toplam
Suriyeliler, iş olanaklarını Türklerin elinden almaktadır.	Sayı	168	14	182
	Yüzde	92.3	7.7	100
Suriyeliler Türkiye'nin ekonomisine zarar vermektedir.	Sayı	169	13	182
	Yüzde	92.9	7.1	100
Yaşam tarzları Türklerden farklıdır.	Sayı	168	14	182
	Yüzde	92.3	7.7	100
Suriyelilerin ve Türklerin bir arada yaşaması o bölgeyi kötü etkilemektedir.	Sayı	166	16	182
	Yüzde	91.2	8.8	100
Suriyeli bir kapı komşum olsa çok rahatsız hissederdim.	Sayı	162	20	182
	Yüzde	89	11	100
Suriyelilerin kendi kültürlerini yaşaması Türkleri kötü etkilemektedir.	Sayı	165	17	182
	Yüzde	90.7	9.3	100
Suriyeliler ülke bütünlüğüne zarar vermektedir.	Sayı	171	11	182
	Yüzde	94	6	100
Suriyelilerin ve Türklerin birlikte eğitim almasını doğru bulmuyorum.	Sayı	165	17	182
	Yüzde	90.7	9.3	100
Suriyelilerin Türklerden çok hak talebinde bulunduğunu düşünüyorum.	Sayı	155	27	182
	Yüzde	85.2	14.8	100
Suriyelilerin yemek alışkanlıkları bizi rahatsız ediyor.	Sayı	74	108	182
	Yüzde	40.7	59.3	100
Ailemden birinin Suriyeli biri ile evlenmesi beni rahatsız eder.	Sayı	124	58	182
	Yüzde	68.1	31.9	100
Suriyeli bir yakın arkadaşım olsun istemem.	Sayı	156	26	182
	Yüzde	85.7	14.3	100
Bence Suriyeliler ülkelerinde kalmalıydı.	Sayı	155	27	182
	Yüzde	85.2	14.8	100
Sizce Suriyelilerde uyum sağlayabilir miyiz?	Sayı	48	134	182
	Yüzde	26.4	73.6	100

Araştırmaya katılan katılımcıların neredeyse tamamı Suriyeli sığınmacılara yönelik düşünceleri incelendiğinde Suriyeliler ile; bir arada yaşamalarının Önder mahallesini kötü etkilediğini, komşu olmaktan rahatsız olduklarını, çocukların birlikte eğitim almasının doğru olmadığını, arkadaşlık etmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda iş olanaklarını ellerinden aldıklarını, Türkiye ekonomisine zarar verdiklerini, yaşam tarzlarının farklı olduğunu, öz kültürlerini yaşamalarının kötü etkilediğini, ülke bütünlüğüne zarar verdiklerini, Suriyelilerin yerel toplum üyelerinden fazla hak talebinde bulunduklarını, yemek alışkanlıklarından rahatsızlık duyduklarını ve Suriyelilerin kendi

lkelerinde kalmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Oranlardan anlaşıldığı üzere yerel toplum yelerinin Suriyeli sığınmacılara yönelik görüşlerinin olumsuz yönde olduğu görülmektedir.

Araştırmanın sonucunu belirleyecek en önemli sorulardan biri olan “Sizce Suriyelilerle uyum sağlayabilir miyiz?” sorusuna %26.4’ evet, %73.6’sı ise hayır cevabını vermiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların yarısından fazlasının ‘hayır’ yanıtını verdiği görülmektedir. Bu erevede Suriyeliler ile ilgili doğru bilinen yanlışlar ile ilgili yerel toplum yeleri ile bilgilendirici çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu çerçevede sosyal uyum çalışmalarının hızlanmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Murat Erdoğan tarafından 2017 yılında gerçekleştirilen “Suriyeliler Barometresi: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamanın erevesi” araştırmasında da 10 yerel toplum üyesinden 9’u Suriyeliler ile uyum sağlayamayacaklarını düşündükleri ifade edilmiştir. 2017 yılından bu yana bu algının devam ediyor olması sosyal uyum çalışmalarının hızlandırılmasına ve geliştirilmesine ihtiyaç olduğu açıkça görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Son yıllarda tüm dünya ve Türkiye gündeminin en önemli konularından biri Suriyeli sığınmacılar ve bunların sosyal uyumlarıdır. Türkiye’de bu bağlamda son yıllarda yapılmış birçok araştırma bulunmakta ancak bu araştırmalar ağırlıklı olarak bu süreç ve sorunlara Suriyelilerin gözüyle bakmaktadır. Bu sorunlar yalnızca Suriyeli sığınmacılar tarafından değil, çift yönlü bir uyum süreci olarak onlara ev sahipliği yapan yerel toplum üyeleri tarafından da hissedilmiştir. Yerel toplum üyelerinin, Suriyelilerle uyum sürecini etkileyen en önemli faktör; toplumsal sorunlardır. Sosyal uyum sorunlarının ele alınması ve çözülmesi kapsamlı bir strateji gerektirmektedir. Sosyal uyum içinde yaşadığımız toplumun; insan hakları bağlamında, birbirlerinin farklılığına saygı duyarak birlikte yaşamaları, toplumun refahı için önemlidir. Aynı zamanda göç eden toplumun, göçü gerçekleştirdiği ülkedeki toplumdan kopuk bir şekilde yaşamaması için bu konuda desteklenmelidir. Toplumun kültürel, ekonomik ve sosyal dinamiklerini göz ardı etmek, toplumu olumsuz yönde etkileyecektir. Birbirine uyum sağlayarak tasarlanmış faaliyetler, sağlanan hizmetlerin niteliğini artırır ve hedefin gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle “sosyal uyum” söz konusu olduğunda bu yaklaşımı benimsemek daha önemli bir hale gelmektedir. Suriyelilere verilen hizmetlerin yönetiminin yerel toplum üyelerinin bakış açısını da olumlu ya da olumsuz etkileyebileceğini ve toplumda yaşayan tüm kesimlerin bu süreçte hem etkilenen hem de etkileyen özneler olduğunu hesaba katmak gerekir.

İşte bu noktadan hareketle sosyal uyum sürecine yerel toplum üyelerinin bakış açılarını belirlemek ve değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmanın sonucunda; yerel toplum üyelerinin Suriyeliler ile sosyal uyumuna yönelik olumsuz bir tablonun olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmanın sonucunda yerel toplum üyelerinin Suriyeliler ile neredeyse hiçbir zaman iletişim kurmadığı ve bunun başlıca nedenin dil yetersizliği olduğu görülmüştür. Suriyeli sığınmacılar ile daha fazla iletişim kuran ve karşılaşan yerel toplumun onlara karşı farklı başlıklarda daha az önyargılı ve negatif olduğu görülmektedir. Zamanlarının bir kısmını bile Suriyeliler ile geçirmek istemedikleri, ancak Suriyelilerin kendileri ile bazı noktalarda ortak yönlerinin bulunmasına rağmen kaynaşamadıkları tespit edilmiştir. Kendilerinden çok Suriyelilerin hak talebinde bulunması, hak kaybına uğramalarının sebebinin Suriyeliler olarak görmelerine neden olmuştur. Bu durumda yerel

toplum üyeleri duydukları rahatsızlığı ve ayrımcılığa kendilerinin maruz kaldıklarını da ifade etmişlerdir. Özellikle Suriyelilerin, iş olanaklarının yerel toplum üyelerinin elinden aldıkları, Türkiye'nin ekonomisine zarar verdikleri düşüncesi, Suriyeliler ile sosyal uyumu tam olarak sağlayamayacakları düşüncesine neden olmuştur.

Farklı bir milletin, farklı bir dil ile yabancı bir ülkede yaşadığı anlaşmazlıklar, doğal süreçlerdir. Birbirleriyle olan etkileşimlerinin boyutu değişkenlik göstermektedir. Çok sıkı bir iletişimlerinin olmadığı söylenebilir. Birbirleriyle yakınlıkları sınırlı seviyelerde seyir etmektedir. Komşuluk ilişkileri ve gündelik diyalogları mevcuttur, fakat istedikleri komşuluk düzeyini henüz yakalayabilmiş değillerdir. Yerel toplum üyeleri Suriyelilerin Türkçeyi öğrendikçe dış çevreyle daha fazla iletişime geçtiklerini, gelecek yıllarda dil problemlerinin ortadan kalkmasıyla doğal olarak anlaşabileceklerini ve sosyal yaşama daha kolay uyum sağlayabileceklerini düşünmektedirler.

Ülkemizde henüz Suriyeli sığınmacıların özelinde sosyal uyuma yönelik bir model öne sürülmemiştir, ancak çalışmalar devam etmektedir. Öte yandan sosyal uyum, karşılıklı gerçekleşmesi gereken, çift yönlü bir süreci ifade etmektedir. Bu açıdan son zamanlarda uyum sürecinde mülteci ve sığınmacıların da aktif rol almalarının teşvik edildiği bir yapı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Yerel toplum üyelerinin Suriyeli sığınmacılara yönelik negatif tutumlarının olduğu ve bu tutumların altında yatan sosyal uyum sorunların var olduğu gerçeği dikkate alındığı zaman, yerel toplum üyelerinin Suriyeli sığınmacılara yönelik tutum ve davranışlarını iyileştirmeyi hedef alan çalışmaların geliştirilmesine ihtiyaç olduğu açıktır.

4.2. Öneriler

Araştırma verilerinden elde edilen bilgilerin sonucunda sosyal uyum konusunun geliştirilmesi noktasında öneriler şu şekildedir;

- Suriye'deki iç savaşın devam etmesi, Türkiye'ye Suriye göçünün artacağını göstermektedir. Bu nedenle Türkiye'de çift yönlü sosyal uyumu sağlayabilecek kapsayıcı bir model çalışması yapılmalıdır.
- Yerel toplum üyelerini ve Suriyeli sığınmacıların sosyal uyumlarına yönelik sosyal temaslarını arttıracak sosyal hizmet uygulamaları; ekonomik, sosyal ve kültürel yönleri kapsayacak şekilde çok yönlü bir çalışma şeklinde yapılmalıdır.
- Sosyal uyum sürecinin bütünüyle ele alınması; hem süreçten etkilenme potansiyeli taşıyan hem de süreçte aktif rol oynayabilecek paydaşların bütünüyle analiz

edilmesini gerekli kılmaktadır. Bu noktada sosyal uyum aktörleri; yerel toplum, mülteci ve sığınmacılar, yerel yönetim, sivil toplum örgütleri, yerel medya, muhtarlar, kanaat önderleri, siyasi partiler, okullar ve okul personellerinin işbirliğinde sosyal uyum çalışmalarının yapılması gerektiği önerilmektedir.

- Toplumun farkındalığını arttırmak amacıyla sosyal uyum aktörleri ve kamu kurumlarının görüşleri alınarak ihtiyaç analizi yapılmalıdır. Sahayı daha yakından gören ve etki etme şansına sahip olmalarından dolayı Suriyeli sığınmacı, yerel toplum ve sosyal uyum alanında faaliyet gösteren kuruluşlarının tecrübeleri ve bu tecrübelerden hareketle şekillenen politika önerileri makro düzeyde sosyal hizmet politikalarını etkilemelidir.
- Yerel toplum üyelerini Suriyeli sığınmacılar hakkında (neden Türkiye'ye göç ettikleri, neler yaşadıkları, neler yaptıkları vs.) bilgilendirme, bilinçlendirme ve farkındalık geliştirme gibi çalışmalar alanda uzman kişiler (sosyal hizmet uzmanı, psikolog gibi) tarafından yapılmalıdır. Böylelikle Suriyelilere dair bakış açılarının olumlu yönde değişeceği düşünülmektedir.
- Sosyal uyum etkinliklerinin yerel toplumu üyelerinin ve Suriyeli sığınmacıların birlikte katılımına özen gösterilerek düzenlenmesi gerektiği önerilmektedir. (Örneğin; sosyal uyum sohbetlerinin yapılması gibi).
- Sosyal hizmet uzmanları gerçekleştirdiği faaliyetleri, yerel toplum üyeleri ile ortak yaşama sonradan dâhil olan Suriyeliler arasındaki etkileşimi ve iletişimi arttırmak, bireyleri güçlendirerek sosyal uyumu güçlendirmek, kamuoyuna yönelik doğru bilgileri temel alan algı çalışmaları yürüterek aynı mekânı paylaşan iki halkın farklılıklarının bizi zenginleştirdiği inancından hareketle sosyal uyumu desteklemeyi hedeflemelidir.
- Sosyal uyum sorunları yaşadıkları konularda sosyal hizmet uzmanları danışmanlık, farkındalık etkinlikleri, kültürel faaliyetler ve çocukların iletişimi konularında bilinçlendirme eğitimleri vermesi gerektiği önerilmektedir.
- Karşılıklı olarak kültürlerini tanıma, yaşam tarzlarını açığa çıkarma ve ilgi alanlarını keşfetmelerini sağlayıcı etkinlikler, ortak bir paydaşta bulunmalarında yardımcı olacağı düşünülmektedir. Örneğin, ulusal ve uluslararası kabul görmüş olan özel günlerin kutlanması yerel toplum üyeleri ve Suriyeliler arasında etkileşimi sağlamak amacıyla yapılmalıdır. Aynı mekânı paylaşan iki halkın farklılıklarının bizi zenginleştirdiği inancından hareketle kültür faaliyetleri sosyal uyumu desteklemeyi hedeflemelidir.

- Farklı hassasiyet noktalarına dikkat çekmek ve bu farkındalıkları katılımcılara kazandırmak amacıyla farkındalık etkinlikleri düzenlemelidir. (Örneğin; iki farklı toplumun yemek kültürlerini tanıyabilecekleri ‘’yeni tatlar’’ atölye çalışmasının yapılması gibi).
- Toplumun farklı kesimlerinin işbirliği ve iletişim içinde olmasını sağlamaya yönelik politikalar yürütülmelidir. Hizmetlerin hak temelli sağlanmalıdır. (Örneğin, değerlerin vurgulandığı ortak projelerin geliştirilmesi, farkındalık seminerlerin düzenlenmesi gibi).
- Suriyeli sığınmacılara yönelik dil kurslarının yaygınlaştırılması ve kültürel uyum programlarının hazırlanması gerekmektedir. Bu aşama, kendi öz kültürlerinden de kopmadan topluma uyum sağlayabilmeleri ve dil öğrenmelerinin teşvik edilmesi yönünden önemli görülmektedir. Dil kurslarının açılması ve Suriyeli sığınmacıların dil kurslarına yönlendirilmesi iki farklı toplum arasındaki uyumu açısından gerekli olduğu açıktır. Bu kazanım yerel toplum üyelerinin ve Suriyeli sığınmacıların kaynaşmaları ve uyum içinde yaşamaları açısından önemli görülmektedir.
- Araştırmaya katılan katılımcılarını Altındağ ilçesinde yer alan Önder mahallesinde ikamet eden yerel toplum üyeleri oluşturmaktadır. Ülkemizin tüm bölgelerinde, sosyal uyuma yönelik yerel toplumun görüşlerini almak yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2018). *Göç sosyolojisi* (2. baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Adıgüzel, F. ve Sönmez, M.E. (2017). Türkiye’de Suriyeli sığınmacı algısı: Gaziantep Şehri Örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(3), 799-802.
- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerinde bir değerlendirme: Göç ve toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 4-23.
- Akkoç, S., Tok, M., ve Hasıripi, A. (2017). Mülteci ve sığınmacı hastalara sağlık hizmeti sunulurken sağlık çalışanlarının yaşadığı sorunlar. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 1(4), 23-27.
- Arlı, M. ve Nazik, H. (2001). *Bilimsel araştırmaya giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ataca, B., & Berry, J.W. (2002). Psychological, sociocultural, and marital adaptation of Turkish immigrant couples in Canada. *Journal of Psychology*, 37(3), 13-26.
- Apak, H. (2014). *Suriyeli göçmenlerin uyumu ve gelecek beklentileri: Mardin Örneği* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin.
- Aydın, A.H. ve Durgun, S. (2018). Kahramanmaraş’taki Suriyeli sığınmacıların yerel halk tarafından sosyo-ekonomik ve politik açıdan değerlendirilmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 501-526.
- Aziz, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bağlı, M. (2006). *Türkiye’de göç ve kentleşme: Toplumsal dönüşümün mekânsal ve kentsel boyutu*. İstanbul: Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler Kitabı.
- Berry, J.W. (1997). Immigration, acculturation and adaptation. *Journal of Psychology*, 46(2), 5-68.
- Beter, Ö. (2006). *Sınırlar ötesi umutlar* (2. baskı). Ankara: SABEV Yayınevi.

- Balcılar, M. (2016). Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin sağlık durumu araştırması: Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilerde bulaşıcı olmayan hastalık risk faktörleri sıklığı. https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/suriyeli_multeci.pdf
- BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği). (2001). *Mültecilerin korunması: Uluslararası mülteci hukuku rehber* (2.baskı). Ankara: BMMYK &Parlamentolar arası Birlik Ortak Yayını.
- BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği). (2001). *Dünya mültecilerinin durumu: İnsan yardımının elli yılı*. Ankara: Başkent Matbaası.
- Bourhis, R.Y., Dayan, J. (2004). Acculturation orientations towards israeli, arabs and jewish immigrants in İsrail. *Journal of Psychology*, 37(3), 118-131.
- Bulut, Y., Akın, S. Ve Kahraman, Ö.F. (2017). Kamu politikalarının oluşturulmasında sivil toplum kuruluşlarının etkisi. *Strategic Public Management Journal*, 3(6), 23-38.
- Buz, S. (2004). Türkiye'deki sığınmacıların sosyal profili. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(4), 2-14.
- Castles, S. ve Mark, J. M. (2008). *Göçler çağı, modern dünyada uluslararası göç hareketler*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castles, S. (2000). International migration at the begining of the twenty-first century: Global trends and issues. *International Social Science Journal*, 4(16), 269-281.
- Cılga, İ. (2004). *Bilim ve meslek olarak Türkiye'de sosyal hizmet*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayınları.
- Chambers, S. (2005). Psychological and situatonal influences. *Environment and Behavior Magazine*, 37(5), 3-21.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk kültüründe göç ve toplumsal değişme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(3), 129-142.
- Çalış, N. ve Zengin, O. (2017). Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygulamaları ve çalışma koşulları. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 1(28). 47-68.

- Çoban, R. (2017). Sosyal adalet, eşitlik ve sosyal hizmet. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 252-260.
- Demirhan, Y. ve Aslan, S. (2015). Türkiye'nin sınır ötesi göç politikaları ve yönetimi. *Birey ve Toplum*, 5(9), 23-62.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181(181), 175-204.
- Deniz, O. ve Etlan, E. (2009). Kırdan kente göç ve göçmenlerin uyum süreci üzerine bir çalışma: Van örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 472-498.
- Dost, S. (2014). Ulusal ve uluslararası mevzuat çerçevesinde ülkemizdeki Suriyeli sığınmacıların hukuki durumu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(1), 27-69.
- Dönmez Kara, C. Ö. (2015). *Göç bağlamında uluslararası işbirliği ve Türkiye'nin politikaları* (Yayınlanmış doktora tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Dönmezer, S. (1998). *Suçsuzluk karinesi üzerine düşünceler* (2. baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Duruel, M. (2017). Suriyeli sığınmacıların Türk emek piyasasına etkileri fırsatlar ve tehditler, *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 24-25.
- Düvell, F. (2011). Düzensiz göç, ekonomi ve politika. *CESİFO DICE Raporu*, 9(3), 60-67.
- Eğitim Reformu Girişimi. (2018). Bir arada yaşamı ve geleceği kapsayıcı eğitimle inşa etmek. İstanbul. https://docplayer.biz.tr/112524074-Birarada-yasami-ve-gelecegi-kapsayici-egitimle-insaetmek.html#show_full_text
- Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 9-22.
- Erkan, R. ve Bağlı, M. (2005). Göç ve yoksulluk alanlarında kentle bütünleşme eğilimi: Diyarbakır örneği, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(9), 105-124.

- Erdoğan, M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum* (2.baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Field, A. P. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (3th ed.). London: Sage.
- Geçici Koruma Hakkında. (b.t.). İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. <https://www.goc.gov.tr/genel-bilgi45>
- Geçici Koruma İstatistikler. (b.t.). İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. <https://www.goc.gov.tr/genel-bilgi45>
- Global Definition of Social Work (b.t.). IFSW. <https://www.ifsw.org/what-is-socialwork/global-definition-of-social-work/>.
- Göç Terimleri Sözlüğü, (2009). *Uluslararası Göç Hukuku*, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), No:8, İsviçre.
- Göker, G. (2015). *Göç kimlik aidiyet: Kültürlerarası iletişim açısından İsveçli Türkler*. Konya: Literatürk Academia.
- Görmez, K. (1991). *Şehir ve İnsan*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Görmez, K. (1991). Türkiye'de Köyden Şehre Göç Ve Şehir Yapısında Ortay Çıkan Bazı Değişmeler. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1-2), 459-491.
- Gautam, T. R. (2005). Causes and impact of migration: A sociological study of emigration from kande bash, baglung Nepal. *Dhaulagiri Journal of Sociology and Anthropology*, 1, 146-163.
- Habertürk. (2017). 2016 İşsizlik Rakamları. <https://www.haberturk.com/ekonomi/is-yasam/haber/1436358-tuik-2016-yilinin-issizlik-rakamlarini-acikladi>
- Horejisi, C.J. ve Sheafor, B.W. (2014). *Sosyal hizmet uygulaması: Temel teknikler ve ilkeler* (2.baskı). Ankara: Nika Yayınevi.

- Human Rights Watch. (2015). Geleceğimi hayal etmeye çalıştığımda hiçbir şey göremiyorum. https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/turkey1115tu_web.pdf.
- İçduygu, A. ve Aksel, D. (2012). Türkiye’de düzensiz göç. *Uluslararası Göç Örgütü*, 1(1), 3-37.
- İnalcık, H. (2015). *Devlet-i Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu üzerine araştırmalar*. İstanbul: Kültür yayınları.
- İslamoğlu, A. H. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayın Dağıtım
- Jones, P.E. (2004). False consensus in social context: Differential projection and perceived social distance. *Journal of Psychology*, 43(3), 417-429..
- Karaca, S. ve Dinçer, B. (2013). Genişleyen ve derinleşen kriz Suriyeli mülteciler. *Analist Dergisi*, 4(34), 223-225.
- Karadağ, Ö., ve Altıntaş K. H. (2010). Mülteciler ve sağlık. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 1(9), 55-62.
- Karaeminoğulları, A. Doğan, A., ve Bozkurt, S. (2009). Kültürlerarası adaptasyon envanteri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 331-349.
- Karakaş, M. (2015). *Modernlik küreselleşme ve Türkiye’nin kimlikler evreni*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, S. (2017). Mülteci krizi bağlamında İsveç’in göçmen bütünleşme politikasının değerlendirilmesi. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 16(2), 85-120.
- Kızılcılık, S. ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.

- Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(3),163-185.
- Kofman, E. (2000). The invisibility of skilled female migrants and gender relations in studies of skilled migration in Europe. *International Journal of Population Geography*, 6(1): 45-59.
- Korkmaz, Ç. (2014). Sığınmacıların sağlık ve hemşirelik hizmetlerine yarattığı sorunlar. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(1), 37-42.
- Koyuncu, A. (2014). *Kentin yeni misafirleri: Suriyeliler Konya örneği*. Konya: Çizgi Yayınları.
- Koyuncu, A.A. (2018). *Kuruluşundan Arap baharına Suriye: Milliyetçilik ve Ulus inşası*. İstanbul: Ravza Yayıncılık.
- Krysiak, J. L. ve Finn, J. (2015). *Etkili uygulama için sosyal hizmet araştırması*(1. baskı). Ankara: Nika Yayınevi.
- Küçükkaraca, N. (2001). *Göç ve çalışan çocuklar: Diyarbakır’da çalışan çocuklar*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Yayınları.
- Liamputtong, P. (2013). *Qualitative research methods* (4th ed.). South Melbourne: Oxford University Press.
- Tekeli, İ. ve Erder, L. (1978). *Göç gözlemlerinde zamanda ve alanda toplulaştırma sorunları, yerleşme yapısının uyum süreci olarak iç göçler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (O. Akınhay ve D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1990).
- Maydell, S. E., Masgoret, A.M., Ward, T. (2007). Problems of psychological and sociocultural adaptation among Russian speaking immigrants in New Zealand. *Social Policy Journal of New Zealand*, 30(3), 178-198.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2018). Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesi projesi yabancı uyruklu öğrencilere yönelik telafi

- Neuman, W. L. (2009). *Toplumsal araştırma yöntemleri* (S. Özge, ev.). İstanbul: Yayın Odası Yayınları. (Orijinal alışma basım tarihi 2003).
- Oytun, O. ve Gündoğar, S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu*, ORSAM-TESEV Rapor No: 195, Ankara.
- Poyraz, T. T., Arıkan, G., ve Sağır, A. (2012). Boşnak göçmenlerde g ve kültürel kimlik ilişkisi: Fevziye Köyü rneği. *Türkiye alışmaları Dergisi*, 7(1), 941-965.
- Robinson, W. (1998). Beyond nationstate paradigms: Globalization, sociology, and the challenge of transnational studies. *Sociological Forum*, 13(4), 561-594.
- Sam, D.L. (2006). *Acculturation: Conceptual background and core components. in the cambridge handbook of acculturation psychology* (2th ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Sanduvaç, T. (2013). *Kamp dışında yaşayan Suriyeli sığınmacılar için durum analiz raporu*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Sargın, S. (2018). *Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de uyum süreçleri: Afyonkarahisar rneği* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Sat, N. A. ve Savran, S. (2019). Ankara'da Suriyeli göçmenlerin yer seçimi tercihlerinin incelenmesi ve bir etnik kentsel adacık rneği olarak nder, Ulubey, Alemdağ mahalleleri. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 283-288.
- Saygın, S. ve Hasta, D. (2018). G, kültürleşme, uyum. *Psikiyatri Dergisi*, 10(3), 312-333.
- şahin, B. (2010). Almanya'daki Türk göçmenlerin sosyal entegrasyonunun kuşaklararası karşılaştırması: Kültürleşme. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı*, 21(55), 103- 134.
- şen, F. Y. (2006). *Dünya ve Türkiye perspektifinden göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, organ – doku ticareti*. Ankara: KOM ve TADOC Yayınları.

- Şen, H. (2020). *Zorunlu göçle Türkiye'ye gelen Suriyelilerin entegrasyonu: İstanbul ili Örneği* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Şenocak, G. (2019). *Türkiye'deki mülteci kamplarında geçici konut tasarım örneği olarak Sarıçam kampı'nın mekânsal analizi* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Tanrıkulu, F. (2017). Türkiye'de yaşayan Suriyeli çocukların eğitim sorunu ve çözüm önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, 22(86), 127-144.
- T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD). (2013). *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar: 2013 Saha Araştırması Sonuçları*. Ankara
- T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD). (2014). *Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar Raporu*. Ankara
- T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD). (2016). *Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketliliği, Kardeş Topraklarında Misafirlik*. Ankara
- T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (b.t.). Türkiye'nin Düzensiz Göçle Mücadelesi. <https://www.goc.gov.tr/turkiyenin-duzensiz-gocle-mucadelesi>.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2013). 6458 sayılı yabancılar ve uluslararası koruma kanunu (YUKK) .(28615): Ankara, Resmi Gazete.
- T.C. Kamu Denetçiliği Kurumu. (b.t.). Türkiye'deki Suriyeliler özel rapor. https://www.ombudsman.gov.tr/suriyeliler/ozel_rapor.pdf.
- The German Marshall Fond of United States (2015). *Türkiye'nin algıları araştırması*. Ankara.://www.gmfus.org/sites/default/files/TP%20Key%20Findings%20Report%20Turkce%20Final1.pdf
- Toksabay, B. (2010). *The Health Right of Refugees in Turkey*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları.

- Topçu, S. (2006). *Göç eden ve göç etmeyen kadınların sağlığı geliştirme davranışlarının değerlendirilmesi* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Trebbe, J. (2007). Types of integration, acculturation strategies and media use of young turks in Germany. *Communications Journal*, 3(32), 171-191.
- Tunca, Ö. ve Karadağ, A. (2018). Suriye’den Türkiye’ye göç: Tehditler ve fırsatlar. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28(2), 47-68.
- Tunç, A. Ş. (2015), Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme, *TESAM Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2018). Türk Dil Kurumu Sözlüğü. <https://www.tdk.gov.tr>
- TEPAV (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı). (2019). İstanbul’da Suriyeliler ve Savaş Sonrası Suriye Gettoları, https://www.tepav.org.tr/upload/files/15619676486.Istanbul_da_Suriyeliler_ve_Savas_Sonrasi_Suriye_Gettolari.pdf.
- Türk Kızılay. (2017). Şartlı Eğitim Yardımı. <https://kizilay.org.tr/HaberDetay/3635>.
- Uluslararası Göç ve Sınır Yöntemi .(b.t.). IOM Un Migration. <https://turkey.iom.int/tr/göçve-sınır-yönetimi>.
- UNHCR. (b.t.). Türkiye’de UNHCR. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyede-unhcr>.
- UNICEF. (b.t.). Türkiye’deki Suriyeli Çocuklar Bilgi Notu. <http://unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/T%C3%BCrkiyedeki%20Suriyeli%20%C3>
- Yalçın, C. (2004), *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yavuz, Ö. (2015). Türkiye’deki mültecilere yapılan sağlık yardımlarının yasal ve etik temelleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 265-280.
- Yıldırım, S., İslamoğlu, E. ve İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(35), 107 – 126.

- Ward, C. & Kennedy, A. (1999). The measurement of sociocultural adaptation. *Journal of Psychology*, 13(51), 359-377.
- Ward, C. & Rana, D. A. (2000). Home and host culture influences on sojourner adjustment. *Journal of Psychology*, 2(24), 291-306.
- Zastrow, C. (2015). *Sosyal hizmete giriş* (D.B. Çiftçi, Çev.). Ankara: Nika Yayınevi.
- Zengin, O. ve Altındağ, Ö. (2016). Bir insan hakları mesleği olarak sosyal hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(1), 179-190.
- Ziya, O. (2012). Mülteci-Göçmen belirsizliğinde iklim mültecileri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2(21), 230-232.

EKLER

EK 1: GÖRÜŞME FORMU

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Bu araştırma, Altındağ ilçesi Önder mahallesinde ikamet eden yerel toplumun; yoğun yaşayan Suriyeli nüfusu ile ilgili yaşadıkları sosyal uyum sorunlarının neler olduğunu belirlemek amacıyla, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Sosyal Hizmet yüksek lisans öğrencisi Esra BAYKAN'ın bitirme tezi olarak hazırlanmıştır. Uygulama tek aşamadan oluşmaktadır. Uygulamaya katılım tamamen gönüllük esasına dayalıdır ve araştırmaya katılmayı kabul ettiğinizde de uygulamanın herhangi bir bölümünde katılımınızdan vazgeçme hakkına sahipsiniz. Uygulamanın size herhangi bir maddi getirisi olmamakla birlikte, araştırma sonucunda elde edilecek bulgular ileride mesleğinizde daha mutlu olmanızı sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Sizden alınan her türlü bilgi gizli tutulacaktır. Araştırmanın hiçbir kısmında kişisel bilgiler yayımlanmayacak ya da deşifre edilmeyecektir. Araştırma ile ilgili her türlü sorunuz araştırmacı tarafından yanıtlanacaktır. Araştırmanın herhangi bir yerinde duyduğunuz rahatsızlıkta, araştırmacının tez danışmanı Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Işıl BULUT'a başvurabilirsiniz.

İletişim Bilgileri:

Sosyal Hizmet Uzmanı Esra BAYKAN: baykanesraa@gmail.com

Prof. Dr. Işıl Bulut: ibulut@baskent.edu.tr

1. **Cinsiyetiniz?** () Kadın () Erkek () Diğer
2. **Yaşınız?**
3. **Öğrenim durumunuz?** () Okur-yazar değil () Okur-yazar () İlkokul
() Ortaokul () Lise () Üniversite
4. **Ne iş yapıyorsunuz?** () İşsiz () Memur () Çiftçi () Emekli () Öğrenci
() Ev Hanımı () Esnaf () Diğer _____

5. **Oturduğunuz evin durumu nedir?**() Kendi evimiz () Kira () Lojman

() Başka (belirtiniz)_____

6. **Gelir düzeyiniz?** () 0 – 1000 () 1001 – 2000 () 2001-3000 () 3001 - üzeri

7. **Medeni durum?** () Evli () Bekâr () Boşanmış () Dul

8. **Kiminle birlikte yaşıyorsunuz?** () Anne ve/veya Baba () Eşimle

() Eşim ve Çocuklarım () Yalnız () Diğer, açıklayınız _____

9. **Suriyeli mültecilerle günlük hayatınızda ne sıklıkla karşılaşıyorsunuz?**

() Her gün () Haftada bir () Haftada birkaç kere () Ayda bir () Daha Seyrek

10. **Suriyeli mültecilerin sizin yaşadığınız mahallede yaşaması konusunda en çok zorlandığınız konu nedir? (Birden fazla işaretlenebilir)**

() Komşuluk ilişkisi () Kültürel farklılıklar () İletişim kuramama () Ekonomik farklılıklar

() Çocuklar arası ilişki

11. **Aynı şartlar altında siz kalsaydınız farklı bir ülkeye sığınmacı olarak gider miydiniz?**

() Evet () Hayır () Diğer _____

12. **“Suriyeli mültecilerle bir arada yaşamak istemiyorum” cümlesi sizi anlatır mı?**

() Evet () Hayır

13. **Sizce Suriyelilerle Türklerin ortak yönleri var mıdır?**

() Evet () Hayır (ise 14.soruya geçiniz)

14. **Suriyeli ailelerden beklentileriniz nedir?**

() Arkadaş olmak () Çevreyi birlikte gezmek () Benime/bizimle sorunlarını paylaşmaları

() Hiçbir beklentim yok

15. **Yaşadığınız mahallede mutlu musunuz?**

() Evet (ise 18.soruya geçiniz) () İdare eder () Hayır

16. Neden mutlu değilsiniz? (Birden fazla işaretlenebilir)

- () İnsani ilişkiler iyi değil () Ulaşım yetersiz () Mahallenin ekonomik durumu kötü
() Sosyo-kültürel imkanlar yetersiz () Eğitim imkanı iyi değil () Konut şartları kötü
() İş imkânları yetersiz () Suriyelilerle aynı bölgede yaşamak

17. Suriyeli ailelerle komşuluk ilişkisi kurmak ister misiniz?

- () İsterim () Bazen iyi olur () İstemem () Asla istemem

18. Suriyeli çocuklar ve Türk çocukları bir uyum sorunu yaşamaktadırlar mı?

- () Evet () Hayır () Bilmiyorum

19. Suriyelilerle günlük hayatınızda ne sıklıkla iletişim kuruyorsunuz?

- () Her gün () Haftada bir () Haftada birkaç kere () Ayda bir () Daha seyrek
() Hiçbir zaman

➤ Lütfenaşağıdakisoruları‘EVET’ve ya‘HAYIR’olarakcevaplayınız.

	EVET	HAYIR
21) Suriyeliler, iş olanaklarını Türklerin elinden almaktadır.		
22) Suriyeliler Türkiye’nin ekonomisine zarar vermektedir.		
23) Yaşam tarzları Türklerden farklıdır.		
24) Suriyelilerin ve Türklerin bir arada yaşaması o bölgeyi kötü etkilemektedir.		

25) Suriyeli bir kapı komşum olsa çok rahatsız hissederdim.		
26) Suriyelilerin kendi kültürlerini yaşaması Türkleri kötü etkilemektedir.		
27) Suriyeliler ülke bütünlüğüne zarar vermektedir.		
28) Suriyelilerin ve Türklerin birlikte eğitim almasını doğru bulmuyorum.		
29) Suriyelilerin Türklerden çok hak talebinde bulunduğunu düşünüyorum.		
30) Suriyelilerin yemek alışkanlıkları bizi rahatsız ediyor.		
31) Ailemden birinin Suriyeli biri ile evlenmesi beni rahatsız eder.		
32) Suriyeli bir yakın arkadaşım olsun istemem.		
33) Bence Suriyeliler ülkelerinde kalmalıydı.		
34) Sizce Suriyelilerle uyum sağlayabilir miyiz?		

35. Ülkelerinde güven sağlandığı takdirde, Suriyelilerin ülkelerine geri dönmelerini ister misiniz?

() Evet () Hayır () Fark etmez

EK 2: ETİK KURUL İZNİ

Sayı : 62310886-604.01.01/ 2904
Konu : Esra Baykan'ın Etik Kurul İzni Hk.

23/01/2020

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 09/01/2020 tarih ve 948 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Esra Baykan'ın, Prof. Dr. Işıl Bulut'un danışmanlığında yürütmekte olduğu yüksek lisans tezi kapsamında "Yerel Halk ve Suriyeli Mülteciler Arasındaki Sosyal Uyumun Değerlendirilmesi/Ankara-Altındağ Örneği" başlıklı araştırması için, Altındağ İlçesi Önder ve Ulubey mahallelerinde yerel halkla görüşme formu uygulayabilme talebi, Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulunda değerlendirilmiş ve bilgilerinize ekte sunulmuştur.

e-imzadır
Prof. Dr. M.Abdülkadir VAROĞLU
Kurul Başkanı

Ek : Değerlendirme Formu

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Başkent Üniversitesi Başlıca Kampüsü Fatih Sultan Mahallesi Eskişehir Yolu 18. Km 06790
İzmit/ANKARA
Birim Telefon No: 0 312 246 67 40
E-Posta: adk@baskent.edu.tr

Faks No: 0 312 246 66 05
İnternet Adresi: www.baskent.edu.tr

Bilgi İçin: Gamze SONHAY
Unvan: Koordinatör
Telefon No: 246 66 66 / 2078

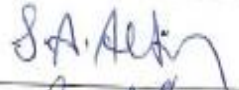
Sayı : 17162298.600-316
Konu : Görüşme Formu

14 OCAK 2020

İlgili Makama

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Esra Baykan'ın Prof. Dr. Işıl Bulut'un danışmanlığında yürütmekte olduğu yüksek lisans tezi kapsamında "Yerel Halk ve Suriyeli Mülteciler Arasındaki Sosyal Uyumun Değerlendirilmesi/Ankara-Altındağ Örneği" başlıklı araştırması için, Altındağ İlçesi Önder ve Ulubey Mahallelerinde yerel halka görüşme formu uygulayabilme talebi değerlendirilmiş ve uygulanmasında bir sakınca olmadığı tespit edilmiştir. Bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu

Ad, Soyad	Değerlendirme	İmza
Prof. Dr. M. Abdülkadir Varoğlu	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Kudret Güven	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Ali Sevgi	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Işıl Bulut	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Can Mehmet Hersek	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Özcan Yağcı	Olumlu/Olumsuz	

Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Esra Baykan'ın Prof. Dr. Işıl Bulut'un danışmanlığında yürütmekte olduğu yüksek lisans tezi kapsamında "Yerel Halk ve Suriyeli Mülteciler Arasındaki Sosyal Uyumun Değerlendirilmesi/Ankara-Altındağ Örneği" başlıklı araştırması için, Altındağ İlçesi Önder ve Ulubey mahallelerinde yerel halka görüşme formu uygulayabileceği görüşündeler.

Prof. Dr. Işıl Bulut, sorun olmadığını, iyi hazırlanmış bir araştırma olduğunu iletmışlerdir.

Prof. Dr. Özcan Yağcı, Prof. Dr. Işıl Bulut'un danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezi kapsamında "Yerel Halk ve Suriyeli Mülteciler Arasındaki Sosyal Uyumun Değerlendirilmesi/Ankara-Altındağ Örneği" başlıklı araştırma için hazırlanan, yerel halka görüşme formunun, kapsamlı ve iyi tasarlanmış tez çalışmasıyla ilişkili ve uygulanabilir olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.